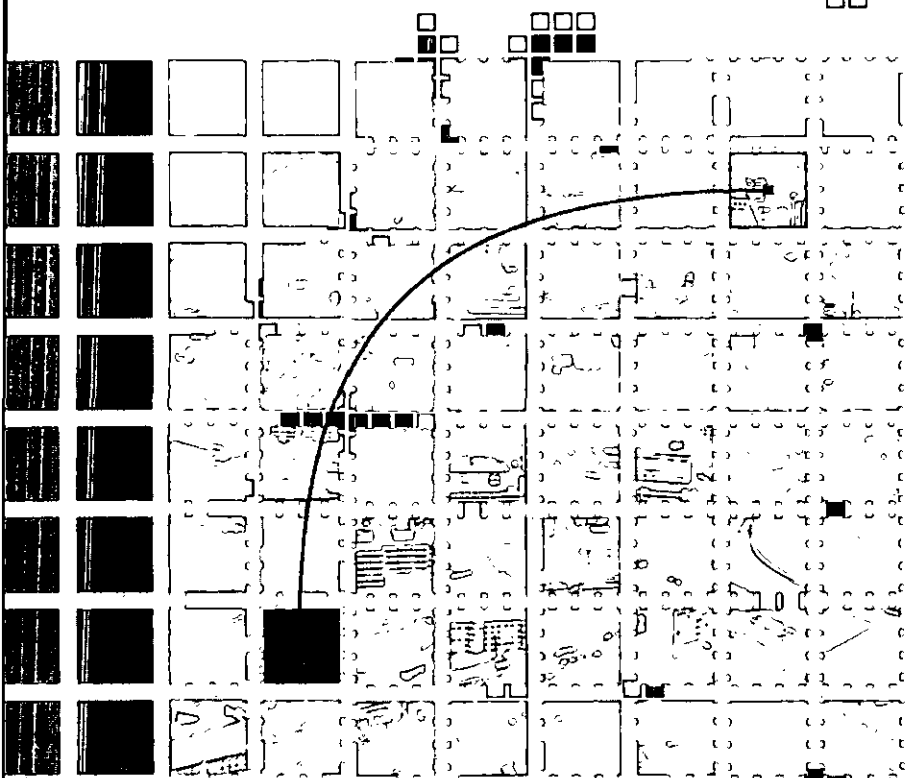

Meicirculaire Gemeentefonds 2008

CIRCULAIRE GEMEENTEFONDS

Van 20 mei 2008

Aan	de gemeentebesturen, ter attentie van de raden en de colleges van B&W
Onderwerp	gemeentefonds
Doelstelling	bekendmaking van beleid en het geven van informatie
Relatie met andere circulaire s	maartcirculaire van 2008 (2008-106364) septembercirculaire van 2007 (2007-343766) junicirculaire van 2007 (2007-230010)
Geldig tot	1 juli 2009
Inlichtingen	algemeen: Y. Drese, tel. (070) 426 6277 inhoudelijk: zie internet, eventueel vragen per e-mail
E-mail	postbus.gf@minbzk.nl
Internet	www.minbzk.nl/gemeentefonds

Circulaire

Datum
20 mei 2008

Ons kenmerk
0000234587

Onderdeel
Afd. Financiële Organisatie
Binnenlands Bestuur

Inlichtingen
zie onder

Aantal bijlagen
10

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 200
2511 EZ Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

VOORWOORD

Mede namens de minister van Financiën doe ik u hierbij de meicirculaire 2008 van het gemeentefonds toekomen. Een elektronische versie wordt gepubliceerd op de gemeentefondspagina van de website van het ministerie van BZK. Daar zijn eerder al de accresgegevens gepubliceerd.

De accrescijfers laten een gunstig beeld zien. Voor de rijksuitgaven is groei geprognosticeerd en het gemeente- en provinciefonds groeien mee. Hierbij wil ik u wel in overweging geven dat het verstandig is om enige voorzichtigheid te betrachten. De daadwerkelijke ontwikkeling van de rijksuitgaven, en daarmee van de fondsen, kan immers anders verlopen dan de prognoses, zo is in het verleden gebleken. Wel zal bij de septembercirculaire de bevoorschotting worden bijgesteld naar aanleiding van de actuele accresontwikkeling, zodat in het geval van een achterblijvende ontwikkeling van het accres niet alles aankomt op de nacalculatie in maart 2009. Deze bijstelling in september vindt in 2008 voor het eerst sinds de invoering van de behoedzaamheidsreserve plaats.

In tegenstelling tot eerdere berichten zal de halvering van de behoedzaamheidsreserve niet in 2008 worden doorgevoerd. De fondsbeheerders hadden eerder, in overleg met VNG en IPO, tot die halvering besloten. De aanleiding daarvoor lag in de bevindingen uit de evaluatie van de normeringssystematiek waaruit bleek dat veel gemeenten de behoedzaamheidsreserve al voor de helft inboeken.

Nu is echter gebleken dat de halvering niet budgettair neutraal kan worden ingevoerd (en dat was wel het uitgangspunt). De fondsbeheerders zullen in overleg met VNG en IPO in de komende maanden bezien of en zo ja hoe de halvering van de behoedzaamheidsreserve alsnog gestalte kan krijgen. In het Bestuurlijk overleg financiële verhouding van september 2008 zullen daarover afspraken worden gemaakt.

In deze circulaire zult u ook de weerslag vinden van een voorgestelde wijziging in de Financiële Verhoudingswet. Met de voorgestelde wetswijziging (deze is momenteel in behandeling bij de Tweede Kamer) wordt de decentralisatie-uitkering geïntroduceerd. Deze komt naast de algemene uitkering en de reeds bestaande integratie-uitkering. Een decentralisatie-uitkering heeft, net als een integratie-uitkering, een aparte verdeling. Het geld blijft echter in alle gevallen vrij besteedbaar. Het verschil met de integratie-uitkering ligt vooral in de voorzienbare einddatum. In deze circulaire wordt dat nader toegelicht.

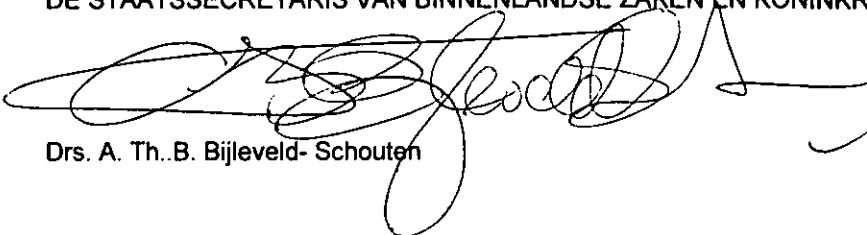
Een aantal decentralisatie-uitkeringen voor 2009 treft u aan in deze circulaire. Voor het jaar 2008 bestaat de decentralisatie-uitkering nog niet en hebben alle regelingen de vorm van een Integratie-uitkering. Omdat het aantal Integratie-uitkeringen daardoor groter is dan in voorgaande jaren het geval was, en sommige regelingen slechts een klein aantal gemeenten en een gering bedrag omvatten, hebben we deze regelingen in een aparte overzichtstabel gezet.

Vanzelfsprekend geldt dit alles onder voorbehoud van parlementaire goedkeuring van het wetsvoorstel. Omdat dit alles nog in beweging is, zullen er in de septembercirculaire mogelijk nog wijzigingen te melden zijn.

Maar eerst is er deze mei circulaire. Ik hoop dat deze u tot nut is bij het opstellen van uw

begroting. Mocht u vragen hebben dan kunt u die zoals altijd stellen bij de elektronische postbus van het gemeentefonds, postbus.gf@minbzk.nl.

DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'A. Th. B. Bijleveld-Schouten', written over the printed name below it.

Drs. A. Th..B. Bijleveld- Schouten

INHOUDSOPGAVE

1.	ACCRES	1
2.	UITKERINGSJAAR 2008	5
2.1.	Opbouw uitkeringen.....	5
2.2.	Ontwikkeling uitkeringsbasis	7
2.3.	Waarderingskamer	7
2.4.	Digitaal klantdossier (DKD)	7
2.5.	Armoedebestrijding: maatschappelijke participatie kinderen.....	7
2.6.	Kinderopvang inburgeraars.....	8
2.7.	Versterking kwaliteit en toezicht kinderopvang.....	8
2.8.	Versterking beleidsinzet gemeenten t.b.v. uitbreiding en buitenschoolse opvang	8
2.9.	Maatschappelijke stages	8
2.10.	EG verordening PRTR (Protocol registers inzake uitstoot en overbrenging van verontreinigde stoffen)	9
2.11.	Arbeidsvoorwaarde lokaal bestuur.....	9
2.12.	Dijkstal II.....	9
2.13.	Bestuurlijke boete.....	9
2.14.	Huisverbod bij Huiselijk geweld/ Beleidsbrief Beschermd en weerbaar	10
2.15.	Algemene uitkering, uitkeringsfactor en bedragen per eenheid.....	10
2.16.	Aanpassing Wmo-budget 2008.....	11
2.17.	Activiteitenbesluit en WABO.....	12
2.18.	Verzameltabel	13
2.19.	Voorschotbetalingen 2008	13
3.	UITKERINGSJAAR 2009	15
3.1.	Opbouw uitkeringen.....	15
3.2.	Ontwikkeling uitkeringsbasis 2009	16
3.3.	Suppletie-uitkering afschaffing OZB woningen gebruikers.....	17
3.4.	A+ O fonds	17
3.5.	Decentralisatie langdurigheidstoelage	17
3.6.	Ketensamenwerking werk en inkomen	17
3.7.	Wetsvoorstel veiligheidsregio's.....	18
3.8.	C2000	18
3.9.	Arbeidsvoorwaarden lokaalbestuur	19
3.10.	Overhevelen WOZ-kostenregeling naar gemeentefonds	19
3.11.	Vermindering bestuurslasten	20
3.12.	Algemene uitkering, uitkeringsfactor en bedragen per eenheid.....	20
3.13.	Uitkering Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)	21
3.14.	Maatstaf uitkeringsontvangers onderdeel wsw-ers	22
3.15.	Maatstaf OZB: WOZ-herwaardering en aanpassing rekentarieven.....	22
3.16.	Amendement De Pater: integratie in maatstavenstelsel	23
3.17.	OZB als percentage van de waarde	24
3.18.	Macronorm OZB	24
3.19.	Afschaffen deel precariobelasting	24
3.20.	Verzameltabel	25
3.21.	Voorschotbetalingen 2009	25
4.	MEERJAREN-PERSPECTIEF	27
4.1.	Opbouw uitkeringen 2010-2013	27
4.2.	Meerjarige ontwikkeling uitkeringsfactor	28
4.3.	Verzameltabel	29

4.4.	Invoering Basisregistratie Adressen en Gebouwen.....	29
5.	INTEGRATIE EN DECENTRALISATIE-UITKERINGEN	31
5.1.	Inleiding	31
5.2.	Integratie-uitkering anti-discriminatievoorzieningen.....	34
5.3.	Taalcoaches.....	34
5.4.	Aanpak kindermishandeling.....	35
5.5.	Pilot Drank en Horecawet.....	35
5.6.	Pilot VVE Groningen en Limburg	36
5.7.	Impuls brede school sport en cultuur (combinatie functies)	36
5.8.	Homo-emancipatiebeleid	37
5.9.	Tijdbeleid	37
5.10.	Vrouwen uit etnische minderheden.....	38
5.11.	Nationaal actieplan sport en bewegen	38
5.12.	Bewonersinitiatieven wijken	39
5.13.	Polarisatie en radicalisering	39
5.14.	Een veilige en respectvolle publieke taak	40
5.15.	Beeldende kunst en vormgeving.....	41
6.	FINANCIËEL BELEID	43
6.1.	Redelijk peil 2009.....	43
6.2.	Kengetallen en begrotingsanalyse.....	43
6.3.	Begrotingsscans.....	44
6.4.	Herindelingscans	44
7.	OVERIGE MEDEDELINGEN	46
7.1.	Loon- en prijsontwikkeling.....	46
7.2.	Brede doeluitkering centra jeugd en gezin en Informatie voor derden.....	46
7.3.	Europese Dienstenrichtlijn, leges en kruissubsidiëring.....	47
	BIJLAGE 1 VERDEELTABELLEN 2008 EN 2009	49
	BIJLAGE 2 OVERZICHT VERDEELMAATSTAVEN 2009 GEGROEPEERD NAAR CLUSTERS	54
	BIJLAGE 3 VOLUMINA MAATSTAVEN 2008-2013	58
	BIJLAGE 4 INTEGRATIE-UITKERING ANTI-DISCRIMINATIEBUREAUS 2008	60
	BIJLAGE 5 INTEGRATIE-UITKERING PILOT DRANK EN HORECAWET	64
	BIJLAGE 6 DECENTRALISATIE-UITKERING BEELDENE KUNST EN VORMGEVING	66
	BIJLAGE 7 INTEGRATIE-UITKERING AANPAK KINDERMISHANDELING	68
	BIJLAGE 8 INTEGRATIE-UITKERING BEWONERSINITIATIEVEN WIJKEN	70
	BIJLAGE 9 WMO UITKERING 2008 EN 2009	72
	BIJLAGE 10 SUPPLETIE-UITKERING AFSCHAFFING VAN OZB-WONINGEN GEBRUIKERS	82

1. Accres

Algemeen

Het gemeente- en provinciefonds groeien of krimpen met de ontwikkeling van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Deze groei of krimp wordt accres genoemd.

De (de)centrale overheden starten de begrotingsvoorbereidingen 2009 al voor het uitkomen van de meicirculaire. Normaliter berekent het Rijk de accessen op basis van het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Planbureau en de besluitvorming van het Kabinet zoals gepubliceerd in de Voorjaarsnota. De meicirculaire volgt daarop.

Sneller inzicht in accresontwikkeling

Om tijdwinst te boeken en daarmee het begrotingsvoorbereidingproces bij gemeenten en provincies te bevorderen berekent het Rijk de accessen dit jaar eerder dan gebruikelijk, en wel op basis van (beleidsame) bijstellingen van de macro-economische prognoses volgens het Centraal Economisch Plan 2008. Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de besluitvorming die pas in de Voorjaarsnota zichtbaar wordt gaat het Rijk uit van sluitende (reële) uitgavenplafonds. Nieuwe verwachte inflatie- en loonontwikkelingen in de marktsector zijn daarmee indicatief verwerkt in de groei van de rijksuitgaven. De voorjaarsbesluitvorming van het Kabinet wordt verwerkt in de Voorjaarsnota 2008. Hierin kunnen de accessen afwijken ten opzichte van deze raming. Doel van deze ramingswijze is versnelling. Hiermee is de mogelijke schommelingen in de ramingen en het verschil tussen raming en realisatie niet weggenomen. Nacalculatie zorgt ervoor dat gemeente- en provinciefonds juist geïndexeerd worden.

Infrastructuuruitgaven

Bij de infrastructuuruitgaven is in 2007 wederom onderuitputting opgetreden (maartcirculaire 2008). Door de systematiek van het infrastructuurfonds worden niet geïnvesteerde bedragen toegevoegd aan de Rijksbegroting in latere jaren (soort stuwmeer/boeggolf). Hiermee blijft de kans op onderuitputting ook in 2008 bestaan. Om te voorkomen dat gemeenten en provincies bij het opstellen van hun begroting uitgaan van te optimistische fondsinkomsten, is in deze raming vooruitgelopen op een onderuitputting van infrastructuuruitgaven van 0,5 miljard euro in 2008. Dit is de gemiddelde onderuitputting op infrastructuuruitgaven in de afgelopen drie jaar. Doel van deze ramingsveronderstelling is het verminderen van het risico op lagere rijksuitgaven bij nacalculatie ('lager dan verwachte' accessen). Dit gaat niet ten koste van de accessen over de gehele kabinetsperiode 2008 – 2011. Verwachte onderuitputting van de infrastructuuruitgaven wordt dan in 2010 en 2011 alsnog ingezet, waardoor de rijksuitgaven over de gehele kabinetsperiode gelijk blijven. Zonder onderuitputting op infrastructuuruitgaven zou het geraamde accres 2008 met ½ procentpunt hoger liggen dan in deze raming gepresenteerd, en de jaren daarop evenveel lager. Ook hiervoor geldt dat de spelregels voor de berekening van het definitieve accres niet wijzigen.

Centraal Economisch Plan 2008

Nieuwe macro-economische ramingen van het Centraal Planbureau (CPB)¹ leiden tot een aanpassing van het nominale beeld: vergeleken met de ramingen ten tijde van Prinsjesdag 2007 rekent het Centraal Planbureau op een iets hogere inflatie en ook op iets hogere loonstijgingen. Op basis van het Centraal Economisch Plan 2008 en enkele technische aannames over de besluitvorming van de rijksoverheid bedraagt de groei van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven ruim 7 procent in 2008 en 5,4 procent in 2009. Daarna vlakkt de groei wat af (tabel 1.1). Bij Miljoenennota 2008 werd de groei van de uitgaven geraamd op 6,5 procent (2008). Cumulatief bedraagt het accres over de kabinetsperiode 2008 – 2011 circa € 2,4 miljard.

Tabel 1.1   Accresen 2008-2013, stand meicirculaire 2008

uitkeringsjaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ¹
accres in procenten	7,09%	5,41%	2,62%	1,43%	2,41%	2,41%
accres absoluut (mIn euro)	964,248	784,516	401,286	225,181	383,507	392,747
verschil met junicirculaire van 2007	344,504	292,882	18,875	-113,060	74,220	n.v.t
cumulatieve verschillen (t.o.v. junicirculaire)	344,504	637,386	656,261	543,201	617,421	n.v.t
verschil met stand Miljoenennota 2008	74,248	129,516	-57,714	-98,819	-11,493	n.v.t
cumulatieve verschillen (t.o.v. MN 2008)	74,248	203,764	146,050	47,231	35,738	n.v.t

¹ Voor 2013 is verondersteld dat de groei van de Nettogecorrigeerde rijksuitgaven identiek is aan 2012.

De verrekening van de behoedzaamheidsreserve

Uit de maartcirculaire blijkt dat per saldo de gemeenten nog € 39,766 miljoen dienen terug te betalen. Deze terugbetaling geschiedt door inhouding op het accres van 2008 in deze meicirculaire. Dit bedrag is echter nog niet afgetrokken van het accres 2008, zoals vermeld in tabel 1.1, maar is wel verwerkt in de opbouwtafel 2008 (tabel 2.1) van deze circulaire.

De behoedzaamheidsreserve in 2008

Bij de gegevens over het accres is van groot belang om te vermelden dat de halvering van de behoedzaamheidsreserve, zoals aangekondigd in de juni- en septembercirculaire 2007, niet doorgaat. In deze circulaire wordt, net als in voorgaande jaren, een behoedzaamheidsreserve (BRES) van € 208,739 miljoen ingehouden. De reden hiervoor is dat de halvering van de BRES niet budgettair neutraal bleek uit te voeren; dit in tegenstelling tot wat de fondsbeheerders en de VNG en IPO eerder veronderstelden naar aanleiding van de evaluatie van de normeringssystematiek. Een budgettair effect van ca € 100 miljoen is daarbij toen niet voorzien. In het najaarsoverleg in september 2008 zal worden besproken of, en zo ja hoe, de halvering van de BRES alsnog gestalte kan krijgen.

Horizontale en verticale ontwikkeling

We lichten de accresontwikkeling op twee manieren toe, horizontaal en verticaal. De accresontwikkeling van jaar op jaar is de horizontale ontwikkeling (2008 – 2011). De verticale

¹ Centraal Economisch Plan 2008 (CEP 2008). Zie ook www.cpb.nl.

ontwikkeling is de ontwikkeling van het accres in enig jaar tussen twee verschillende ramingsmomenten. In deze raming tussen de Miljoenennota 2008/Septembercirculaire 2007 en de nieuwe macro-economische vooruitzichten van het Centraal Planbureau (CEP 2008).

Horizontale ontwikkeling

Mede door het aanzienlijke pakket aan extra investeringen nemen de rijksuitgaven de komende kabinetsperiode toe. Het kabinet investeert fors in een duurzame ontwikkeling (bijvoorbeeld in wijken en de kwaliteit van het onderwijs zoals het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden van leraren en onderzoek). Ook bevordert het kabinet het gebruik van duurzame energie en het openbaar vervoer met als doel een beter milieu. In de jaren 2008-2011 vakt de groei van de accessen af van 7,09% tot 1,43% in 2011. Dit is in lijn met de genoemde maatschappelijke investeringen in de samenleving door het kabinet, waarvan het zwaartepunt aan het begin van de regeerperiode ligt.

Verticale ontwikkeling

De lager dan verwachte groei van de accessen in 2007 veroorzaakt een verhoging in 2008, ten opzichte van de Miljoenennota 2008. Immers lagere rijksuitgaven in 2007 leiden tot een lager accres in dat jaar en daarnaast tot een hogere groei in 2008 ten opzichte van 2007 van rijksuitgaven en accessen.

Tegelijkertijd versterkt onderuitputting van het Infrastructuurfonds dit effect. Namelijk rijksuitgaven van 2007 verschuiven naar 2008.

Nominale en reële ontwikkeling

Tabel 1.2 Nominale en reële accessen 2008-2013 (raming, stand meicirculaire 2008)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
nominaal accres in procenten	7,09%	5,41%	2,62%	1,43%	2,41%	2,41%
prijsontwikkeling BBP	2¼%	2¼%	1½%	1½%	1½%	1½%
reëel accres in procenten	4¼%	2½%	1%	0%	1%	1%

De nominale groeipercentages geven de jaarlijkse groei van het gemeente- en provinciefonds aan. Defleren van de nominale groeipercentages met de prijsontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product (pBBP) geeft een indicatie van de reële groei van de accessen. De reële accessen geven de groei gecorrigeerd voor de relatieve prijsontwikkeling van het 'mandje rijksuitgaven' weer. Deze reële inkomstenontwikkeling voor de gemeenten en provincies (de fondsen) wijkt af van het individuele uitgavenpatroon van gemeenten en provincies. In andere woorden: de volume- en prijsontwikkeling bij individuele gemeenten of provincies ('mandje gemeente-/provincieuitgaven') verschilt met die van het Rijk. De reële accessen zijn daarmee niet meer dan richtinggevend op fondsniveau. Gemeenten en provincies met statistieken over hun eigen volume- en prijsontwikkeling van de uitgaven kunnen uitgaan van de nominale accessen en deze desgewenst hiermee defleren.

2. Uitkeringsjaar 2008

2.1. Opbouw uitkeringen

Tabel 2.1 vermeldt de opbouw van de uitkeringen 2008 na actualisering ten opzichte van de septembercirculaire van 2007. De tabel gaat uit van de uitkeringen 2007 na de nacalculatie in de maartcirculaire 2008, € 13.593,500 miljoen. De taakmutaties zijn gegroepeerd naar de clusters. Van de mutaties in de integratie-uitkeringen is in de onderstaande tabel alleen het saldo opgenomen. Deze systematiek wijkt af van voorgaande jaren. Dit is om met het toenemende aantal integratie-uitkeringen de opbouwtabellen en de ontwikkeling van de integratie-uitkeringen overzichtelijk te houden. Voor alle mutaties in de integratie-uitkeringen en een toelichting op de werkwijze zie hoofdstuk 5.

Tabel 2.1 Opbouw uitkeringen 2008 (mln €)

	Raming deze circulaire ¹	September circulaire van 2007 ²
	§	
Uitkeringen 2007 (begin stand)	13.593,500	13.593,404
algemene mutaties		
- accres	964,248	619,744
- accres (gerichte verdeling, ingroeieregeling OHV)	-8,500 @	
- vrijval gericht accres suppletie-uitkering OZB	22,543 @	
- behoedzaamheidsreserve, inhouding	-208,739	pm
- behoedzaamheidsreserve, uitkering	pm	
- nacalculatie 2007 (incidenteel effect)	-39,766 @	#
- nacalculatie 2007 (structureel effect)	-39,766 @	#
- verschuiving uitname BCF van 2006 naar 2007	75,000 @	
- administratieve lasten BCF	-4,600 @	
- wachtgeld herindelingen	-0,073 @	pm
- A+Q fonds	-0,248 @	
- motie-Mosterd	3,642 @	
- nettering van specifieke uitkeringen ³	36,931 @	
- Europese Dienstenrichtlijn	-0,930 @	
- waarderingskamer	-0,100	pm
	799,642	
cluster eigen inkomsten		
- suppletie-uitkering afschaffing OZB woningen gebruikers	-22,543 @	
	-22,543	
cluster werk en inkomen		
- digitaal klantdossier	-15,100	§2.4 #
- armoede bestrijding: maatschappelijke participatie kinderen	40,000	§2.5 #
- armoedebestrijding en schuldhulpverlening	-12,400 @	
- programmatisch handhaven	-1,500 @	
	11,000	
cluster zorg		
- elektronisch kinddossier	5,000 @	
- kinderopvang inburgeraars	15,400	§2.6 #
- versterking kwaliteit en toezicht kinderopvang	3,000	§2.7 #
- wachtlijsten buitenschoolse opvang	5,000	§2.8 #
- maatschappelijke stage	4,700	§2.9 #
- kinderopvang sociaal medische problematiek	1,124 @	
- polarisatie en radicalisering	-0,400 @	
- ceremonie verkrijging Nederlandschap	-2,300 @	
	31,524	

(voortzetting op de volgende bladzijde)

1 Het teken @ geeft aan dat dit onderdeel in voorgaande circulaire wordt toegelicht. Zie verzamel tabel 2008.

2 De vergelijking met de septembercirculaire is alleen opgenomen als de raming van het betreffende onderdeel is gewijzigd. Het teken # geeft een onderdeel aan dat niet werd geraamd in die circulaire.

3 Omdat dit bedrag niet is te splitsen naar de clusters is deze opgenomen onder de algemene mutaties.

Tabel 2.1 Opbouw uitkeringen 2008 (vervolg)

	Raming deze circulaire ¹	September circulaire van 2007 ²	
		\$	
cluster educatie			
- ingroeieregeling OHV	8,500 @		
- leerlingenvervoer	<u>-0,454 @</u>		
		8,046	
cluster openbare orde en veiligheid			
- huisverbod bij huiselijk geweld	<u>0,900 @</u>		
		0,900	
cluster oudheid			
- bescherming archeologisch erfgoed (structureel toevoeging)	4,233 @		
- Excessieve opgravingsregeling	<u>1,250 @</u>		
		5,483	
cluster bevolkingszaken			
- aanvullende middelen i.v.m. Provinciale verkiezingen	-0,335 @		
- GBA	<u>-1,848 @</u>		
		-2,183	
cluster wegen en water			
- VBS waterweggebied	<u>1,849 @</u>		
		1,849	
cluster fysiek milieu			
- E-PRTR	<u>0,504</u>	\$2.10	#
		0,504	
cluster bestuursorganen			
- professionaliseringsfonds burgemeesters	- @		
- arbeidsvoorwaarden lokaalbestuur	pm	\$2.11	#
- Dijkstal II	<u>9,100</u>	\$2.12	18,700
		9,100	
cluster overig/algemene ondersteuning			
- afloop verfijning monumenten	-10,803 @		
- btw-component WOZ-kosten	-2,540	\$3.10	#
- bestuurlijke boete	-	\$2.13	-5,000
		-13,343	
Integratie- en decentralisatie-uitkeringen (excl. WMO)			
- Mutaties van invloed op omvang GF	<u>42,081</u>	\$5.1	#
		42,081	
Uitkeringen (excl. Wmo)		14.465,560	14.326,750
waarvan			
- algemene /aanvullende uitkeringen	14.263,229		14.160,709
- integratie-uitkeringen	118,436	\$5.1	#
- suppletie-uitkering verdeelmodel 2008	0,486 @		
- suppletie-uitkering afschaffing OZB woning gebruikers	<u>83,409 @</u>		
- Wmo	<u>1.457,545</u>	\$2.16	1.437,451

In de tabel is te zien dat bedragen rechtstreeks vanuit het accres worden 'overgeheveld' naar een bepaald cluster. Bijvoorbeeld: er wordt 8,5 miljoen vanuit het accres rechtstreeks ondergebracht bij het cluster educatie, in verband met de ingroeieregeling onderwijshuisvesting (OHV). De mutaties die niet in deze tabel worden toegelicht, omdat dat al in andere circulaire is gebeurd, zijn opgenomen in de zogenaamde verzameltabel in paragraaf 2.18.

In de volgende paragrafen worden de mutaties toegelicht, voor zover dat nog niet is gebeurd in eerdere circulaire.

2.2. Ontwikkeling uitkeringsbasis

De ontwikkeling van de uitkeringsbasis voor het jaar 2008 geeft aanleiding tot het verhogen van de uitkeringsfactor met 11 punten ten opzichte van de stand van de septembercirculaire. Dit is het saldo van 12 punten als gevolg van de ontwikkelingen bij de uitgavenmaatstaven (voornamelijk bijstandontvangers) en één punt negatief bij de maatstaven OZB. Een uitkeringspunt komt voor het jaar 2008 naar de huidige inzichten overeen met circa € 10,9 miljoen.

2.3. Waarderingskamer

Rekening houdend met terugontvangsten van de Waarderingskamer over eerdere jaren wordt als eenmalige mutatie 2008 uitgegaan van € 0,1 miljoen (negatief).

2.4. Digitaal klantdossier (DKD)

Met ingang van 2008 is de Wet eenmalige gegevensuitvraag van kracht waardoor een aantal gegevens niet meermalen bij de klant mag worden uitgevraagd. Het aantal gegevens dat onder dit verbod valt, zal in de toekomst toenemen. Het Digitaal Klantdossier (DKD) ondersteunt dit en maakt de eenmalige uitvraag mogelijk.

Het DKD ontsluit de gegevens van de bestaande systemen van CWI, UWV en gemeenten en maakt ze toegankelijk voor alle betrokkenen: werkzoekenden, keten-medewerkers en werkgevers. Doel is een efficiëntere, effectievere en klantvriendelijker dienstverlening.

De gemaakte kosten voor het ontwikkelen, bouwen en implementeren van deze elektronische voorziening zijn gefinancierd door het ministerie van SZW. De baten die betrekking hebben op het UWV en de CWI zijn verrekend. De VNG heeft echter voorgesteld de baten (structureel € 12,8 miljoen) niet te verrekenen met SZW maar daartegenover de implementatiekosten DKD 2007 die op de gemeenten betrekking hebben voor eigen rekening te nemen. Het gaat om een bedrag van € 15,1 miljoen. Op basis hiervan is in het Bestuurlijk Overleg tussen SZW en VNG van 21 juni 2007 afgesproken eenmalig € 15,1 miljoen uit het gemeentefonds uit te nemen. Dit bedrag zal in 2008 eenmalig uit het gemeentefonds worden gelicht. De uitlichting komt ten laste van het cluster Werk en Inkomen.

2.5. Armoedebestrijding: maatschappelijke participatie kinderen

Het kabinet streeft ernaar het aantal kinderen dat maatschappelijk niet meedoet om redenen van armoede deze kabinetsperiode met de helft te doen afnemen. Daartoe wordt in 2008 en 2009 jaarlijks € 40 miljoen aan de algemene uitkering van het gemeentefonds toegevoegd. U bent hierover eerder geïnformeerd via de website van het gemeentefonds, op het SZW - gemeenteloket en via de SZW-verzamelbrief. Het doel is te bereiken dat meer kinderen uit arme gezinnen kunnen deelnemen aan sport, cultuur of andere activiteiten. De verdeling vindt plaats met de maatstaven huishoudens laag inkomen (drempel) en bijstandontvangers. Tussen SZW en gemeenten die de ambitie delen worden convenanten gesloten over de inzet van gemeenten en het kabinet. Voor alle duidelijkheid: dit laat onverlet dat de toevoeging van € 40 miljoen algemeen wordt verdeeld, via de bovengenoemde maatstaven in het cluster Werk en Inkomen. Het geld is niet geoormerkt.

2.6. Kinderopvang inburgeraars

In 2007 is de Wet inburgering ingevoerd en sindsdien kunnen inburgeringsplichtigen die een inburgeringstraject van hun gemeente krijgen aangeboden, via hun gemeente aanspraak maken op een tegemoetkoming. Voor de kosten van kinderopvang voor 2007 was nog geen bedrag toegevoegd. In 2008 zal daarom voor 2007 en 2008 gezamenlijk € 15,4 miljoen aan het gemeentefonds worden toegevoegd. Vanaf 2009 zal er structureel € 7,7 miljoen worden toegevoegd. De verdeling vindt plaats via de maatstaf minderheden.

2.7. Versterking kwaliteit en toezicht kinderopvang

Vanwege de gevolgen voor het eerste lijnstoezicht op de kwaliteit van de kinderopvang, de uitbreiding van het aantal locaties in de kinderopvang en de noodzaak van een strikter toezicht op de gastouderopvang zal het kabinet vanaf 2008 structureel € 3 miljoen aan het gemeentefonds toevoegen. De verdeling vindt plaats via de maatstaven inwoners, bijstandsonvangers en minderheden.

2.8. Versterking beleidsinzet gemeenten t.b.v. uitbreiding en buitenschoolse opvang

Sinds september 2007 zijn scholen verplicht hun leerlingen buitenschoolse opvang (BSO) aan te bieden. Dit heeft geleid tot grote wachtlijsten. Het kabinet heeft eenmalig € 5 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd om gemeenten in staat te stellen in overleg met de scholen en kinderopvangorganisaties extra activiteiten te ontplooiën of investeringen te plegen om de wachtlijsten terug te dringen. De verdeling vindt plaats via de maatstaf jongeren.

2.9. Maatschappelijke stages

De ministeries van OCW en VWS en de VNG hebben op 21 december 2007 een convenant gesloten over de (verdere) ontwikkeling van een makelaarsfunctie ten behoeve van maatschappelijke stages en de stimulering van vrijwilligerswerk. Deze middelen zijn bedoeld voor het tot stand brengen van een effectieve lokale of regionale bemiddelingsinfrastructuur voor vrijwilligerswerk, mede gericht op de ontwikkeling van de maatschappelijke stage. Het kabinet wil dat leerlingen die vanaf schooljaar 2007/2008 in het voortgezet onderwijs instromen op een bepaald moment in hun opleiding een maatschappelijke stage volgen. Vanaf schooljaar 2011/2012 is de maatschappelijke stage verplicht voor alle instromers in het voortgezet onderwijs.

Daarnaast wil het kabinet dat het aantal vrijwilligers toeneemt en dat er goede ondersteuning beschikbaar is voor vrijwilligersorganisaties. Het gaat om gezamenlijk beleid van OCW en VWS.

Gebruikmakend van hun fijnmazige lokale netwerk en van de lokale of regionale bemiddelingsinfrastructuur kunnen gemeenten stagiairs, (potentiële) vrijwilligers en maatschappelijke organisaties met elkaar in contact (laten) brengen en matchen. Daartoe zal in 2008 een bedrag van € 4,7 miljoen aan het gemeentefonds worden toegevoegd, oplopend naar € 15 miljoen in 2011. De helft van het bedrag wordt verdeeld via de maatstaf inwoners, de andere helft via de maatstaf leerlingen Voortgezet Onderwijs.

Voor de volledigheid wordt hier nog vermeld dat OCW en VWS zelf rechtstreeks een bedrag van € 0,8 miljoen investeren in landelijke ondersteuning (dus naast de toevoeging aan het gemeente-

fonds) Het gaat hierbij om een bedrag over de gehele periode 2008 – 2011. Dit bedrag is bestemd voor landelijke ondersteuning in de vorm van een landelijke helpdesk, adviseurs die makelaars op lokaal dan wel regionaal niveau kunnen bijstaan, het organiseren van bijeenkomsten met betrekking tot kennisuitwisseling en monitoring en evaluatie.

2.10. EG verordening PRTR (Protocol registers inzake uitstoot en overbrenging van verontreinigde stoffen)

Aan het gemeentefonds wordt voor 2008 € 504.000 toegevoegd en voor de jaren 2009 en 2010 € 414.000. Deze toevoegingen dienen ter compensatie van de bestuurlijke lasten die de gemeenten naar verwachting moeten dragen in verband met de werkzaamheden die zij moeten verrichten in het kader van de Uitvoeringswet EG-verordening PRTR en PRTR-protocol (Stb.2008, 28). De EG-verordening PRTR is in Europees verband vastgesteld ter uitvoering van het op 21 mei 2003 te Kiev tot stand gekomen Protocol betreffende registers inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigde stoffen, met Bijlagen (het PRTR-protocol).

De hoogte van de compensatie zal worden geëvalueerd. De verdeling van de bedragen zal plaatsvinden via de maatstaf bedrijfsvestigingen.

2.11. Arbeidsvoorwaarde lokaal bestuur

De Belastingdienst doet onderzoek naar het gebruik van dienstauto's bij gemeenten. Dit onderzoek is bijna afgerond. Het kabinet zal na het gereedkomen van dit onderzoek besluiten of, en zo ja, hoe zij burgemeesters wil compenseren voor de fiscale bijtelling in de jaren 2002-2005. Het streven is in de komende septembercirculaire hierover nadere informatie te verschaffen.

2.12. Dijkstal II

Naar aanleiding van de eerste twee adviezen van de commissie Dijkstal is voorgesteld het ministerssalaris met 30% te verhogen en de salarissen van de andere ambtsdragers procentueel aan dit salaris te koppelen. Er ontstaat dan voor alle politieke ambtsdragers één beloningsstructuur.

Met de invoering van de beloningsstructuur gaan ook de salarissen van de gemeentelijke ambtsdragers omhoog. Om die reden is met ingang van 2008, op basis van een berekening met 2006 als basisjaar, een structurele reeks van € 18,7 miljoen aan de begroting van het gemeentefonds toegevoegd.

Op basis van het Coalitieakkoord is nu voorgesteld het ministerssalaris met ingang van 2008 met 10% te verhogen en een commissie van wijzen over de fasering van de verdere verhoging tot 130% te laten beslissen. Dit voorstel moet nog worden behandeld in de Tweede Kamer. Indien het wetsvoorstel wordt aanvaard, is in 2008 nog niet het volledige bedrag van € 18,7 miljoen nodig, maar € 9,1 miljoen. Dit bedrag is in de Opbouwtabel opgenomen.

2.13. Bestuurlijke boete

Voor het begrotingsjaar 2007 was de eerder vastgestelde uitname uit het gemeentefonds van € 5 miljoen in verband met de invoering van de bestuurlijke boete, reeds ongedaan gemaakt aangezien het wetsvoorstel bestuurlijke boete bij fout parkeren nog onderwerp was van

parlementaire behandeling.

Inmiddels is het wetsvoorstel door de Eerste Kamer afgewezen. Daarmee is de basis voor de structurele uitname komen te vervallen.

2.14. Huisverbod bij Huiselijk geweld/ Beleidsbrief Beschermd en weerbaar

Ten aanzien van het wetsvoorstel tijdelijk huisverbod is in de junicirculaire van 2007 aangegeven dat er nog nader overleg plaats zal vinden met de VNG over welke van de geraamde kosten zich naar verwachting zullen voordoen bij gemeenten.

Inmiddels heeft het Ministerie van VWS met de beleidsbrief Beschermd en Weerbaar aan de Tweede Kamer (d.d. 10 december 2007) aangegeven extra middelen in te zetten voor opvang van en hulpverlening aan slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Het gaat om bijna € 18 miljoen in 2008 oplopend tot ruim € 32 miljoen vanaf 2012. Deze middelen zijn bestemd voor de uitbreiding van de capaciteit van de opvang (waaronder mannenopvang eengerelateerd geweld), de versterking van de Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld, snellere en betere hulp (onder andere crisisinterventie en opvang uithuisgeplaatsten tijdens het huisverbod én hulpverlening na het huisverbod), het verbeteren van de kwaliteit van de opvang, het verhogen van de deskundigheid van professionals én een krachtige bestrijding van vrouwelijke genitale verminking en eengerelateerd geweld.

Het is het voornemen van het ministerie van VWS dat het overgrote deel van genoemde middelen naar de centrumgemeenten vrouwenopvang gaat. Deze gemeenten worden daarover schriftelijk geïnformeerd.

Voor de pilot mannenopvang eengerelateerd geweld bij de vier grootste gemeenten (G4), is het voornemen van het ministerie van VWS middelen toe te voegen aan het gemeentefonds. Over de definitieve wijze waarop de middelen worden ingezet zal in de komende september-circulaire nadere informatie worden verschaft.

2.15. Algemene uitkering, uitkeringsfactor en bedragen per eenheid

Inclusief de aanvullende uitkering bedraagt de algemene uitkering (exclusief WMO) over het jaar 2008 naar huidig inzicht € 14.263,229 miljoen. De uitkeringsfactor stellen wij voorlopig vast op 1,466. Hierbij is rekening gehouden met de onderwerpen die zijn behandeld in de §§ 2.1 tot en met 2.14.

De uitkeringsfactor is ten opzichte van de septembercirculaire 2007 met 16 punten verhoogd. Hierachter gaat een aantal ontwikkelingen schuil. In onderstaand tabel worden de verschillende ontwikkelingen op de uitkeringsfactor in beeld gebracht ten opzichte van de stand septembercirculaire 2007.

Tabel 2.15 Ontwikkeling uitkeringsfactor 2008 t.o.v. de septembercirculaire 2007

Stand uitkeringsfactor 2008 in septembercirculaire 2007		1,450
mutaties uitkeringsfactor in punten		
- accres	0,032	
- inhouding behoedzaamheidsreserve 2008	-0,019	
- nacalculatie 2007 (incidenteel effect)	-0,004	
- nacalculatie 2007 (structureel effect)	-0,004	
- ontwikkelingen uitkeringsbasis/OZB	0,011	
Totaal mutaties in punten		0,016
Stand uitkeringsfactor 2008 in deze circulaire		1,466

De bedragen per eenheid op de verdeelmaatstaven volgens de huidige stand treft u aan in de Verdeeltabel 2008 in bijlage 1.

2.16. Aanpassing Wmo-budget 2008

In onderstaande tabel staat een overzicht van het Wmo- budget voor 2008, in totaal ruim € 1,4 miljard.

Overzicht van het totale Wmo-budget in 2008 (in miljoenen euro)

Huishoudelijke verzorging		
1	Netto huishoudelijke verzorging inclusief netto persoonsgebonden budget 2008	1.265,2
2	Correctie volledig pakket thuis	22,3
3	Correctie nacalculatie nominale index 2008	-1,9
	Totaal	1.285,6
Subsidiereregelingen AWBZ met nominale index 4,07%		
1	Diensten bij wonen met zorg	23,8
2	Zorgvernieuwingsprojecten GGZ	7,0
3	Coördinatie vrijwillige thuiszorg en mantelzorg en vorming, training en advies	38,5
4	Aanpassing bestaande ADL-clusters	0,0
5	Collectieve GGZ-preventie	9,9
	Totaal	79,2
Specifieke uitkeringen WVG		
1	Dure woningaanpassingen	0,0
2	Besluit bijdrage AWBZ gemeenten (Bbag)	23,0
	Totaal	23,0
	Uitvoeringskosten	69,7
	Totaal WMO	1.457,5

Indexatie Wmo-budget 2008

De nominale index 2008 wordt bijgesteld in verband met afspraken over nacalculatie. Deze bedraagt nu voor 2008 4,07%.

In de septembercirculaire 2007 werd nog rekening gehouden met een nominale index 2008 van 4,23%.

De reële index voor 2008 bedraagt 2,36%.

Correctie uitname Volledig pakket thuis

In de septembercirculaire van 2007 is het Wmo-budget voor huishoudelijke hulp in 2008 verlaagd met € 22,3 miljoen in verband met de beoogde invoering van het Volledig pakket thuis.

In 2008 zijn gemeenten echter nog steeds verantwoordelijk voor de huishoudelijke hulp voor mensen die thuis wonen met een indicatie voor verblijf. Daarom wordt deze correctie nu hersteld en wordt het bedrag van € 22,3 miljoen weer toegevoegd aan het Wmo-budget 2008.

Overigens is beoogd om het Volledig pakket thuis te laten ingaan in 2009; voor dat jaar is wél een uitname uit het gemeentefonds voorzien, zie paragraaf 3.13

Dure woningaanpassingen

In september 2008 wordt besloten of een deel van het budget voor dure woningaanpassingen kan worden toegevoegd aan het Wmo-budget 2008. Een deel van het budget is in 2008 nodig voor het afhandelen van de lopende verplichtingen voor woningaanpassingen over de jaren vóór 2007.

2.17. Activiteitenbesluit en WABO

De invoering van het Activiteitenbesluit (1-1-2008) en Gebruiksbesluit (waarschijnlijk medio 2008) heeft gevolgen voor de Bestuurlijke lasten. De verschuiving van vergunningen naar algemene regels leidt tot een daling van de inzet die nodig is voor vergunningverlening. Daar staat tegenover dat de handhaving van beide besluiten meer capaciteit vergt door een verschuiving van preventief toezicht naar repressief toezicht en door dat minder gebruiksvergunningen ook minder leges inkomsten betekent. De VNG en het ministerie van VROM hebben geconcludeerd dat macro de structurele bestuurlijke lasten en opbrengsten budgettair neutraal verlopen. Voor wat betreft de incidentele bestuurlijke lasten is er wel sprake van een kostenpost waarvoor compensatie vanuit VROM in de rede ligt. Het betreft de kosten die gepaard gaan met het (eenmalig) omzetten van vergunning-eisen in maatwerkvoorschriften. Het betreft een bedrag van 1,9 miljoen euro dat vanuit de begroting van het ministerie van VROM wordt overgeheveld naar het gemeentefonds. De toevoeging en verdeling van deze middelen vindt in de septembercirculaire plaats.

Ten aanzien van de omgevingsvergunning (WABO) onderkent het Kabinet de complexiteit van de invoering bij gemeenten en provincies. Daarom zal het Kabinet de invoering bij gemeenten en provincies budgettair ondersteunen. Over het exacte bedrag wordt tussen partijen nog onderhandeld. De verwachting is dat in de septembercirculaire het bedrag bekend kan worden gemaakt

2.18. Verzameltabel

De Opbouwtabel 2008 (tabel 2.1) bevat onderdelen die al zijn toegelicht in eerdere circulaire's en in dit hoofdstuk dus niet meer aan bod komen. In de tabel zijn zij aangeduid met het teken @. Deze wijzigingen zijn behandeld in voorafgaande circulaire's. Tabel 2.18 geeft per onderwerp de vindplaats.

Tabel 2.18 Verzameltabel 2008

Onderwerp/maatregel	Circulaire	Mutatie (mln euro)
algemene mutaties		
- accres (gerichte verdeling, ingroeiregeling OHV)	mei 2005, § 5.1	-8,500
- vrijval gericht accres suppletie-uitkering OZB	juni 2007, § 3.09	22,543
- nacalculatie 2007 (incidenteel effect)	maart 2008, §1.3	-39,766
- nacalculatie 2007 (structureel effect)	maart 2008, §1.3	-39,766
- verschuiving uitname BCF van 2006 naar 2007	na koming maartcir. 2006	75,000
- administratieve lasten BCF	juni 2007, §3.11	-4,600
- wachtgeldten herindelingen	maart 2008, §1.4	-0,073
- A+O fonds	juni 2007, §3.3	-0,248
- motie-Mosterd	september 2007, §4.12	3,642
- Europese Dienstenrichtlijn	september 2007, §4.5	-0,930
- nettering specifieke uitkeringen	juni 2007, § 3.11	36,931
Cluster eigen inkomsten		
- suppletie-uitkering afschaffing OZB woningen gebruikers	juni 2007, § 3.09	-22,543
Cluster educatie		
- ingroeiregeling (uit accres)	mei 2005, § 5.1	8,500
- leerlingenvervoer	september 2002, § 6.7	-0,454
Cluster zorg		
- elektronisch kinddossier	september 2007, §5.3	5,000
- kinderopvang sociaal medische problematiek	september 2007, §5.8	1,124
- polarisatie en radicalisering	september 2007, §4.7	-0,400
- ceremonie verkrijging Nederlandschap	juni 2007, § 2.5	-2,300
Cluster openbare orde en veiligheid		
- huisverbod bij huiselijk geweld	juni 2007, § 3.5	0,900
Cluster oudheid		
- bescherming archeologisch erfgoed (structureel toevoeging)	september 2007, §4,9	4,233
- Excessieve opgravingsregeling	september 2007, §5.6	1,250
Cluster bevolkingszaken		
- aanvullende middelen i.v.m. Provinciale verkiezingen	maart 2007, §2.1	-0,335
- GBA	juni 2007, § 3.4	-1,848
Cluster wegen en water		
- VBS waterweggebied	september 2007, § 4.8	1,849
Cluster bestuursorganen		
- professionaliseringsfonds burgemeesters	september 2007, § 5.4	0,000
cluster overig/algemene ondersteuning		
- afloop verfijning monumenten	juni 1994, § 12.21 (werkwijze)	-10,803
overige uitkeringen		
- suppletie-uitkering verdeelmodel 2008	juni 2007, § 3.13	0,486

2.19. Voorschotbetalingen 2008

De wijziging in de uitkeringsfactor 2008 en de wijziging van een aantal bedragen die behoren bij de verdeelmaatstaven brengen een aanpassing met zich mee van de voorschotbetalingen op de algemene uitkering over 2008. Deze zijn momenteel gebaseerd op tabel 3 van de bijlage bij de septembercirculaire van 2007. De aanpassingen van de bedragen per eenheid en van

de uitkeringsfactor zijn af te leiden uit de kolom 'wijzigingen sinds september 2007' in tabel 1 van bijlage 1 van deze circulaire.

De aanpassing vindt als volgt plaats:

- 1 per valutadatum 3 juni 2008 zal in één keer verrekening plaatsvinden over de maanden januari tot en met mei;
- 2 met ingang van 3 juni 2008 worden de wijzigingen opgenomen in het termijnbedrag voor 2008.

3. Uitkeringsjaar 2009

3.1. Opbouw uitkeringen

Tabel 3.1 vermeldt de opbouw van de uitkeringen 2009 na actualisering ten opzichte van de septembercirculaire van 2007. Ze gaat uit van het bedrag van uitkeringen van € 14.465,560 miljoen dat voor 2008 is geraamd in paragraaf 2.1. De taakmutaties zijn gegroepeerd naar de clusters.

In de volgende paragrafen worden de mutaties toegelicht, voor zover dat nog niet is gebeurd in eerdere circularies.

Tabel 3.1 Opbouw uitkeringen 2009 (mln €)

	Raming deze circulaire ¹		September circulaire van 2007 ²
		§	
Uitkeringen 2008 (begin stand)		14.465,560	14.326,750
algemene mutaties			
- accres	784,516		491,634
- accres (gerichte verdeling, ingroeieregeling OHV)	-8,500		
- vrijval gericht accres suppletie-uitkering OZB	23,670	§3.3	16,406
- behoedzaamheidsreserve (inhouding)	pm		
- behoedzaamheidsreserve (uitkering)	pm		
- nacaalculatie 2007 (incidenteel effect)	39,766 @		#
- wachtgelden herindelingen	pm		pm
- A+O fonds	-0,421	§3.4	pm
- centrale voorziening officiële publicaties (CVOP)	-0,350 @		
- waarderingskamer	pm		
		838,681	
cluster eigen inkomsten			
- suppletie-uitkering afschaffing OZB woningen gebruikers	-23,670	§3.3	-16,406
		-23,670	
cluster Werk en inkomen			
- langdurigheidstoelage	40,000	§3.5	#
- ketensamenwerking werk en inkomen	-25,000	§3.6	#
- digitaal klantdossier	15,100	§2.4	#
- armoedebestijding en schuldhulpverlening	-4,000 @		
		26,100	
cluster zorg			
- anti-discriminatievoorzieningen ³	2,989	§5.2	#
- maatschappelijke stage	10,100	§2.9	#
- wachtlijsten buitenschoolse opvang	-5,000	§2.8	#
- kinderopvang inburgeraars	-7,700	§2.6	#
- elektronisch kinddossier	5,000 @		
		5,389	
cluster educatie			
- ingroeieregeling OHV	8,500 @		
		8,500	

(voortzetting op de volgende bladzijde)

1 Het teken @ geeft aan dat dit onderdeel in voorgaande circularies wordt toegelicht. Zie verzameltabel 2009.

2 De vergelijking met de septembercirculaire is alleen opgenomen als de raming van het betreffende onderdeel is gewijzigd. Het teken # geeft een onderdeel aan dat niet werd geraamd in die circulaire.

3 Vanaf 2009 geïntegreerd in de algemene uitkering. De totaal omvang is € 6 miljoen.

Tabel 3.1 Opbouw uitkeringen 2009 (vervolg)

	Raming deze circulaire ¹	September circulaire van 2007 ²	
		§	
cluster openbare orde en veiligheid			
- huisverbod bij huiselijk geweld	0,300		
- Wetsvoorstel Veiligheidsregio's	pm	§3.7	#
- C2000	-	§3.8	pm
		0,300	
cluster fysiek milieu			
- E-PRTR	-0,090	§2.10	#
		-0,090	
cluster bestuursorganen			
- arbeidsvoorwaarden lokaalbestuur	pm	§3.9	#
		0,000	
cluster overig/algemene ondersteuning			
- overheveling WOZ kosten	73,540	§3.10	#
- indexatie overheveling WOZ kosten	pm	§3.10	#
- btw-component WOZ-kosten	2,540	§3.10	#
- vermindering bestuurslasten	-11,200	§3.11	#
		64,880	
Integratie- en decentralisatie-uitkeringen (excl. WMO)			
- Mutaties van invloed op omvang GF	-12,351	§5.1	#
		-12,351	
Uitkeringen (excl. WMO)		15.373,299	14.803,435
waarvan			
- algemene /aanvullende uitkeringen	15.231,510		14.694,221
- integratie-uitkeringen	79,491	§5.1	#
- suppletie-uitkering verdeelmodel 2008	2,559		
- suppletie-uitkering afschaffing OZB woningen gebruikers	59,739		67,002
Wmo	1.467,365	§3.13	pm

3.2. Ontwikkeling uitkeringsbasis 2009

De ontwikkeling van de uitkeringsbasis (exclusief de OZB-maatstaven) voor het jaar 2009 geeft aanleiding tot het verhogen van de uitkeringsfactor met 2 punten ten opzichte van uitkeringsjaar 2008. Dit wordt met name veroorzaakt door het saldo van een toename bij de maatstaven woonruimten, omgevingsadressendichtheid (OAD), inwoners en een afname bij de maatstaf bijstandontvangers.

Als gevolg van de herwaardering van de WOZ-waarde en areaalontwikkelingen wordt de uitkeringsfactor verhoogd met afgerond 6 punten. Dit is opgebouwd uit 2 punten als gevolg van de uitbreiding van het areaal ten opzichte van 2008 en 3 punten als gevolg van de verwerking van de inflatie (zie § 3.15 van deze circulaire) bij de aanpassing van de rekentarieven in verband met de herwaardering.

Per saldo geven de ontwikkelingen in de uitkeringsbasis (inclusief de OZB-maatstaven) voor het jaar 2009 aanleiding om de uitkeringsfactor afgerond te verhogen met 8 punten. Voor 2009 komt één punt uitkeringsfactor naar huidig inzicht overeen met € 10,9 miljoen.

3.3. Suppletie-uitkering afschaffing OZB woningen gebruikers

De suppletie-uitkering OZB voor 2009 en verdere jaren is aangepast in verband met de laatste inzichten in het verwachte accres en nominale ontwikkelingen voor 2009 en volgende jaren. De suppletie-uitkering uit bijlage 7 vervangt de versie van de suppletie-uitkering uit juni 2007. Voor het uitkeringsjaar 2008 blijft de suppletie-uitkering gelijk aan de suppletie-uitkering uit de junicirculaire van 2007. Voor een beschrijving van de werkwijze van de berekening van deze suppletie-uitkering zie de septembercirculaire van 2005, § 5.8.

3.4. A+ O fonds

Wij onttrekken in 2009 € 0,421 miljoen aan de algemene uitkering om daarmee de bijdrage aan het A+O fonds gemeenten te verhogen. De verhoging vloeit voort uit de reguliere handelwijze de bijdrage te indexeren voor de loonontwikkeling.

3.5. Decentralisatie langdurigheidstoelage

Het kabinet is met de VNG overeengekomen de langdurigheidstoelage te decentraliseren. Een voorstel om de Wet werk en bijstand (WWB) op dit punt te wijzigen zal naar verwachting in mei 2008 bij de Tweede Kamer worden ingediend. Het kabinet beoogt de decentralisatie per 1 januari 2009 in werking te laten treden. Op dit moment wordt de langdurigheidstoelage via de specifieke uitkering voor de WWB gefinancierd (I-deel WWB). Er is daarbinnen geen apart budget voor de langdurigheidstoelage. De omvang van de overheveling naar het gemeentefonds is daarom bepaald op basis van de laatst bekende realisatiecijfers (gemeentelijke uitgaven) gecorrigeerd voor de volumeontwikkeling van de huidige doelgroep (WWB en Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering). Het gaat om een bedrag van € 40 miljoen. Dit bedrag wordt toegevoegd aan het cluster Werk en Inkomen en verdeeld op basis van de verdeelmaatstaven huishoudens laag inkomen (drempel) en bijstandontvangers.

3.6. Ketensamenwerking werk en inkomen

In het Coalitieakkoord benadrukt het kabinet het belang om de effectiviteit en inrichting van de keten (-samenwerking werk en inkomen) te verbeteren om op die manier meer mensen aan het werk te krijgen. Van CWI, UWV en gemeenten wordt verwacht dat zij hun werkzaamheden op elkaar afstemmen om zo kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening en re-integratie te verbeteren. Daartoe worden op lokaal niveau arbeidsmarktbeleid en re-integratie samengebracht in één loket, aldus het Coalitieakkoord. Met de invulling hiervan dient een ombuiging vanaf 2008, oplopend tot 190 miljoen structureel vanaf 2012, te worden gerealiseerd.

In het Kabinetsstandpunt Evaluatie SUWI (kamerstukken II, 2007/08, 26448, nr 342) is ten aanzien van de taakstelling opgenomen dat eenderde van deze taakstelling (€ 63 miljoen) door de gemeenten wordt opgebracht. In de brief van 11 december 2007 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de wijze waarop deze gemeentelijke taakstelling wordt ingevuld (Kamerstukken II, 2007/2008, 26448, nr 347). Onderdeel daarvan is de fusie van CWI en UWV.

De doelstelling uit het Coalitieakkoord wordt voor het gemeentelijke domein verwezenlijkt doordat gemeenten gezamenlijk met UWV en CWI de toonkamerprincipes gaan uitwerken. Door deze implementatie vindt de dienstverlening aan werkzoekenden en werkgevers in de keten niet meer volgtijdelijk plaats, maar geïntegreerd en in één loket (Locatie Werk en

Inkomen). Dit betekent dat efficiencywinst kan worden gerealiseerd door minder overdrachtsmomenten (tussen CWI, UWV en gemeenten). Daarnaast zal als gevolg van geïntegreerde dienstverlening de overlap in taken tussen UWV, CWI en gemeenten verminderen. Het gaat hier om besparingen die optreden in de uitvoeringskosten.

De taakstelling wordt gerealiseerd door een structurele uitname uit het gemeentefonds. De structurele besparing van € 63 miljoen moet zijn gerealiseerd in 2012. In de tussentijdse jaren (2009-2012) zal een geleidelijke uitname plaatsvinden. De uitname zal ten laste van het cluster Werk en Inkomen plaatsvinden.

Overigens worden er tegelijkertijd door een herschikking binnen de begroting van SZW middelen aan het flexibel re-integratiebudget toegevoegd.

Budgettaire mutatie (x € mln)	2008	2009	2010	2011	2012
Uitname gemeentefonds		-25	-45	-60	-63
Toevoeging re-integratiebudget	12,5	25	50	75	75

3.7. Wetsvoorstel veiligheidsregio's

Medio vorig jaar is het Wetsvoorstel veiligheidsregio's aan de Tweede Kamer aangeboden. Het wetsvoorstel bevat diverse grondslagen voor nadere regelgeving (Algemene Maatregel van Bestuur). Op basis hiervan is het ontwerp voor een kwaliteits-AMvB opgesteld, te weten het ontwerp Besluit Veiligheidsregio's. Hierin worden onder meer nadere regels gesteld ten aanzien van de organisatie en de taken van de veiligheidsregio's en de gemeentelijke brandweer. Het ontwerp is medio maart 2008 ter consultatie aan het veld aangeboden. Tevens is een ontwerp voor een AMvB opgesteld met betrekking tot het personeel, te weten het ontwerp Besluit personeel veiligheidsregio's. Hierin worden met name de functies bij de brandweer en de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), alsmede twee multidisciplinaire functies benoemd en tevens bevat het Besluit een grondslag voor het stellen van kwaliteitseisen aan deze functies. Het voornemen is om het ontwerp vóór de zomer 2008 ter consultatie aan het veld aan te bieden.

Het streven is het wetsvoorstel en de daarmee samenhangende besluiten in werking te laten treden per 1 januari 2009.

Op dit moment laat het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) onderzoeken of en welke financiële gevolgen er zijn verbonden met het van toepassing verklaren van deze besluiten. De planning is dat dit onderzoek en de besluitvorming daarover afgerond kan worden in augustus aanstaande.

Bij de septembercirculaire zullen wij u nader informeren.

3.8. C2000

Een interdepartementale werkgroep, onder leiding van BZK, voert nog overleg over een herziene verdeelsleutel voor het beheer van C2000. Deze nieuwe verdeelsleutel C2000 zal, in tegenstelling tot de huidige verdeelsleutel, gebaseerd zijn op het aantal in gebruik zijnde randapparaten C2000 per discipline (op basis van de authenticatie van de randapparatuur). De reden voor deze keuze is dat het normale gebruik van C2000 sterk afhankelijk is van de

autonome werkprocessen per discipline en niet representatief voor de benodigde capaciteit van C2000. Het C2000-netwerk is gedimensioneerd op het aantal mogelijke gebruikers en niet op het aantal daadwerkelijke gebruikers.

Voor het jaar 2008 heeft eerder al op basis van de bestaande verdeelmethodiek, een uitname plaatsgevonden van € 7,3 miljoen uit het gemeentefonds, zijnde een deel van de bijdrage vanuit de brandweerdiscipline. In afwachting van de besluitvorming over de nieuwe verdeelsleutel, is voor 2009 en verder nu nog geen besluit genomen over de bijdrage vanuit het gemeentefonds.

Het streven is om in de komende septembercirculaire verder uitsluitsel te geven over de impact van deze herziening.

3.9. Arbeidsvoorwaarden lokaalbestuur

De Belastingdienst doet onderzoek naar het gebruik van dienstauto's bij gemeenten. Dit onderzoek is bijna afgerond. Het kabinet zal na het gereedkomen van dit onderzoek besluiten of, en zo ja, hoe zij burgemeesters wil compenseren voor de fiscale bijtelling in de jaren 2002-2005. Het streven is in de septembercirculaire hierover nadere informatie te verschaffen.

3.10. Overhevelen WOZ-kostenregeling naar gemeentefonds

De verantwoordelijkheid voor de waardering van onroerende zaken is opgedragen aan de gemeenten. De waarderingskosten worden gedragen door de drie overheden, te weten het Rijk (Belastingdienst), de gemeenten en de waterschappen. In het bestuurlijk overleg WOZ (d.d. 3 juli 2007) is afgesproken dat de uitvoeringskosten die nu nog via de specifieke uitkering "kostenverrekening en gegevensuitwisseling Wet waardering onroerende zaken" worden gefinancierd met ingang van 2009 worden overgeheveld naar het gemeentefonds om op deze manier gemeenten meer vrijheid te geven bij de besteding van de middelen.

Het rijksdeel in 2008 van € 53.517.863 (dit is exclusief BTW) en van de waterschappen van € 21.021.699 wordt per 2009 overgeheveld naar het gemeentefonds. De indexatie voor 2009 van dit bedrag op basis van de omvang van het macrokostenforfait 2009 zal in de meicirculaire van 2009 worden toegevoegd. Na 2009 loopt de indexatie mee in het accres van het gemeentefonds.

De BTW-component van € 2,540 miljoen van de huidige specifieke uitkering is al in 2008 door het Rijk aan het gemeentefonds toegevoegd in de netteringsoperatie van de specifieke uitkeringen (zie § 3.11 van de juni-circulaire 2007). In totaal bedraagt het rijksdeel in 2008 € 56.057.863. Omdat de specifieke uitkering "kostenverrekening en gegevensuitwisseling Wet waardering onroerende zaken" in 2008 nog inclusief BTW wordt uitgekeerd is de toevoeging van de BTW-component in 2008 incidenteel teruggedraaid.

In de huidige specifieke uitkering wordt een bedrag van € 1,0 miljoen afgezonderd en ter beschikking gesteld aan de VNG voor gezamenlijke activiteiten voor een efficiënte uitvoering van de wet WOZ. Op verzoek van de VNG wordt dit bedrag van € 1,0 miljoen vanaf 2009 voorlopig afgezonderd van de algemene uitkering. Dit om gerichte ondersteuning op landelijke schaal te kunnen continueren. In 2011 wordt bezien of deze constructie nog noodzakelijk is.

In totaal wordt in 2009 (exclusief BTW) € 73.539.562 toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. In de meicirculaire van 2009 wordt hier de indexatie voor 2009 aan toegevoegd. De verdeling vindt plaats met de maatstaven woonruimten, bedrijfsvestigingen, oppervlakte land en het vaste bedrag.

3.11. Vermindering bestuurslasten

Bij de besluitvorming in augustus 2007 over de begroting 2008 is door het kabinet besloten tot een taakstellende vermindering van de bestuurskosten met ingang van 2011. De oorspronkelijk beoogde invulling van de taakstelling ad € 90 miljoen vanaf 2011 blijkt niet in volle omvang haalbaar. De taakstelling wordt daarom teruggebracht tot € 40,9 miljoen, en deels vervroegd. Met ingang van 2009 wordt het gemeentefonds verlaagd met structureel € 11,2 miljoen in verband met de ontstane efficiencywinst als gevolg van het invoeren van Single Information en Single Audit (SiSa). Het cluster Algemene ondersteuning zal navenant worden verlaagd.

Met VNG en IPO is nog bestuurlijk overleg gaande over de verdere invulling van de bezuiniging. Bij de uitwerking stelt het kabinet zich voor dat het resterende aantal raadsleden vanaf 2010 met 10% wordt verminderd in combinatie met een vermindering van het maximum aantal wethouders van 20% naar 15% van het (verminderde) aantal raadsleden (na de gemeenteraadsverkiezingen in 2010). Vanaf 2011 zou ook het aantal gedeputeerden kunnen worden beperkt. VNG en IPO zijn door het kabinet uitgenodigd om desgewenst voor wat betreft de vermindering van de raadsleden, wethouders en gedeputeerden met alternatieve maatregelen te komen om de bestuurslasten te verminderen, die budgettair gezien tot een zelfde opbrengst leiden.

3.12. Algemene uitkering, uitkeringsfactor en bedragen per eenheid

Inclusief de aanvullende uitkering bedraagt de algemene uitkering over het jaar 2009 naar huidig inzicht € 15.231,510 miljoen. De uitkeringsfactor stellen wij voorlopig vast op 1,550. Hierbij is rekening gehouden met de doorwerking van de ramingen over de vorige jaren en met de onderwerpen behandeld in dit hoofdstuk.

Ten opzichte van de uitkeringsfactor voor 2008 stijgt de uitkeringsfactor 2009 met 84 punten.

Tabel 3.12 Ontwikkeling uitkeringsfactor 2009 t.o.v. uitkeringsjaar 2008

Stand 2008 (deze circulaire)		1,466
mutaties uitkeringsfactor in punten		
- accres	0,072	
- nacalculatie 2007 (incidenteel effect)	0,004	
- vrijval suppletie-uitkering OZB	0,002	
- ingroeieregeling onderwijshuisvesting	-0,001	
- ontwikkelingen uitkeringsbasis/OZB	0,008	
- verdeelreserve	-0,001	
- overig (afloop verfijning riolering)	0,001	
- afronding	-0,001	
Totaal mutaties in punten		0,084
Stand uitkeringsfactor 2009 in deze circulaire		1,550

Voor 2009 is cumulatief een verdeelreserve van 4 punten aangehouden. Per uitkeringsjaar wordt één punt aan de verdeelreserve toegevoegd. Voor 2006 staat nog één punt in reserve. In de komende septembercirculaire wordt u geïnformeerd over de uitkering van de verdeelreserve 2006.

De voorlopige bedragen per eenheid op de verdeelmaatstaven volgens de huidige stand treft u aan in de Verdeeltabel 2009 in bijlage 1.

3.13. Uitkering Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

In onderstaande tabel staat een overzicht van het Wmo-budget voor 2009, in totaal ruim € 1,4 miljard euro.

Overzicht van het totale Wmo-budget in 2009 (in miljoenen euro)

Huishoudelijke verzorging		
1	Netto huishoudelijke verzorging cf. SCP-advies uit april 2008 (incl. uitname a.g.v. volledig pakket thuis en indexatie 2009)	1.322,4
2	uitname a.g.v. besluitvorming 9 april 2008	-30,0
	Totaal	1.292,4
Subsidieregelingen AWBZ		
1	Diensten bij wonen met zorg	23,8
2	Zorgvernieuwingprojecten GGZ	7,0
3	Coördinatie vrijwillige thuiszorg en mantelzorg en vorming, training en advies	38,5
4	Aanpassing bestaande ADL-clusters	3,0
5	Collectieve GGZ-preventie	9,9
	Totaal	82,2
Specifieke uitkeringen WVG		
1	Dure woningaanpassingen	0,0
2	Besluit bijdrage AWBZ gemeenten (Bbag)	23,0
	Totaal	23,0
	Uitvoeringskosten	69,7
	Totaal WMO	1.467,3

Uitname € 35,1 miljoen. Volledig pakket thuis

In de komende septembercircularis wordt u nader geïnformeerd over een uitname uit het gemeentefonds vanaf 2009 uit hoofde van introductie van het Volledig pakket thuis. In het budget 2009 is voorlopig een uitname verwerkt van € 35,1 miljoen.

Na invoering van het Volledig pakket thuis zijn gemeenten niet langer verantwoordelijk voor de hulp bij het huishouden voor deze groep. De zorg en de financiering loopt dan via de AWBZ.

Uitname € 30 miljoen. besluit BOFV 9 april

In het BOFV van 9 april j.l. heeft het kabinet in overleg met de VNG besloten het Wmo-budget voor huishoudelijke hulp in 2009 met € 30 miljoen te verlagen.

Overige afspraken in het BOFV van 9 april

Tevens is afgesproken dat er geen compensatie van gemeenten plaatsvindt voor de financiële gevolgen van de wetswijziging Wmo. *Bekostiging kan plaatsvinden vanuit het beschikbare Wmo-budget en uit het bij de gemeenten resterende bedrag van de onderuitputting.*

Daarmee is voldaan aan art. 2 van de Financiële verhoudingswet

Er vindt onderzoek plaats naar de hoogte van de kosten voor een doelmatige uitvoering van de nieuwe Wmo-taken. Dit onderzoek is gereed in het voorjaar van 2010. In het BOFV van het voorjaar 2010 wordt besloten over een eventuele structurele aanpassing van het uitvoeringsbudget vanaf 2010 dat onderdeel uitmaakt van het gemeentefonds.

Er zal geen incidentele compensatie plaatsvinden voor de uitvoeringskosten van de nieuwe Wmo taken in 2007, 2008 en 2009. Dit betekent dat er in 2010 op basis van de uitkomsten van

het genoemde onderzoek over de uitvoeringskosten in de jaren 2007, 2008 en 2009, geen incidentele aanpassing plaatsvindt van het uitvoeringsbudget voor de Wmo.

Toevoeging ADL-aanpassingen

De subsidieparagraaf Aanpassingen voor de ADL-clusters wordt vanaf 1-1-2009 niet langer door het CVZ uitgevoerd. Een bedrag van ad. € 3 miljoen wordt toegevoegd aan het Wmo-budget.

In 2009 worden de middelen alleen toegevoegd aan het budget van gemeenten waar zich een ADL-cluster bevindt.

Vanaf 2010 worden de middelen objectief verdeeld over alle gemeenten.

Dure woningaanpassingen

In september 2008 wordt besloten of een deel van het budget voor dure woningaanpassingen kan worden toegevoegd aan het Wmo-budget 2009. Een deel van het budget is in 2009 nodig voor het afhandelen van de lopende verplichtingen voor woningaanpassingen over de jaren vòòr 2007.

Indexatie Wmo-budget 2009

De nominale index 2009 bedraagt 3,67% en de reële index 2009 2,39%. Deze percentages zijn conform het advies van het SCP van april 2008 en reeds in het netto bedrag HV verwerkt.

De nominale indexatie van de overige budgetten volgt in september 2008.

3.14. Maatstaf uitkeringsontvangers onderdeel wsw-ers

Met ingang van 2009 zal een kleine wijziging in de definitie van de maatstaf uitkeringsontvangers plaatsvinden. In deze maatstaf telt o.a. mee 'het aantal personen met een loonbetaling op grond van de WSW'. Dit zal worden gewijzigd in het 'aantal geïndiceerde inwoners per gemeente dat een dienstbetrekking danwel een arbeidsovereenkomst heeft of op de wachtlijst staat en beschikbaar is om een dienstbetrekking als bedoeld in art 2 eerste lid of art 7 van de Wet Sociale Werkvoorziening te aanvaarden'.

De fondsbeheerders sluiten hiermee aan bij gegevens die reeds worden opgevraagd door het ministerie van SZW in het kader van SiSa. Op die manier hoeven er niet meer apart gegevens te worden opgevraagd bij de SW - bedrijven, hetgeen de vermindering van de administratieve lastendruk ten goede komt. Ook is een voordeel dat de gegevens die de fondsbeheerders gaan gebruiken gecertificeerd zijn.

Het verschil in het totale aantal bedraagt ongeveer 25.000. Besloten is het bedrag per eenheid zodanig te verlagen dat het beslag van de maatstaf uitkeringsontvangers gelijk blijft.

We zullen dan ook geen gegevens meer opvragen bij de SW-bedrijven, maar bij het CBS. De herverdeeffecten zijn van marginale betekenis.

3.15. Maatstaf OZB: WOZ-herwaardering en aanpassing rekentarieven

Vanaf 1997 wordt op basis van de nieuwe Financiële-verhoudingswet in het gemeentefonds rekening gehouden met verschillen in de belastingcapaciteit van gemeenten. Als gevolg van verschillen in waarde van de onroerende zaken loopt de belastingcapaciteit uiteen tussen gemeenten. De belastingcapaciteit waar in het gemeentefonds rekening mee wordt gehouden wordt voor iedere gemeente met dezelfde tarieven berekend. Deze tarieven worden de

rekentarieven genoemd. Deze tarieven zijn in het verleden vastgesteld op het gemiddelde tarief op dat moment van alle gemeenten. Verschillen in feitelijke tarieven tussen gemeenten spelen in de verdeling van het gemeentefonds geen rol.

Met ingang van het uitkeringsjaar 2009 wordt het rekestarief per heffingseenheid van € 2.500 voor eigenaren van woningen € 2,21, voor gebruikers van niet-woningen op € 2,40 en voor eigenaren van niet-woningen op € 2,99 gesteld. Deze aanpassing van de rekestarieven ten opzichte van 2008 is noodzakelijk omdat op 1 januari van 2009 een nieuw WOZ-tijdvak begint met waardepeildatum 1-1-2008. In 2008 wordt nog uitgegaan van de WOZ-waarde uit het huidige WOZ-tijdvak met waardepeildatum 1-1-2007.

Als het voorstel tot wijziging van de gemeentewet (Kamerstukken II, 2007/2008, 31404, nr 3) wordt goedgekeurd door het parlement (zie paragraaf 3.17 in deze circulaire) wordt de OZB met ingang van 2009 berekend als een percentage van de WOZ-waarde in plaats van in euro's per € 2.500 waarde-eenheid. De rekestarieven in procenten voor 2009 luiden volgens het ingediende wetsvoorstel voor eigenaren van woningen 0,0884%, voor gebruikers van niet-woningen 0,0962% en voor eigenaren van niet-woningen 0,1194% gesteld.

Bij de aanpassing van de rekestarieven in verband met herwaarderingsoperaties wordt in principe altijd dezelfde werkwijze toegepast (zie de meicirculaire van 2000, § 9.2 en de septembercirculaire van 2004, § 7.1). Het rekestarief wordt neerwaarts bijgesteld om de stijging van de inkomstenmaatstaf als gevolg van de stijging van de WOZ-waarde van woningen en niet-woningen ongedaan te maken. Uitgezonderd wordt hierbij het effect van de inflatie (pNB) in de periode tussen de twee verschillende waardepeildata.

De marktontwikkeling tussen 1-1-2007 en 1-1-2008 bij woningen wordt, op basis van informatie die de Waarderingskamer heeft verzameld, geschat op 3,8%. Voor niet-woningen wordt de waardeontwikkeling over dezelfde periode geschat op 1,7%. De inflatie (pNB) in de periode 2007 – 2008 bedraagt op basis van de huidige ramingen van het CPB 1,9%. Het rekestarief voor eigenaren van woningen in 2009 komt dan uit op € 2,21 ($€ 2,25 * 1,019/1,038$), € 2,40 voor OZB niet-woningen gebruikers ($€ 2,40 * 1,019/1,017$) en € 2,99 voor OZB niet-woningen eigenaren ($€ 2,98 * 1,019/1,017$).

Voor de rekestarieven in procenten zien de berekeningen er als volgt uit. In 2008 luiden de tarieven voor eigenaren van woningen 0,0900% ($€ 2,25/€ 2.500$), voor gebruikers van niet-woningen 0,0960% ($€ 2,40/€ 2.500$) en voor eigenaren van niet-woningen 0,1192% ($€ 2,98/€ 2.500$). Het rekestarief voor eigenaren van woningen in 2009 komt dan uit op 0,0884% ($0,0900% * 1,019/1,038$), 0,0962% voor OZB niet-woningen gebruikers ($0,0960% * 1,019/1,017$) en 0,1194% voor OZB niet-woningen eigenaren ($0,1192% * 1,019/1,017$).

3.16. Amendement De Pater: integratie in maatstavenstelsel

In de junicirculaire van het gemeentefonds 2007 (§ 4.3) is beschreven dat de integratie-uitkering Amendement de Pater vanaf 2009 via het maatstavenstelsel van het gemeentefonds zou gaan lopen. In deze circulaire werd beschreven dat de integratie in het maatstavenstelsel mogelijk stapsgewijs uitgevoerd zou gaan worden afhankelijk van de herverdeeleffecten. Op dit moment zijn echter van te weinig gemeenten de benodigde gegevens over de WOZ-waarde van de De Pater-objecten bij het CBS binnen om een afweging te kunnen maken over

het integratieproces. Naar verwachting komen deze gegevens in juni van dit jaar beschikbaar. In de komende septembercirculaire zal het integratieproces nader worden vorm gegeven. In deze circulaire blijft de integratie-uitkering Amendement De Pater in 2009 voorlopig gelijk aan 2008.

3.17. OZB als percentage van de waarde

In het bestuursakkoord tussen het Rijk en de VNG van 4 juni 2007 is afgesproken dat zal worden verkend en uitgewerkt of en hoe de tariefstelling per 2500 euro waarde-eenheid van een onroerend goed vervangen kan worden door een percentage.

Momenteel ligt het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 2007/2008, 31404, nr 3). Artikel 220f Gemeentewet zal worden gewijzigd. Onder voorbehoud van parlementaire goedkeuring betekent dit dat per 1 januari 2009 de OZB als percentage van de waarde zal moeten worden berekend. De VNG heeft aangegeven dat zij de modelverordening hierop zal aanpassen.

3.18. Macronorm OZB

In het bestuurlijk overleg Financiële verhouding van 9 april 2008 is gesproken over de opbrengsten OZB over het jaar 2008, op basis van CBS gegevens, en de macronorm voor 2009. De CBS-gegevens laten een lichte overschrijding van de door het Rijk gestelde macronorm (3,75 procent) zien van circa € 6 miljoen (0,15%). De bestuurlijke weging in het overleg heeft geleid tot het niet doorvoeren van een correctie op het gemeentefonds in 2008. De overschrijding in 2008 zal meetellen bij het bestuurlijk oordeel over de opbrengstontwikkeling van 2009.

De macronorm voor het begrotingsjaar 2009 is 4,99% over € 2,734 miljard. Dit is de opbrengst van 2007 – op basis van CBS gegevens – vermenigvuldigd met de macronorm van 2008: 3,75 %. Het percentage van 4,99% is de som van de reële trendmatige groei van het BBP van 2% en 2,99% pNB 2009 zoals gepubliceerd in het Centraal Economisch Plan 2008. In dit percentage is nog niet de overschrijding van 0,15% over 2008 verdisconteerd. In het bestuurlijk overleg Financiële verhouding van voorjaar 2009 zal de macro opbrengstontwikkeling OZB worden besproken. In de weging van de fondsbeheerders zal ook aandacht zijn voor de opbrengstderiving bij gemeenten als gevolg van de aanstaande wetwijziging precario. Daarbij wordt uitgegaan van de geraamde opbrengst voor precario in het jaar 2005, zoals door mij ook is aangegeven in het Algemeen Overleg dat met de TK is gevoerd in maart jl.. In verband met de precariomaatregel en de fasering daarvan zoals hierna in §3.19 beschreven, zal de macronorm worden verhoogd. Over de precieze hoogte van die bijstelling zal u nader worden geïnformeerd in de septembercirculaire van 2008.

3.19. Afschaffen deel precariobelasting

Tijdens het Algemeen Overleg van 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer aangedrongen om te komen tot de vrijstelling voor ondergrondse infrastructuur van nutsbedrijven op precario. Dit voornemen was eerder gemeld in voorafgaande circulaire, maar nog niet geëffectueerd als gevolg van de vraag naar de dekking van de gedeerde inkomsten bij gemeenten en provincies. Dit op grond van artikel 2 Financiële verhoudingswet.

Het is de bedoeling om de wens van de Kamer zo uit te voeren dat alleen de onder- en bovengrondse infrastructuur van nutsbedrijven en netbeheerders wordt vrijgesteld. Dit is wetstechnisch goed af te bakenen. De precariobelasting blijft bestaan als regulerend instrument voor gemeenten ter zake van onder andere terrassen en andere objecten boven, op en in de openbare grond.

In het overleg met de Kamer is vastgesteld dat de compensatie voor de te derven inkomsten van gemeenten ligt in de OZB-grondslag en bij de provincies bij de provinciale opcenten. In de wegging van het kabinet over de opbrengstontwikkeling OZB, in het voorjaar van 2009, zal met deze stijging ook rekening worden gehouden.

Het streven is de wetwijziging per 1 januari 2010 in te laten gaan. De voorbereiding van de wetgeving en de parlementaire behandeling zijn naar inschatting niet voor 2009 af te ronden. Vandaar het verzoek aan gemeenten, die thans hoge aanslagen aan de nutsbedrijven opleggen, om reeds in 2009 bij de vaststelling van de belastingverordening al geleidelijk rekening te houden met de wens van de Kamer om geen precario meer te heffen op de infrastructuur en de dekking van de gedeerde inkomsten te zoeken in de OZB. Dit vooruitlopend op de aanstaande wettelijke vrijstelling en om te voorkomen dat die gemeenten met een hoge aanslag in één keer hun OZB zouden moeten verhogen.

3.20. Verzameltabel

De *Opbouwtable 2009* (tabel 3.1) bevat onderdelen die in dit hoofdstuk niet nader zijn toegelicht. In de tabel zijn zij aangeduid met het teken @. Deze wijzigingen zijn behandeld in voorafgaande circulaire of elders in deze circulaire. Tabel 3.20 geeft per onderwerp de vindplaats.

Tabel 3.20 Verzameltabel 2009

Onderwerp/maatregel	Circulaire	Mutatie (mln euro)
algemene mutaties		
- accres (gerichte verdeling, ingroeieregeling OHV)	mei 2005, § 5.1	-8,500
- nacalculatie 2007 (incidenteel effect)	maart 2008, §1.3	39,766
- centrale voorziening officiële publicaties (CVOP)	juni 2007, §4.2	-0,350
cluster werk en inkomen		
- Armoedebestijding en schuldhulpverlening	september 2007 §4.4	-4,000
cluster zorg		
- elektronisch kinddossier	september 2007 §5.3	5,000
cluster educatie		
- ingroeieregeling OHV	mei 2005, § 5.1	8,500
cluster openbare orde en veiligheid		
- huisverbod bij huiselijk geweld	juni 2007, §3.5	0,300

3.21. Voorschotbetalingen 2009

De voorschotbetalingen voor het uitkeringsjaar 2009 zullen voor de algemene uitkering in beginsel gebaseerd worden op de voorlopige uitkeringsfactor en de voorlopige bedragen per eenheid volgens de inzichten ten tijde van de komende septembercirculaire van 2008. In die gegevens zullen ook de wijzigingen voortkomend uit deze circulaire verwerkt zijn.

4. Meerjarenperspectief

4.1. Opbouw uitkeringen 2010-2013

Tabel 4.1 geeft de opbouw van de uitkeringen voor de jaren 2010 tot en met 2013, voorzover op dit moment bekend. Deze meerjarenraming is geactualiseerd ten opzichte van de septembercirculaire van 2007. Ze gaat uit van het bedrag van uitkeringen van € 15.373,299 miljoen dat voor 2009 is geraamd in paragraaf 3.1. De taakmutaties zijn gegroepeerd naar de clusters.

Tabel 4.1 Opbouw uitkeringen 2010-2013 (mln €)

	2010	2011	2012	2013
	§	§	§	
Uitkeringen voorafgaand jaar (begin stand)	15.373,299	15.698,453	15.894,433	16.274,773
algemene mutaties				
- accres	401,286	225,181	383,507	392,747
- accres (gerichte verdeling, ingroeieregeling OHV)	-8,500	-8,500	-8,500	-8,500
- vrijval gericht accres suppletie-uitkering OZB	0,000	0,000	0,250	4,634
- gerichte verdeling OOV	-220,000			
- behoeftzaamheidsreserve	pm	pm	pm	pm
- loon/prijscompensatie taakmutaties	pm	pm	pm	pm
- wachtgeldten herindeligen	pm	pm	pm	pm
- A+O fonds	pm	pm	pm	pm
- elektronische gemeente (E-gem)	-	2,000		
alle uitgavenclusters				
- aanpassing uitname BTW-compensatiefonds	220,000			
cluster eigen inkomsten				
- suppletie-uitkering afschaffing OZB woningen gebruikers	0,000	0,000	-0,250	-4,634
cluster Werk en Inkomen				
- Armoedebestrijding en schuldhulpverlening	-15,050			
- armoede bestrijding: maatschappelijke participatie kinderen	-40,000			
- ketensamenwerking werk en inkomen	-20,000	-15,000	-3,000	
- Programmatisch handhaven		-8,625		
cluster zorg				
- jeugdgezondheidszorg			pm	
- maatschappelijke stage		0,100	0,100	
- elektronisch kinddossier	5,000	5,000		
- kinderopvang sociaal medische problematiek		pm	pm	
cluster educatie				
- ingroeieregeling OHV	8,500	8,500	8,500	8,500
cluster bevolkingszaken				
- GBA		0,344	0,173	0,103
cluster openbare orde en veiligheid				
- C2000	pm	pm	pm	pm
cluster fysiek milieu				
- E-PRTR		-0,414		
cluster overig/algemene ondersteuning				
- indexatie overheveling WOZ kosten	pm			
- vermindering bestuurslasten	pm	pm		
cluster bestuursorganen				
- professionaliseringsfonds burgemeesters			pm	
Integratie- en decentralisatie-uitkeringen (excl. WMO)				
- Mutaties van invloed op omvang GF	-6,082	-12,606	-0,440	-22,691
Uitkeringen (excl. WMO)	15.698,453	15.894,433	16.274,773	16.644,932
waarvan				
- algemene /aanvullende uitkeringen	15.568,566	15.779,998	16.165,086	16.568,277
- integratie-uitkeringen	70,148	54,696	50,199	21,801
- suppletie-uitkering afschaffing OZB woningen gebruikers	59,739	59,739	59,488	54,854
- Wmo	pm	pm	pm	pm

4.2. Meerjarige ontwikkeling uitkeringsfactor

Tabel 4.2.1 geeft de ontwikkeling naar huidig inzicht van de voorlopige uitkeringsfactoren voor de jaren 2009 tot en met 2013.

De tabel laat zien dat de uitkomsten van de ramingen vooral bepaald worden door een opwaarts effect als gevolg van de accressen en een neerwaarts effect als gevolg van de ontwikkelingen in de uitkeringsbasis. De uitkeringsfactor in 2010 zou circa 20 punten hoger geweest zijn als er geen gerichte verdeling van het accres in verband met OOV had plaatsgevonden. De stijging in 2010 van het gemeentefonds met € 220 miljoen als gevolg van de aanpassing van de uitname in verband met het BTW-compensatiefonds heeft geen effect op de uitkeringsfactor. Deze zal in 2010 leiden tot een stijging van de bedragen per eenheid die op dit moment nog niet kan worden verwerkt in de verdeeltabellen. De stijging van de uitkeringsfactor bij de overige ontwikkelingen in de jaren 2010 tot en met 2011 wordt vooral veroorzaakt door de afbouw van de verfijningsuitkering riolering.

Tabel 4.2.1   Uitkeringsfactoren 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
voorlopige uitkeringsfactor, jaar t	1,550	1,565	1,584	1,611	1,641
verschil t.o.v. jaar t-1		0,015	0,019	0,027	0,030
waarvan					
- algemene mutaties (vnl. accres)		0,016	0,020	0,034	0,035
- verdeelreserve		-0,001	-0,001	-0,001	-0,001
- ontwikkeling uitkeringsbasis (incl. OZB)		-0,002	-0,003	-0,006	-0,004
- overige ontwikkelingen (incl. integraties)		0,002	0,003	0,000	0,000

Dit meerjarenperspectief is gebaseerd op de ramingen die luiden *in lopende prijzen*. Gemeenten die hun meerjarenraming opstellen *in constante prijzen* moeten de uitkeringsfactor defleren voor de nominale ontwikkeling.

Bij wijze van handreiking is in de junicirculaire van 1995 (paragraaf 13.4 en bijlage 3) een methode uiteengezet waarmee omrekening naar constante prijzen kan worden verricht. Deze werkwijze is geactualiseerd in de septembercirculaire van 1999, tabel 7.3.1. Centraal staat het percentage van de loon- en prijsontwikkeling dat is verwerkt in het meerjarenperspectief. Dit percentage wordt op de ramingen van het gemeentefonds geprojecteerd en vervolgens uitgedrukt in punten van de uitkeringsfactor. De uitkeringsfactoren in constante prijzen worden verkregen door de uitkomsten in mindering te brengen op het meerjarenbeeld van de uitkeringsfactoren, zoals dat wordt gegeven in tabel 4.2.1.

In tabel 4.2.2. is deze methode toegepast. Voor de jaren na 2009 is uitgegaan van de prijsontwikkeling zoals die is vermeld in tabel 1.2. De tabel geeft de uitkeringsfactoren 2010-2013 in constante prijzen van 2009 na correctie voor deze inflatiepercentages.

Tabel 4.2.2 Raming uitkeringsfactoren 2009-2012 in constante prijzen van het jaar 2009

	2010	2011	2012	2013
omvang gemeentefonds, jaar t-1 (mln euro)	15.373,3	15.698,5	15.894,4	16.274,8
loon/prijsmutatie (mln euro)	230,6	235,5	238,4	244,1
cumulatief (mln euro)	230,6	466,1	704,5	948,6
één punt uitkeringsfactor, jaar t (mln euro)	11,0	11,1	11,1	11,2
loon/prijsmutatie cumulatief (in punten UF)	21	42	63	85
uitkeringsfactoren in lopende prijzen	1,565	1,584	1,611	1,641
af: nominale ontwikkeling	0,021	0,042	0,063	0,085
uitkeringsfactoren in constante prijzen	1,544	1,542	1,548	1,556

4.3. Verzameltabel

De Opbouwtable 2010-2013 (tabel 4.1) bevat onderdelen die in dit hoofdstuk niet nader zijn toegelicht. Informatie over deze onderdelen vindt u in voorafgaande circulaire of elders in deze circulaire. Tabel 4.3 geeft per onderwerp de vindplaats van die informatie.

Tabel 4.3 Verzameltabel 2010-2013

Onderwerp/maatregel	Circulaire/vindplaats toelichting
algemene mutaties	
- accres (gerichte verdeling, ingroeieregeling OHV)	mei 2005, § 5.1
- elektronische gemeente (E-gem)	september 2006, § 6.2
- gerichte verdeling OOV	juni 2007, § 3.10
alle uitgavenclusters	
- aanpassing uitname BTW-compensatiefonds	mei 2006, § 3.6
cluster educatie	
- ingroeieregeling OHV	mei 2005, § 5.1
cluster Werk en inkomen	
- Armoedebestijding en schuldhulpverlening	september 2007, § 4.4
- Programmatisch handhaven	september 2007, § 4.3
cluster zorg	
- elektronisch kinddossier	september 2007, § 5.3
cluster bevolkingszaken	
- GBA	juni 2007, § 3.4

4.4. Invoering Basisregistratie Adressen en Gebouwen

De invoering van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) werpt al enige tijd zijn schaduw vooruit. Zowel in gemeenteland als aan de kant van de afnemers (o.a. het CBS) wordt hard gewerkt om op tijd klaar te zijn voor de komende nieuwe situatie. Aan de kant van het CBS probeert men de invloed van de veranderende definities en productieprocessen in kaart te brengen, terwijl gemeenten hun woningvoorraad nog eens kritisch tegen het licht houden. Het gevolg hiervan is dat sommige gemeenten het CBS benaderen met mutatieverzoeken die voortkomen uit de invoering van de BAG (hierna BAG-mutaties genoemd).

De nieuwe situatie wordt pas van kracht op het moment dat door het CBS daadwerkelijk op de BAG zal worden overgestapt. De overstap naar de BAG resulteert in het gebruik van andere definities. Dit leidt ongetwijfeld tot mutaties in de woningvoorraad en daarmee mogelijk tot een trendbreuk in de CBS-cijfers.

Tot het moment dat het CBS overstapt op de BAG worden de (herzienings) verzoeken van gemeenten behandeld volgens de huidige definities. Wanneer er sprake is van een BAG-mutatie dan wordt deze dus apart gehouden en voorlopig niet verwerkt.

Eerder dit jaar heeft overleg plaatsgevonden met het CBS over de datum waarop administratieve correcties ten gevolge van de BAG zullen worden verwerkt. Het direct doorvoeren van de correcties kan leiden tot onbekende en daarom mogelijk ongewenste effecten in de verdeling van het gemeentefonds. Er dient eerst onderzoek plaats te vinden naar de totale omvang van deze correcties. Pas op een later tijdstip kunnen de correcties in de woningvoorraadcijfers verwerkt worden. Dit zal in ieder geval niet eerder zijn dan het moment dat het CBS overstapt op het gebruik van BAG-gegevens (volgens de huidige planning in 2010 of 2011).

5. Integratie en decentralisatie-uitkeringen

5.1. Inleiding

In deze circulaire zijn meer integratie-uitkeringen opgenomen dan gebruikelijk. Daarnaast wordt in deze circulaire een nieuwe variant geïntroduceerd: de zogenoemde decentralisatie-uitkering. Deze nieuwe variant zal met ingang van 2009 in werking treden. Dat is althans de strekking van een wetsvoorstel, dat op dit moment in behandeling is bij de Tweede Kamer (het gaat om een wijziging van de Financiële-verhoudingswet (Kamerstukken II, 31 327)).

Onderstaande toelichting is dus onder voorbehoud van de parlementaire goedkeuring van dit wetsvoorstel. Maar zoals gebruikelijk worden gemeenten wel in deze meircirculaire geïnformeerd over wat zij voor komend jaar kunnen verwachten.

In onderstaande volgt eerst een toelichting op wat een integratie- en een decentralisatie-uitkering precies is en daarna volgt een overzicht van alle IU-en en DU-en die voor 2008 en 2009 van toepassing zijn.

Integratie- en Decentralisatie-uitkering

De integratie-uitkering bestaat al langer en is bestemd om middelen via het gemeentefonds te verdelen op een wijze die afwijkt van de bestaande verdeelsleutels. Wanneer een IU in het leven wordt geroepen, moet ook meteen het tijdstip worden bepaald waarop de middelen worden overgeheveld naar de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op die wijze is het tijdelijk karakter gewaarborgd. De decentralisatie-uitkering is een variant op de integratie-uitkering. Het tijdstip van overheveling hoeft in het geval van een DU nog niet bekend te zijn en daarnaast kan het ook om tijdelijke middelen gaan. Met deze nieuwe variant is het mogelijk geworden om een aantal specifieke uitkeringen over te hevelen naar het gemeentefonds, en om de vorming van nieuwe specifieke uitkeringen te voorkomen. In deze circulaire is voor het eerst een aantal DU-en opgenomen die per 2009 zullen ingaan (onder voorbehoud van parlementaire goedkeuring van het voorstel om de wet te wijzigen; zie bovenstaande). Het gaat om DU-en die voor een beperkt aantal gemeenten van toepassing zijn, waardoor verdeling via de maatstaven van de algemene uitkering niet in aanmerking komt. Met de betreffende gemeenten worden soms convenanten gesloten, zoals bijvoorbeeld bij de middelen voor de 'Impuls brede scholen'. Sommige DU-en kennen een soort aanvraag -procedure waarbij bijv. een plan moet worden ingediend bij het vakdepartement.

De achtergrond

De introductie van de decentralisatie-uitkering heeft te maken met het rijksbeleid om gemeenten meer ruimte te geven voor lokaal maatwerk en om de interbestuurlijke lasten te verminderen. Afgeleide doelen zijn onder meer de vermindering van het aantal specifieke uitkeringen, de invoering van single information en single audit (sisa) en de uniformering en vermindering van voorwaarden en informatie-eisen.

Vrije besteedbaarheid

De vergroting van de mogelijkheid om in het gemeentefonds middelen apart te verdelen via een IU of een DU, doet niet af aan de vrije besteedbaarheid van de middelen. Ook wanneer het gaat om geldstromen naar een beperkt aantal gemeenten, of waarvoor plannen of aanvragen moeten worden ingediend, blijft het uiteindelijk gaan om vrij besteedbaar geld, dat onderdeel is van het gemeentefonds en dus tot de algemene middelen van de gemeente behoort.

De besteding van deze middelen wordt niet verantwoord aan het Rijk, dus er is geen enkele relatie met sisa. In de praktijk blijkt de ene integratie- en decentralisatie-uitkering nog wel meer administratieve lasten voor de gemeenten met zich mee te brengen dan de andere. Langs de weg van

uniformering en vermindering van voorwaarden en informatie-eisen streeft BZK ook op dat punt naar een beter resultaat.

Verwerking in de mei circulaire en in de rekenmodellen op internet

In dit hoofdstuk worden alle ontwikkelingen op het gebied van de integratie- en decentralisatie-uitkeringen van 2007 tot en met 2013 toegelicht. In vorige circularies werden mutaties in integratie-uitkeringen opgenomen in de opbouwtabellen. Omdat er in deze circulaire als gevolg van het terugdringen van het aantal specifieke uitkeringen veel mutaties in het aantal integratie-uitkeringen zijn worden deze mutaties in een afzonderlijk hoofdstuk toegelicht. In tabel 5.1 worden alle integratie- en decentralisatie-uitkeringen over de periode 2007-2013 gepresenteerd.

Alle integratie- en decentralisatie-uitkeringen zijn onderverdeeld in drie categorieën. De eerste categorie bevat de integratie-uitkeringen die al bekend waren in de laatste circulaire (september 2007) en die een relatie hebben met het maatstavenstelsel van het gemeentefonds. Mutaties in de omvang van deze integratie-uitkeringen zijn van invloed op de bedragen per eenheid of op de uitkeringsfactor. De totale omvang van het gemeentefonds wordt niet beïnvloed door mutaties in de omvang van de integratie-uitkeringen in deze categorie.

De tweede categorie bevat de reeds bekende integratie-uitkeringen waarvan mutaties wel invloed hebben op de omvang van het gemeentefonds. Het betreft bijvoorbeeld tijdelijk extra geld in het gemeentefonds voor een bepaalde taak. Het onderscheid met de eerste categorie wordt gemaakt om het bedrag dat naar de diverse opbouwtabellen gaat te kunnen berekenen. Alleen mutaties die van invloed zijn op de omvang van het gemeentefonds worden meegenomen naar de opbouwtabellen.

De derde categorie bevat nieuwe integratie- en decentralisatie-uitkeringen die van invloed zijn op de omvang van het gemeentefonds.

De regel met het totaal van de integratie- en decentralisatie bevat de som van de drie categorieën. De regel met het totaal van de integratie- en decentralisatie-uitkeringen die invloed hebben op de omvang van het gemeentefonds bevat de som van de tweede en derde categorie. De regel met het verschil tussen T en T-1 betreft het verschil in omvang van de integratie- en decentralisatie-uitkeringen die van invloed zijn op de omvang van het gemeentefonds. Deze verschillen worden opgenomen in de opbouwtabellen 2008, 2009 en 2010-2013.

In de bijlagen van deze circulaire vindt u per IU en per DU een overzicht van de gemeenten waarop deze betrekking heeft. Daarin kunt u dus zien of uw gemeente in de betreffende IU of DU meedoet.

Voor een totaaloverzicht per gemeente van alle IU-en en DU-en moet men kijken in het rekenmodel dat op de website wordt geplaatst en waar men, door het invoeren van de gemeentecode, een precies overzicht kan krijgen van de opbouw van de algemene uitkering én van alle IU-en en DU-en die voor de betreffende gemeente van toepassing zijn.

Tabel 5.1 Integratie-uitkeringen (IU) en Decentralisatie-uitkeringen (DU) 2007-2013 (mln €)

Uitkeringsjaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Cluster	Vindplaats
Uit septembercirculaire 2007 (valt vrij in maatstavenstelsel)									
- WUW-middelen (IU)	30,998	22,099	19,416	16,061	13,132	8,968	3,175	Wegen Water	Stb. 2001, 415
- Amendement de Pater (IU)	23,904	23,904	pm	-	-	-	-	Eigen ink.	Junicirc. 2007 § 2.7
- <i>Precaño</i>	12,799	-	-	-	-	-	-	Eigen ink.	Septcirc. 2001 § 5.9
- knelpunten verdeelproblematiek (IU)	11,129	2,757	2,750	2,844	2,927	3,034	3,120	Overig	Septcirc. 2006 § 5.8
Uit septembercirculaire 2007 (mutatie op omvang gemeentefonds)									
- opvoeden in de buurt (IU)	12,900	12,900	-	-	-	-	-	Zorg	Septcirc. 2006 § 4.7
- Tsioc (IU)	9,690	9,690	9,690	9,690	pm	pm	pm	Werk & Ink	Septcirc. 2006 § 5.9
- Regionale platforms fraudebestrijding (IU)	2,006	2,006	2,006	2,006	2,006	2,006	2,006	Werk & Ink	Junicirc. 2007 § 2.9
- bibliotheken (IU)	-	5,791	5,791	5,791	5,791	5,791	-	Kunst & Ontspan.	Junicirc. 2007 § 3.7
- anti-discriminatievoorzieningen (IU)	2,999	3,011	-	-	-	-	-	Zorg	Deze circ. §5.2
<i>wv. toename t.o.v. septembercirc. 2007</i>		<i>0,012</i>							
Nieuw in deze circulaire ten opzichte van septembercirculaire 2007									
- taalcoaches (IU)	-	pm	pm	pm	pm	-	-	Educatie	Deze circ. §5.3
- aanpak kindermishandeling (IU)	-	2,916	2,916	2,916	-	-	-	Zorg	Deze circ. §5.4
- drank en horecawet (IU)	-	2,175	2,175	-	-	-	-	Zorg	Deze circ. §5.5
- pilot VVE (IU)	-	3,800	3,800	-	-	-	-	Educatie	Deze circ. §5.6
- Brede school sport en cultuur (IU)	-	16,900	16,900	16,900	16,900	16,900	-	Educatie	Deze circ. §5.7
- homo-emancipatie (IU)	-	0,380	0,440	0,440	0,440	-	-	Zorg	Deze circ. §5.8
- tijdbeleid (IU)	-	pm	-	-	-	-	-	Zorg	Deze circ. §5.9
- vrouwen uit etnische minderheden (IU)	-	pm	pm	pm	pm	-	-	Zorg	Deze circ. §5.10
- nat. actieplan sport en bewegen (IU)	-	0,107	0,107	pm	pm	pm	-	Zorg	Deze circ. §5.11
- bewonersinitiatieven wijken (IU)	-	10,000	-	-	-	-	-	Zorg	Deze circ. §5.12
- polarisatie en radicalisering (IU)	-	pm	pm	pm	pm	-	-	Zorg	Deze circ. §5.13
- veilige publieke taak (IU)	-	pm	-	-	-	-	-	Overig	Deze circ. §5.14
- beeldende kunst en vormgeving (DU)	-	-	13,500	13,500	13,500	13,500	13,500	Kunst & Ontspan.	Deze circ. §5.15
Totaal Integratie- en decentralisatie uitk.	106,425	118,436	79,491	70,148	54,696	50,199	21,801		
Totaal IU en DU met invloed op omvang GF	27,595	69,676	57,325	51,243	38,637	38,197	15,506		
Vershil T en T-1 van invloed op omvang GF		42,081 ¹	-12,351 ²	-6,082 ³	-12,606 ³	-0,440 ³	-22,691 ³		

1 Naar opbouwtable 2008

2 Naar opbouwtable 2009

3 Naar opbouwtable 2010-2013

5.2. Integratie-uitkering anti-discriminatievoorzieningen

De middelen worden beschikbaar gesteld in het kader van een overbruggingsmaatregel vooruitlopend op de wet 'Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen'. De planning is erop gericht de wet per 1 januari 2009 in werking te laten treden. Met de overbruggingsmaatregel wordt toegewerkt naar een landelijke dekking van professionele antidiscriminatievoorzieningen, opdat iedere burger in Nederland toegang heeft tot bijstand en advies in geval van discriminatie en opdat een goede registratie van meldingen is geborgd.

De middelen voor antidiscriminatievoorzieningen worden voor 2008 nog beschikbaar gesteld via een zogenoemde integratie-uitkering binnen het gemeentefonds (en het provinciefonds). De verdeling voor 2008 is op hoofdlijnen gelijk aan de middelen die in 2006 en 2007 beschikbaar waren. In totaal € 5,120 miljoen voor gemeentefonds en provinciefonds samen, waarvan € 3,011 miljoen voor het gemeentefonds. Het voornemen in het kader van het wetsvoorstel 'Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen' is om met ingang van 2009 de middelen per hoofd van de bevolking te verdelen over alle gemeenten via de algemene uitkering van het gemeentefonds. Het beschikbare bedrag wordt daarbij verhoogd tot € 6 miljoen.

De omvang van integratie-uitkering voor uw gemeente vindt u in bijlage 4.

5.3. Taalcoaches

Het kabinet geeft een extra impuls aan de organisatie van taalcoaches voor inburgeraars. Taalcoaches zijn vrijwilligers die de inburgeraar helpen bij het leren van de Nederlandse taal, bijvoorbeeld door het samen oefenen met de taal en/of het samen ondernemen van culturele of sportieve activiteiten.

De vijftig grootste gemeenten hebben in april 2008 een brief van VROM/WWI ontvangen waarin zij geïnformeerd zijn over de mogelijkheid om voor het werven, trainen en begeleiden van deze taalcoaches middelen te ontvangen. De omvang van de te ontvangen middelen hangt af van het ambitieniveau van de gemeente voor wat betreft het aantal te realiseren taalkoppels (een vrijwillige taalcoach die gekoppeld is aan een inburgeraar). Gemiddeld wordt voor elk taalkoppel een bedrag van € 750 ter beschikking gesteld. Bij een overschrijving zal het door de gemeente aangegeven ambitieniveau aangepast moeten worden. In juni ontvangen de gemeenten die zich (uiterlijk 23 mei 2008) hebben ingeschreven een bevestiging met daarin eventueel ook opgenomen de bijgestelde ambitie.

In de komende septembercirculaire wordt bekend gemaakt welke bedragen aan welke gemeenten ter beschikking worden gesteld.

Afhankelijk van de inschrijvingen, wordt in september 2008 bepaald of er een open inschrijving voor de overige gemeenten kan plaatsvinden. Als dit gebeurt, kunnen vanaf 2009 middelen aan overige gemeenten, ter beschikking worden gesteld.

5.4. Aanpak kindermishandeling

In zijn brief d.d. 5 juli 2007 aan de Tweede (kamerstuk 31 015) heeft de Minister voor Jeugd en Gezin aangegeven dat hij kindermishandeling wil tegengaan door onder meer de in de RAAK-regio's beproefde aanpak te implementeren. (RAAK-aanpak = aanpak van de Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling)

Het doel van de uitkering is om de 35 centrumgemeenten in staat te stellen de zogenaamde RAAK-aanpak in hun regio in te voeren.

De keuze voor deze gemeenten is gebaseerd op het feit dat deze gemeenten ook een rol hebben bij de aanpak van huiselijk geweld. De 35 centrumgemeenten vertegenwoordigen het totaal van de gemeenten.

De 35-centrumgemeenten kunnen waar mogelijk de aanpak van kindermishandeling met de aanpak van huiselijk geweld verbinden, daarbij gebruik makend van de structuren die in de centrumgemeenten ontwikkeld zijn voor het bestrijden van huiselijk geweld en specifieke vormen van kindermishandeling.

Zij overleggen daarbij met de provincies en grootstedelijke regio's over de aansluiting met de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling en de geïndiceerde vormen van zorg bij de aanpak van kindermishandeling.

Met de uitkering stellen de 35-centrumgemeenten ieder een regiocoördinator aan. Deze coördinator ondersteunt de regio bij het invoeren van de RAAK-aanpak. De coördinator is de centrale figuur die zorg draagt voor het opstellen (met alle betrokkenen) en bewaken van de uitvoering van een regioplan sluitende aanpak kindermishandeling waarin staat beschreven wat door welke partij wordt gedaan om een sluitende regionale aanpak van kindermishandeling te realiseren.

Daarbij wordt aangesloten bij de (te ontwikkelen) Centra voor Jeugd en Gezin (CJG). Via de bundeling van taken in het CJG wordt gezorgd voor een betere samenwerking tussen lokale voorzieningen voor jeugdigen en een betere aansluiting op de geïndiceerde jeugdzorg. Grosso modo geldt dat, als er sprake is van een goed functionerend CJG, de RAAK-aanpak al voor circa de helft is gerealiseerd.

De 35 centrumgemeenten ontvangen elk, gedurende de jaren 2008, 2009 en 2010 jaarlijks een bedrag van € 83.300,- (voor de hele periode is dit € 250.000). Dit onder de voorwaarde dat de colleges van B&W van de centrumgemeenten schriftelijk instemmen met de Actieverklaring Aanpak Kindermishandeling van 21 april 2008.

In de bijlage 7 ziet u een lijst van de 35 centrumgemeenten.

5.5. Pilot Drank en Horecawet

In november 2007 is de zogenaamde Alcoholbrief naar de Tweede Kamer verstuurd. Daarin is beschreven dat het de bedoeling is om de Drank- en Horecawet (DHW) dusdanig aan te passen dat het toezicht op de DHW overgaat naar gemeenten. Vooruitlopend op deze wetswijziging gaan vijftien (regio's van) gemeenten in 2008 en in 2009 alvast proefdraaien met dit toezicht.

Het doel van de pilot is om inzicht te krijgen in de ervaringen van gemeenten met het overdragen van het toezicht op de DHW van de Voedsel en Warenautoriteit naar gemeenten.

Inzicht in mogelijke knelpunten maakt een soepele overdracht van taken na de wetswijziging mogelijk.

De pilot draait om het toezicht op de gehele Drink- en Horecawet. De betreffende gemeenten worden in staat gesteld met de beschikbare middelen toezichthouders aan te stellen. Daarbij zal er speciale aandacht zijn voor een intensieve controle op de leeftijdsgrenzen. Het geld (€ 2,175 miljoen per jaar) wordt in 2008 en 2009 beschikbaar gesteld via een integratie-uitkering in het gemeentefonds. De ministeries van BZK en VWS financieren elk voor 50% de kosten van de pilot.

De omvang van de integratie-uitkering voor uw gemeente vindt u in bijlage 5.

5.6. Pilot VVE Groningen en Limburg

Ter stimulering van de voor- en vroegschoolse educatie wordt er met de provincie Groningen en met negen Oost-Groningse gemeenten een overeenkomst gesloten voor een pilot. Hiervoor heeft het kabinet voor 2008 en 2009 € 3,2 miljoen (1,6 miljoen voor ieder jaar) aan het gemeentefonds toegevoegd. Het geld wordt als integratie-uitkering aan de gemeente Stadskanaal uitgekeerd. Ook met de provincie Limburg en zestien Limburgse gemeenten wordt er een overeenkomst voor een pilot gesloten. Het kabinet heeft hiervoor voor 2008 en 2009 € 4,4 miljoen (2,2 miljoen voor ieder jaar) aan het gemeentefonds toegevoegd. Het geld wordt als integratie-uitkering uitgekeerd aan de gemeente Kerkrade. In totaal wordt er voor de pilots zowel in 2008 als in 2009 € 3,8 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd.

5.7. Impuls brede school sport en cultuur (combinatie functies)

De Impuls brede scholen, sport en cultuur richt zich op de realisatie van combinatiefuncties. Dit zijn functies waarbij een werknemer in dienst is bij één werkgever, maar werkzaam is in of ten behoeve van twee of meer sectoren. Met de inzet van combinatiefuncties worden de volgende doelen beoogd:

- de uitbreiding van het aantal brede scholen met sport- en cultuuraanbod in het pri-mair en voortgezet onderwijs, om te beginnen in de 40 krachtwijken;
- de versterking van sportverenigingen met oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk;
- het stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen;
- het bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met één of meer kunst- en cultuurvormen en het onder jongeren stimuleren van actieve kunstbeoefening.

Op 10 december 2007 hebben het Rijk (OCW en VWS), de VNG en vertegenwoordigers van de onderwijs-, sport en cultuursector bestuurlijke afspraken gemaakt met als doel de realisatie in 2012 van in totaal 2500 (fte's) van deze combinatiefuncties. Gelijkzeitig hebben 30 van de G31-gemeenten een bestuurlijke verklaring getekend waarin onder andere het aantal fte's voor hun gemeente is benoemd en waarin de gemeente toezegt hiervoor ook de benodigde financiering beschikbaar te stellen uit eigen middelen. De 30 deelnemende gemeenten behoren tot de eerste tranche van gemeenten die hiermee aan de slag gaan. Zij zijn uitgebreid geïnformeerd door de betrokken vakdepartementen (OCW en VWS) en de VNG en hebben ook van de fondsbeheerders separaat bericht gekregen over de financiering.

Over de volgende tranches moet nog besluitvorming plaatsvinden. Oplopend met deze besluitvorming over de resterende tranches zullen in de periode 2009-2012 jaarlijks afspraken worden gemaakt met een toenemend aantal gemeenten. Deze besluitvorming zal plaatsvinden

in het voorjaar voorafgaand aan het betreffende jaar. Over de tranche 2009 zullen nadere mededelingen worden gedaan in de komende septembercircularis.

Het bedrag voor 2008 is € 16,9 miljoen.

Voor meer informatie over deze impuls kunt u zich wenden tot het informatiepunt dat namens OCW, VWS, de VNG en de andere partners is ingesteld bij de Vereniging Sport en Gemeenten (André de Jeu, a.dejeu@sportengemeenten.nl, 026 – 339.64.10).

5.8. Homo-emancipatiebeleid

De Minister van OCenW heeft overeenkomsten met 16 gemeenten gesloten over lesbisch- en homo-emancipatiebeleid. Deze zogenaamde koploperovereenkomsten vloeien voort uit de nota 'Gewoon homo zijn', waarin het kabinet het lesbisch- en homo-emancipatiebeleid van 2008 tot en met 2011 uiteenzet. Gemeenten die deze overeenkomst getekend hebben ontvangen een bedrag voor de uitvoering van de koploperovereenkomst. De geselecteerde gemeenten zijn allen voorloper in het verbeteren van de sociale acceptatie van homoseksualiteit en het bestrijden van discriminatie, intimidatie en geweld tegen homoseksuelen.

Per koplopergemeente is een bedrag van 75.000 euro beschikbaar voor de periode 2008 tot en met 2011. Het gaat om de steden: Arnhem, Amersfoort, Deventer, Enschede, Groningen, Lelystad, Leeuwarden, Maastricht, Nijmegen, Tilburg, Leiden en Zwolle. Zij ontvangen respectievelijk 15.000 euro in 2008 en 20.000 euro per jaar van 2009 t/m 2011.

Voor de steden Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag gaat het om een bedrag van 50.000 euro per jaar voor de periode van 2008 tot en met 2011.

5.9. Tijdsbeleid

Het kabinet wil de combinatie van arbeid- en zorgtaken beter mogelijk maken, ondermeer door meer flexibiliteit in openings- en arbeidstijden in de randen van de dag en door uitbreiding van plaatsafhankelijke dienstverlening.

Om zichtbare resultaten te boeken is samenwerking met gemeenten noodzakelijk. De Minister van OCenW heeft in juni 2007 bestuurlijke afspraken gemaakt met de provincies Zeeland en Drenthe en de gemeenten Deventer, Zoetermeer, Enschede en Heerhugowaard. Deze 'koplopers' ambiëren een verdergaande rol in het organiseren van een flexibel aanbod van dienstverlening in de eigen provincie of gemeente. Zij kijken niet alleen naar wensen voor bijstelling van de eigen dienstverlening, maar gaan ook het gesprek aan met zorg- en dienstverleners binnen de gemeente. De Minister van OCenW wil de kopgroep die in juni van start is gegaan in samenwerking met Staatssecretaris Bijleveld-Schouten in de komende jaren uitbreiden tot in totaal 25 ambitieuze en daadkrachtige deelnemers. De koplopers worden voor het invullen van hun voorbeeldrol ondersteund met een financiële bijdrage van € 50.000.

Gemeenten die op basis van een analyse van de lokale situatie (op de themagebieden publieke dienstverlening, private dienstverlening, kinderopvang en buitenschoolse opvang, gezondheidszorg, vervoer, de gemeente als werkgever en tijdcoördinatie) ambities op drie of meer thema's formuleren en aangeven een landelijke voorbeeldrol te vervullen komen in 2008 in aanmerking voor aansluiting bij de kopgroep. Voor 2008 was de sluitingsdatum 9 mei.

Op 26 mei 2008 vindt de ondertekening van de afspraken plaats. Een lijst met ontvangende gemeenten wordt gepubliceerd in de komende septembercircularis.

5.10. Vrouwen uit etnische minderheden

Om de maatschappelijke participatie van vrouwen uit etnische minderheden te bevorderen heeft het kabinet in haar Emancipatienota 'Meer kansen voor vrouwen' als concrete doelstelling opgenomen om 50.000 vrouwen uit deze doelgroep te laten participeren in vrijwilligerswerk. Eerder zijn met 6 steden afspraken gemaakt over hun bijdrage aan deze doelstelling. Nu komen 19 gemeenten in aanmerking om hieraan als koploper een bijdrage te leveren onder meer door concreet ondersteuning te geven aan de uitvoering van het project *Duizend en één Kracht. De 54 grootste gemeenten met het hoogste aandeel etnische minderheden* is gevraagd hun ambitie voor dit onderwerp in te dienen bij het ministerie van OCW. Uit de ingediende ambities worden 19 gemeenten geselecteerd. Op 5 juni 2008 vindt de ondertekening van de afspraken met de eerste groep gemeenten plaats.

Per koplopergemeente is een bedrag van maximaal drie maal € 50.000 beschikbaar voor de periode 2008 tot en met 2011. De lijst met ontvangende gemeenten wordt gepubliceerd in de komende septembercirculaire.

5.11. Nationaal actieplan sport en bewegen

Op 3 april 2008 hebben de staatssecretaris van VWS, de voorzitter van het NOC*NSF en de VNG kaderstellende afspraken over de impuls Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB) ondertekend. Met deze impuls worden honderdduizenden mensen in zo'n 100 gemeenten gestimuleerd om meer te bewegen.

VWS is voornemens om in de komende periode € 38 miljoen te investeren in de impuls NASB. Gemeenten die sport- en beweegactiviteiten gaan opzetten, zullen een zelfde bedrag investeren, zodat er in totaal € 76 miljoen beschikbaar is voor een actiever leefstijl. Het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen geeft daarbij hulp aan gemeenten die meedoen aan het actieplan.

Bewegen draagt bij aan de vermindering van overgewicht en het voorkomen van allerlei gezondheidsproblemen. De laagdrempelige sport- en beweegactiviteiten, die in de deelnemende gemeenten van start gaan, moeten mensen stimuleren meer te bewegen.

De Rijksbijdrage komt in twee tranches beschikbaar, medio 2008-2010 (eerste tranche) voor ruim 50 gemeenten met naar verwachting de grootste gezondheidsachterstand (geschat op basis van gegevens over Sociaal Economische Status (SES)). In 2010-2012 wordt het budget ter beschikking gesteld aan nog eens zo'n 50 gemeenten.

Medio maart 2008 zijn de 54 gemeenten, die mee kunnen doen in de eerste tranche, door de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), namens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) benaderd. De betreffende gemeenten zijn over de impuls NASB geïnformeerd via onder andere een briefing-document, één of meerdere informatiebijeenkomsten, de landelijke kaderstellende afspraken en een uitgebreid overzicht van meest gestelde vragen/ antwoorden over de impuls NASB. Daarnaast is info over het NASB te vinden op de site www.nasb.nl. De Rijksbijdrage is uiteindelijk beschikbaar voor gemeentebesturen, die bereid zijn om een verklaring te tekenen (voor een periode van 4 jaar), waarin zij aangeven de landelijke kaderstellende afspraken Impuls NASB op lokaal niveau te realiseren. Voor de financiering hiervan zetten gemeenten, in aanvulling op de rijksbijdrage, eigen middelen in (cofinanciering). Gemeenten uit de eerste tranche die willen meedoen, moeten een gemeentelijke verklaring indienen bij de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG). Bij deze meicirculaire is dat, vanwege de korte tijd die lag tussen het informeren van de gemeenten en het daadwerkelijk indienen

van een ondertekende verklaring, voornamelijk bij één gemeente gelukt (de gemeente Hoogeveen). Het insturen van de ondertekende verklaringen kan in de tussentijd gewoon doorgaan; de betreffende gemeenten zullen dan op basis van de komende septembercirculaire worden bevoorschot.

Mocht blijken dat de financiële middelen die voor 2008 beschikbaar zijn (maximaal € 4,5 miljoen) bij de septembercirculaire nog niet helemaal benut zijn, dan zullen gemeenten die volgens de criteria rond gezondheidsachterstand (zie bovenstaande) in de tweede tranche pas aan bod zouden kunnen komen, alsnog worden benaderd om nu al mee te doen.

In de komende septembercirculaire zullen dus nog mutaties volgen.

5.12. Bewonersinitiatieven wijken

In de Nota van Wijziging (Kamerstukken II, 2007/2008, 31 200 XVIII, nr. 11) op het voorstel van wet tot vaststelling van de begrotingsstaten van de begroting voor Wonen, Wijken en Integratie voor het jaar 2008 is – als gevolg van de motie Van Geel c.s. (Kamerstukken II, 2007/2008 31200, nr. 16) – aan artikel 1 «Stimuleren krachtige steden en vitale wijken» een extra budget van € 20 miljoen toegevoegd.

Deze middelen zullen worden ingezet ten behoeve van burgerinitiatieven om de sociale cohesie en de leefbaarheid van woonwijken te verbeteren.

In de Nota van Wijziging is gesteld dat de helft van het totale budget - dus een bedrag van € 10 miljoen - direct terecht zal komen bij de gemeenten met binnen hun gemeentegrenzen een of meer van de 40 aandachtswijken. Deze € 10 miljoen wordt uitgekeerd via de Integratieuitkering van het gemeentefonds. (wat er met de andere € 10 miljoen gebeurt is nog niet bekend).

Als verdeelsleutel is gekozen voor een verdeling naar rato van het inwonertal van de 40 wijken in de 18 gemeenten in plaats van het totale inwonertal van de gemeente. De nadruk op de 40 wijken is in lijn met de strekking van de motie Van Geel c.s. die spreekt over "het vrijmaken van budget voor de aanpak van wijken". Voorts is de betrokkenheid en de inzet van de aanwezige kracht van de wijkbewoners essentieel voor het slagen van de wijkenaanpak. Een verdeling, waarbij het aantal bewoners van de 40 wijken de basis voor de verdeelsleutel vormt, en waarbij het aantal bewoners dat in de aandachtswijken woont bepalend is voor de hoogte van het toe te kennen budget, komt hieraan het best tegemoet.

De 18 betrokken gemeenten zijn in een brief van de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie van 1 februari 2008 (met kenmerk: DGWWI/W 2008002440) geïnformeerd over de omvang van het budget per gemeente.

5.13. Polarisatie en radicalisering

In de septembercirculaire 2007 is gemeld dat het Rijk gemeentelijke plannen co-financiert door middel van een integratie-uitkering in het gemeentefonds. Tevens is gemeld dat gemeenten gedurende het hele jaar verzoeken bij het Rijk kunnen indienen voor co-financiering. Er is aanleiding om de termijnen voor aanvragen van een integratie-uitkering te wijzigen. De gekozen formulering blijkt tot onduidelijkheid te leiden: wanneer kunnen voor welk jaar aanvragen worden gedaan? Bovendien wil de minister van BZK de besluitvorming over de beschikbare middelen voor de integratie-uitkering, zoveel mogelijk gelijk laten lopen met de bekendmaking van de mutaties in de mei- en septembercirculaires van het gemeentefonds.

De wijziging in de regeling luidt dan ook als volgt:

- Plannen voor 2008 kunnen worden ingediend tot 1 juli 2008, waarbij de minister van BZK liefst ook meteen een plan voor 2009 zou ontvangen. Voor 2009, 2010 en 2011 kunnen aanvragen steeds ingediend worden tot 1 juli van het betreffende jaar. Ook daarbij is het verzoek van de minister van BZK om in het voorstel – zo mogelijk- inzicht te geven in de voornemens van de jaren daarna tot uiterlijk 2011.
De septembercirculaire van het gemeentefonds zal telkens een totaalbeeld van de verdeling geven voor het betreffende jaar. Dit wijkt af van de reguliere methodiek van het gemeentefonds waar met de meicirculaire steeds inzichtelijk wordt gemaakt wat de budgettaire kaders zijn van het volgende jaar. Hier is echter voor gekozen teneinde de gemeenten in staat te stellen ook gedurende het lopende jaar nog hun plannen in te dienen.
- Elke individuele gemeente die een plan en aanvraag indient zal apart kort na de aanvraag een beslissing van het ministerie ontvangen;
- Gemeenten die al plannen hebben ingediend, worden, vooruitlopend op de totale besluitvorming voor dit jaar, zo spoedig mogelijk geïnformeerd over de toekenning.
- Het totaal van de bijdragen vanuit het Rijk zal moeten passen binnen de beschikbare middelen. Het gaat om vijf miljoen euro voor 2008 en vier miljoen voor elk van de drie volgende jaren.
- De budgettaire verwerking van de bijdragen via de integratie-uitkering in het gemeentefonds zal op een later moment plaatsvinden en daarover zult u nader worden geïnformeerd in de septembercirculaire.

5.14. Een veilige en respectvolle publieke taak

Mensen die hun publieke taak verrichten op straat, achter de balie, of in de bus, werken voor ons allemaal. Dat doen ze met respect en dat respect mogen ze ook terug verwachten. Toch krijgen *hulpverleners, handhavers, toezichthouders en dienstverleners dagelijks te maken met agressie en geweld bij de uitoefening van hun publieke taken*. Het kabinet vindt dit onacceptabel en wil dat werknemers hun publieke taken veilig en respectvol kunnen uitvoeren. Het kabinet heeft daarom 26 oktober 2007 het programma *Veilige Publieke Taak* aan de Tweede Kamer aangeboden (www.veiligepublieketaak.nl).

Een belangrijk onderdeel van dit programma is de ondersteuning en stimulering van de werkgevers en werknemers met een publieke taak waardoor zij (beter) in staat zijn de aanpak van agressie en geweld effectief vorm te geven. Daarom voorziet het Rijk in een gedeeltelijke financiering van de totstandkoming, invoering en borging van veiligheidsbeleid op het gebied van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak. Deze uitkering van het Rijk zal aan provincies en gemeenten worden verstrekt als integratie-uitkering. De integratie-uitkering is beschikbaar in de jaren 2008 tot en met 2010. In de jaren 2008 en 2009 is er per jaar € 500.000 beschikbaar en in het jaar 2010 € 250.000.

De uitkering is beschikbaar op aanvraag. Gemeenten en provincies zijn in april 2008 per brief geïnformeerd over de uitkering, de aanvraagprocedure en de voorwaarden die daaraan verbonden zijn. De integratie-uitkering kan in de jaren 2008 tot en met 2010 jaarlijks tot 1 juli aangevraagd worden. Welke medeoverheden een uitkering ontvangen zal steeds vóór 1 september van dat jaar worden bekendgemaakt. Daarnaast wordt jaarlijks een lijst met ontvangende gemeenten gepubliceerd in de septembercirculaire.

Voor vragen kunt u terecht bij het secretariaat van het Programmabureau Veilige Publieke Taak,

tel: 070-426 6496. Of per e-mail: jola.vollebregt@minbzk.nl.

5.15. Beeldende kunst en vormgeving

Met ingang van 2009 wordt de Regeling Cultuurbereik 2005-2008 (van 12 april 2005, nr. WJZ/2005/11620 (8165) beëindigd. Onderdeel van deze regeling is de beeldende kunst en vormgeving, op basis waarvan in genoemde periode gelden aan bepaalde gemeenten werden verstrekt. In de brief van de minister van OCenW aan de Kamer 'Beleid beeldende kunst' van 7 december 2007(DK/B&B/2007/51817) is opgenomen dat per 1 januari 2009 de gemeenten > 90.000 inwoners (peildatum 1 januari 2007) en de provinciehoofdsteden een decentralisatie-uitkering beeldende kunst en vormgeving in het gemeentefonds zullen ontvangen.

De jaarlijkse uitkering is voor 9 gemeenten gelijk aan die welke zij in 2005-2008 per jaar hebben ontvangen. Voor de overige 27 gemeenten wordt deze vastgesteld op een vast bedrag van € 150.000 per jaar. Zie de bijlage 6 voor het bedrag per gemeente.

De decentralisatie-uitkering geldt als aanvulling op de reguliere gelden die de 36 gemeenten uitgeven aan beeldende kunst en vormgeving. Deze laatste worden geacht ten minste even hoog te zijn als de uitkering, hetgeen gemeenten inzichtelijk kunnen maken via horizontale verantwoording en via hun gegevens ten behoeve van de CBS-statistiek 'Uitgaven overheid cultuur, sport en recreatie'.

Indien de horizontale verantwoording en de gegevens aan het CBS daartoe aanleiding geven kan het verstrekken van de decentralisatie-uitkering aan een gemeente heroverwogen worden.

Als doelstellingen voor deze uitkering gelden:

1. Het bieden van ruimte aan talent.
2. Het verbeteren van de relatie tussen productie en presentatie, tussen aanbod en publiek.
3. Het versterken van de kracht/professionalisering van de sector.

Zoals beschreven in de brief 'Beleid beeldende kunst' geldt het volgende: "Een heldere verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de overheden blijft van groot belang. In de huidige situatie neemt het Rijk op het gebied van de beeldende kunst en vormgeving een verantwoordelijkheid voor kunstvakonderwijs, ondersteuning van kunstaanbod en -afname (Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst plus Mondriaan Stichting), een deel van de ontwikkelingsfunctie (o.a. postacademische opleidingen en presentatie-instellingen) en voor ondersteunende instellingen (onder andere op het gebied van promotie, internationalisering, onderzoek en debat)." Daarnaast is er een rijks -verantwoordelijkheid voor de Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) plus flankerend beleid.

De brief stelt vervolgens: "De gemeentelijke overheid neemt een verantwoordelijkheid voor een deel van de ontwikkelingsfunctie (onder andere ateliers, broedplaatsen, kunstenaarsinitiatieven), ondersteunende instellingen (Centra voor Beeldende Kunst), uitvoering van de WWIK en kunstmusea." en "Bij de subsidiëring van een aantal instellingen (met name kunstenaarsinitiatieven en presentatie-instellingen) zal sprake blijven van een gedeelde verantwoordelijkheid, maar het streven is om overlap zoveel mogelijk te beperken." Voorts kunnen de gemeenten de aanbevelingen uit het ringenmodel voor gemeentelijk cultuurbeleid en uit de encyclopedie lokale beleidsinstrumenten beeldende kunst volgen (www.vng.nl).

Gemeenten met een decentralisatie-uitkering beeldende kunst en vormgeving wordt gevraagd beleidsinformatie aan het Rijk te verstrekken, met name bedoeld om tussen hen overlap te

voorkomen en afstemming te bewerkstelligen. Ter bevordering van dit laatste wordt tevens verwacht dat zij meewerken aan onderlinge informatie-uitwisseling en waar mogelijk ook benchmarking.

6. Financieel Beleid

6.1. Redelijk peil 2009

Het normtarief-OZB voor toelating tot artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet (Fvw) bedraagt voor 2009 (afgerond) € 2,80 per € 2.500 WOZ-waarde. Als het voorstel tot wijziging van de Gemeentewet wordt goedgekeurd door het parlement (zie paragraaf 3.17) wordt de toelating tot artikel 12 eveneens uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Voor 2009 wordt die toelating dan gesteld op 0,1138%.

Voor toelating tot artikel 12 moeten gemeenten onder andere voldoen aan het redelijk peil van het zogenoemde belastingpakket. De onroerendezaakbelastingen (OZB) maken onderdeel uit van dat belastingpakket. Het normtarief van de OZB is voor 2009 gebaseerd op het gewogen gemiddelde van de rekestarieven 2009, met een opslag van 20%.

In de Handleiding Artikel 12 Fvw staat vermeld dat voor de grondslag voor het belastingpakket gebruik wordt gemaakt van de gegevens van de bevoorschotting van de algemene uitkering van januari. Indien de aanlevering van de nieuwe WOZ-waarden bij een desbetreffende gemeente achterloopt dan kan dat voor 2009 een minder juist beeld geven. Indien daartoe aanleiding bestaat zal de toetsing van het belastingpakket met aanvullende gegevens plaatsvinden.

De toelatingseisen met betrekking tot de onderdelen riolering en reiniging blijven, onveranderd, 100% lastendekkend. Een eventuele onderdekking bij riolering en/of reiniging moet worden gecompenseerd door een hoger OZB-tarief. Uit de CBS-cijfers van de gemeentebegrotingen 2008 blijkt dat het rioolrecht 2008 met 6,4% is gestegen ten opzichte van 2007. Het minimumtarief rioolrecht 2009 komt daarmee uit op (afgerond) € 157 per aansluiting. Voor bestaande artikel 12-gemeenten is het niet toegestaan de OZB-opbrengst te verlagen.

6.2. Kengetallen en begrotingsanalyse

De kengetallen worden sinds 2007 niet meer in de aparte kengetallenbrochure gepubliceerd maar geïntegreerd in de te downloaden begrotingsanalyse. De door de Inspectie Financiën Lokale en provinciale Overheden (IFLO) ontwikkelde begrotingsanalyse maakt het mogelijk een gekozen gemeente te vergelijken met zichzelf, met een zelf samen te stellen selectiegroep, met de soortgenoten (sociale structuur en centrumfunctie), met de groottegroep en met het gemiddelde van de gemeenten in de provincie. IFLO gebruikt de methode van de begrotingsanalyse als een eerste toetsingskader binnen artikel 12, de begrotingsscans en de herindelingscans. De uitkomsten dienen als basis voor verder onderzoek door de inspecteur. Evenals voorgaande jaren kunnen de kengetallen door individuele gemeenten worden gebruikt om de eigen financiële positie in beeld te brengen en deze vervolgens te vergelijken met andere (vergelijkbare) gemeenten. De vergelijking door een gemeente via kengetallen is mogelijk met het gemiddelde van de corresponderende groottegroep of van de groepsindeling op basis van sociale- en centrumindicatoren. De indeling van de kengetallen volgt de indeling van de clusters van het gemeentefonds, de voorgeschreven functies en de opbouw van de algemene uitkering.

Er zijn ook kengetallen opgenomen over de personeelsomvang en gemiddelde loonsom. Dit is wederom gedaan naar de indeling van de groottegroepen en groepen volgens sociale- en centrumindicatoren.

De kengetallen zijn een statistisch product zonder conclusies en aanbevelingen. Het product biedt mede op basis van de levering van data door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de mogelijkheid voor verschillende partijen om onderzoek dan wel een zelfanalyse te verrichten of te starten met benchmarks.

Het is mogelijk de begrotingsanalyse inclusief de kengetallen te downloaden vanaf de homepage van de IFLO: www.minbzk.nl/IFLO onderdeel gemeente-inspectie.

6.3. Begrotingsscans

Sinds 1999 biedt de IFLO samen met de provincies gemeenten de mogelijkheid een zogenoemde 'begrotingsscan' te laten verrichten. De voor begrotingsscans beschikbare capaciteit is mede afhankelijk van het aantal artikel 12-aanvragen. Gemeentebesturen (raad of college van burgemeester en wethouders) die overwegen een begrotingsscan te laten uitvoeren worden voor nadere informatie over onder andere de doelstelling en de procedure voor de aanvraag van een begrotingsscan verwezen naar de brochures 'De begrotingsscan' en 'De begrotingsscan: werkwijze'. De eerste brochure gaat in hoofdlijnen in op wat een begrotingsscan is en wat een begrotingsscan biedt. De tweede brochure geeft een volledig beeld van de begrotingsscan waarin de aard, de doelstelling, de werkwijze, de globale inhoud en de procedure van de begrotingsscan is uiteengezet. Beide brochures zijn te downloaden vanaf de eerder genoemde website. Aanvragen voor een begrotingsscan voor het jaar 2009 moeten vóór 1 januari 2009 worden ingediend. Van de eerder genoemde website kunt u de rapporten van eerdere begrotingsscans downloaden.

6.4. Herindelingscans

Vanaf 2007 biedt de IFLO gemeenten ook de mogelijkheid een herindelingscan uit te laten voeren. Met die (op verzoek te maken) herindelingscan wordt beoogd om vroegtijdig in een voorgenomen herindelingsproces gemeentelijke fusiepartners een instrument in handen te geven waarmee te sturen is op financiële verschillen en aanverwante omstandigheden. Zo kunnen, mede aan de hand van de herindelingscan, gerichte aandachtspunten voor het (financieel) beleid van de nieuw te vormen gemeente worden bepaald en wordt inzicht verkregen in de bouwstenen van de nieuw op te stellen begroting. Daarnaast kunnen gesignaleerde verbeterpunten en risico's beter worden aangepakt dan wel beheerst gedurende het fusieproces. Voor de herindelingscan wordt uitgegaan van de nieuw te vormen (fictieve) gemeente. In aanvulling op een normale begrotingsscan zal in een herindelingscan aandacht worden besteed aan:

- De effecten van de herindeling op de algemene uitkering van het gemeentefonds.
- Het doel en de berekening van de (tijdelijke) verdeelmaatstaf herindeling en de duiding van mogelijke frictiekosten.
- De mogelijke effecten op de belastingen en de bijbehorende tarieven.
- De financiële positie van de afzonderlijke te fuseren gemeenten.

Naast de nieuw te vormen gemeente wordt in een herindelingscan ook ingegaan op het financiële beeld van de desbetreffende bestaande gemeenten. Voor de herindelingscan wordt in principe dezelfde procedure gevolgd als bij de 'normale' begrotingsscan. De herindelingscan is evenals de 'normale' begrotingsscan een coproductie van de IFLO en de betreffende

provincie. De desbetreffende gemeenten zeggen daarbij toe een reactie op de conclusies en aanbevelingen te geven. De herindelingscan speelt in op de behoefte aan een integrale benadering van bestuurlijk en financiële vraagstukken bij gemeenten. Hiermee wordt beoogd een aantal veranderingen dat een eventuele herindeling met zich meebrengt transparanter te maken en daarmee het besluitvormingsproces (en eventuele implementatieproces) te faciliteren. De tot nu toe uitgevoerde herindelingscans Alkemade-Jacobswoude (2007), Blauwestad (2007) en Bloemendaal nieuw (2008) zijn te downloaden van de eerder vermelde website.

7. Overige mededelingen

7.1. Loon- en prijsontwikkeling

Wij geven zoals gebruikelijk een indicatie voor de loon- en prijsontwikkeling die van invloed is op de overheidsuitgaven. De gegevens zijn afkomstig van het Centraal Planbureau (CPB). Het betreft macro-indicatoren, die een beeld geven van de algemene trendmatige ontwikkeling. Zij zijn met de nodige terughoudendheid toe te passen op individueel gemeentelijk niveau.

Tabel 7.1 geeft de twee loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt voor de overheidssector: de prijsmutaties van de netto materiële overheidsconsumptie (goederen en diensten) en van de lonen en salarissen. Daarnaast wordt de prijsmutatie van het Bruto Binnenlandse Product (pBBP) vermeld. Deze indicator is voor het gemeentefonds van belang, omdat zij door het Rijk op alle beleidsterreinen als deflator wordt gebruikt om de nominale uitgaven reël te maken. De cijfers zijn ontleend aan de meest recente publicaties van het CPB. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de regelmatig bijgestelde prognoses op de website van het CPB (www.cpb.nl), met name de rubriek *CPB-Informatief* en het Centraal Economisch Plan 2008 (CEP2008).

Tabel 7.1 Prijsmutaties per jaar 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
overheidsconsumptie				
- netto materiële consumptie	2,5%	1,9%	2¼%	3%
- lonen en salarissen	2,0%	4,2%	3¼%	4¼%
algemene prijsontwikkeling				
- prijsmutatie BBP	1,90%	1,30%	2,25%	2,75%

Bron: CEP 2008.

De algemene uitkering wordt gebruikelijk in lopende prijzen weergegeven. Ook de uitkeringsfactor luidt dus in lopende prijzen. Voor een vertaling van de meerjarige uitkeringsfactor in constante prijzen verwijzen wij naar tabel 4.2.2. in deze circulaire.

7.2. Brede doeluitkering centra jeugd en gezin en Informatie voor derden

Diverse gemeenten hebben gevraagd naar de verwerking van de middelen BDU centra jeugd en gezin (CJG) in informatie voor derden (lv3). In overleg met het Programmaministerie voor Jeugd en Gezin, gemeentelijke vertegenwoordigers en het CBS is besloten tot een aanpassing van de functies. De huidige functie 715 wordt bestemd voor het onderdeel jeugdgezondheidszorg van de CJG's, terwijl de huidige functie 716 wordt bestemd voor het onderdeel WMO van de CJG's. Deze splitsing sluit aan bij de beschikking die u van de minister van Jeugd en Gezin heeft ontvangen. Weliswaar is sprake van één specifieke uitkering met één verantwoording, maar in de uitbetaling is het bedrag van het jaarlijkse voorschot gespecificeerd naar deze onderdelen.

De functie 715 zal vooral de inkomsten en uitgaven verbonden met de jeugdgezondheidszorg bevatten. Functie 716 omvat het meer algemene beleid ten aanzien van jeugd en gezin,

waaronder preventief jeugdbeleid en opvoedondersteuning. Ook de uitgaven in verband met de realisatie van de centra voor jeugd en gezin vallen onder deze functie.

Gezien het tijdstip van de bekendmaking is het invoeringstijdstip 1 januari 2009.

7.3. Europese Dienstenrichtlijn, leges en kruissubsidiëring

Eind 2006 is de Europese Dienstenrichtlijn in werking getreden. Deze moet eind 2009 geïmplementeerd zijn. In overleg met EZ, Justitie en BZK is gebleken dat de Dienstenrichtlijn consequenties heeft voor de Nederlandse manier van legesheffing.

Voor het behandelen van een aanvraag voor een vergunning kunnen op grond van (onder meer) de Provinciewet (artikel 225), Gemeentewet (artikel 229b) en Waterschapswet (artikel 115, derde lid) leges geheven worden. Leges hebben het karakter van een retributie. De aangehaalde wetsartikelen bepalen telkens dat de hoogte van de tarieven zodanig wordt vastgesteld dat de geraamde baten van de leges niet uitgaan boven de geraamde lasten. Voor de toetsing aan deze opbrengstennorm mogen gemeenten op dit moment kijken naar de baten en lasten per afzonderlijke dienst, per samenhangende groep van diensten óf per het totaal van de in de legesverordening genoemde diensten. Op basis van jurisprudentie is thans toegestaan dat een gemeente, provincie of waterschap een hogere prijs in rekening brengt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een vergunning dan de daadwerkelijk gemaakte kosten, als het totaal van de begrote opbrengsten van de leges het totaal van de begrote kosten maar niet overschrijdt.

Artikel 13, tweede lid van de Dienstenrichtlijn heeft betrekking op de toegankelijkheid van vergunningprocedures en –formaliteiten en de hoogte van de kosten die de aanvragers maken. Dit artikel bepaalt dat eventuele kosten voor de aanvragers in verband met hun aanvraag redelijk zijn en evenredig met de kosten van de vergunningsprocedures in kwestie en de kosten van de procedures niet mogen overschrijden. Kosten die een overheidinstelling heeft gemaakt door diensten te verrichten in verband met vergunningsprocedures, kunnen derhalve met inachtneming van de kaders van artikel 13, tweede lid, in rekening worden gebracht bij de aanvragers. Die kostentoerekening hoeft niet op individuele basis plaats te vinden. De Dienstenrichtlijn laat toe dat vaste (forfaitaire) bedragen voor dienstverlening in verband met vergunningprocedures worden gehanteerd, mits die forfaitaire kosten zijn gebaseerd op gemiddelde kosten.

Door de formulering van de dienstenrichtlijn is kruissubsidiëring in de toekomst alleen nog toegestaan binnen clusters van sterk samenhangende vergunningstelsels. In de komende septembercirculaire zullen wij u hierover nader informeren. Wel raden wij u aan na te gaan hoe de vergunningverlening van de vergunningstelsels die onder de Dienstenrichtlijn vallen, wordt gefinancierd en hoe de berekening van de leges tot stand komt. Als er sprake is van ongeoorloofde kruissubsidiëring in de zin van de Dienstenrichtlijn, zal de legesheffing voor eind 2009 dienen te worden aangepast.

BZK inventariseert op dit moment op welke manier deze bepaling uit de Dienstenrichtlijn voor de decentrale overheden in Nederland moet worden uitgewerkt.

BIJLAGEN

Meicirculaire gemeentefonds van 2008

Bijlage 1

Verdeeltabellen 2008 en 2009

Tabel 1: Verdeeltabel 2008 (stand mei 2008; bedragen in € in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2008 (stand sep. 2007)	wijzigingen sinds september 2007	bedragen per eenheid 2008 (deze circulaire)
OZB (woning eigenaar, eenheden van € 2500)	-2,25		-2,25
OZB (niet woningen gebruiker, eenheden van € 2500)	-2,40		-2,40
OZB (niet woningen eigenaar, eenheden van € 2500)	-2,98		-2,98
inwoners	128,85	-0,31	128,54
kernen met minstens 500 adressen	28.180,76		28.180,76
woz waarde niet woningen (in miljoenen)	218,40		218,40
jongeren	219,40	0,87	220,27
ouderen	80,37		80,37
ouderen 75-85 jaar	26,67		26,67
wadden, t/m 2500 inwoners	189,02		189,02
wadden, van 2501 t/m 7500 inwoners	147,72		147,72
wadden, vanaf 7501 inwoners	32,56		32,56
huishoudens met laag inkomen	87,99	-0,47	87,52
huishoudens met laag inkomen (drempel)	354,49	1,46	355,95
bijstandsontvangers	1.379,21	74,65	1.453,86
ABW schaalnadeel	114.600,79	-1.226,65	113.374,14
ABW schaalvoordeel	3.790,28	-43,89	3.746,39
uitkeringsontvangers	107,15	-0,17	106,98
minderheden	295,38	8,77	304,15
eenouderhuishoudens	141,27		141,27
klantenpotentieel lokaal	51,19		51,19
klantenpotentieel regionaal	15,29	-0,02	15,27
leerlingen (V)SO	315,82		315,82
leerlingen VO	418,69	2,28	420,97
extra groei leerlingen VO	221,81		221,81
extra groei jongeren	169,94		169,94
land	31,05		31,05
land *% slechte grond	-2,20		-2,20
land *bodemfactor gemeente	26,10		26,10
binnenwater	36,78		36,78
buitenwater	22,93		22,93
oppervlak bebouwing	472,35		472,35
opp. bebouwing kern *bodemfactor kern	3.257,03		3.257,03
opp. beb. buitengebied *bf. buitengebied	1.619,57		1.619,57
woonruimten	166,01	-0,11	165,90
woonruimten *bodemfactor kern	26,46		26,46
woonruimten *% slechte grond	24,26		24,26
opp. historische kernen, <=40 ha	3.167,51		3.167,51
opp. historische kernen, 40-64 ha	6.845,46		6.845,46
opp. historische kernen, >64 ha	15.381,17		15.381,17
lengte historisch water	14,71		14,71
bewoonde oorden 1930	30,80		30,80
hist.woningen in bewoonde oorden	87,70		87,70
ISV (a)	17.656.399,71		17.656.399,71
ISV (b)	11.059.052,24		11.059.052,24
omgevingsadressendichtheid (OAD)	62,53		62,53
OAD *% slechte grond	0,41		0,41
oeverlengte * bodemfactor gemeente	6,76		6,76
oeverlengte *dichtheid *bf. gemeente	3,46		3,46
kernen	8.890,17		8.890,17
kernen *bodemfactor buitengebied	14.688,30		14.688,30
bedrijfsvestigingen	103,18	0,41	103,59
vast bedrag voor iedere gemeente ¹	247.664,13		247.664,13
vast bedrag voor Amsterdam	186.276.457,66	1.235.415,21	187.511.872,87
vast bedrag voor Rotterdam	103.545.217,65	978.004,69	104.523.222,34
vast bedrag voor Den Haag	79.641.036,70	789.710,96	80.430.747,66
vast bedrag voor Utrecht	44.006.434,04	467.074,11	44.473.508,15
vast bedrag Waddengemeenten	149.950,63		149.950,63
herindeling (per gemeente)	1.585.065,00		1.585.065,00
herindeling (per inwoner)	53,29		53,29
uitkeringsfactor	1,450	0,016	1,466

¹ Vanaf 2006 ontvangt Baarle Nassau twee maal het vaste bedrag.

Tabel 2: Wijzigingen bedragen per eenheid verdeelmaatstaven per cluster (in €) alsmede wijzigingen uitkeringsfactor voor 2008

maatstaven	wijzigingen sinds sep. 2007	alge- mene mutaties	cluster werk & inkomen	cluster zorg	cluster fysiek milieu	cluster bestuurs- organen	cluster overig	ontwik- keling uitk.basis
inwoners	-0,31			0,15		-0,41	-0,05	
jongeren	0,87			0,87				
huishoudens met laag inkomen	-0,47		-0,47					
huishoudens met laag inkomen (drempel)	1,46		1,46					
bijstandsonvangers	74,65		71,24	3,41				
ABW schaalnadeel	-1.226,65		-1.226,65					
ABW schaalvoordeel	-43,89		-43,89					
uitkeringsontvangers	-0,17		-0,17					
minderheden	8,77			8,77				
klantenpotentieel regionaal	-0,02		-0,02					
leerlingen VO	2,28			2,28				
woonruimten	-0,11						-0,11	
bedrijfsvestigingen	0,41				0,41			
vast bedrag voor Amsterdam	1.235.415,21					1.235.415,21		
vast bedrag voor Rotterdam	978.004,69					978.004,69		
vast bedrag voor Den Haag	789.710,96					789.710,96		
vast bedrag voor Utrecht	467.074,11					467.074,11		
uitkeringsfactor	0,016	0,005						0,011

Tabel 3: Verdeeltabel 2009 (stand mei 2008; bedragen in € in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2008 volgens deze circulaire	wijzigingen 2009 volgens deze circulaire	bedragen per eenheid 2009 (deze circulaire)
OZB (woning eigenaar)	-0,0900%	0,0016%	-0,0884%
OZB (niet woningen gebruiker)	-0,0960%	-0,0002%	-0,0962%
OZB (niet woningen eigenaar)	-0,1192%	-0,0002%	-0,1194%
inwoners	128,54	0,28	128,82
kernen met minstens 500 adressen	28.180,76		28.180,76
woz waarde niet woningen (in miljoenen)	218,40		218,40
jongeren	220,27	-0,05	220,22
ouderen	80,37		80,37
ouderen 75-85 jaar	26,67		26,67
wadden, t/m 2500 inwoners	189,02		189,02
wadden, van 2501 t/m 7500 inwoners	147,72		147,72
wadden, vanaf 7501 inwoners	32,56		32,56
huishoudens met laag inkomen	87,52	-0,26	87,26
huishoudens met laag inkomen (drempel)	355,95	1,33	357,28
bijstandsonvangers	1.453,86	69,34	1.523,20
ABW schaalnadeel	113.374,14	-861,79	112.512,35
ABW schaalvoordeel	3.746,39	-30,83	3.715,56
uitkeringsontvangers	105,02 ¹	-0,10	104,92
minderheden	304,15	-4,30	299,85
eenouderhuishoudens	141,27		141,27
klantenpotentieel lokaal	51,19		51,19
klantenpotentieel regionaal	15,27	-0,01	15,26
leerlingen (V)SO	315,82		315,82
leerlingen VO	420,97	12,34	433,31
extra groei leerlingen VO	221,81		221,81
extra groei jongeren	169,94		169,94
land	31,05	1,03	32,08
land *% slechte grond	-2,20		-2,20
land *bodemfactor gemeente	26,10	0,72	26,82
binnenwater	36,78	0,72	37,50
buitenwater	22,93		22,93
oppervlak bebouwing	472,35		472,35
opp. bebouwing kern *bodemfactor kern	3.257,03		3.257,03
opp. beb. buitengebied *bf. buitengebied	1.619,57		1.619,57
woonruimten	165,90	4,39	170,29
woonruimten *bodemfactor kern	26,46		26,46
woonruimten *% slechte grond	24,26		24,26
opp. historische kernen, <=40 ha	3.167,51		3.167,51
opp. historische kernen, 40-64 ha	6.845,46		6.845,46
opp. historische kernen, >64 ha	15.381,17		15.381,17
lengte historisch water	14,71		14,71
bewoonde oorden 1930	30,80		30,80
hist.woningen in bewoonde oorden	87,70		87,70
ISV (a)	17.656.399,71		17.656.399,71
ISV (b)	11.059.052,24		11.059.052,24
omgevingsadressendichtheid (OAD)	62,53		62,53
OAD *% slechte grond	0,41		0,41
oeverlengte * bodemfactor gemeente	6,76		6,76
oeverlengte *dichtheid *bf. gemeente	3,46		3,46
kernen	8.890,17		8.890,17
kernen *bodemfactor buitengebied	14.688,30		14.688,30
bedrijfsvestigingen	103,59	9,28	112,87
vast bedrag voor iedere gemeente ¹	247.664,13	-1.304,45	246.359,68
vast bedrag voor Amsterdam	187.511.872,87		187.511.872,87
vast bedrag voor Rotterdam	104.523.222,34		104.523.222,34
vast bedrag voor Den Haag	80.430.747,66		80.430.747,66
vast bedrag voor Utrecht	44.473.508,15		44.473.508,15
vast bedrag Waddengemeenten	149.950,63		149.950,63
herindeling (per gemeente)	1.585.065,00		1.585.065,00
herindeling (per inwoner)	53,29		53,29
uitkeringsfactor	1,466	0,084	1,550

¹ Vanaf 2009 is de nieuwe definitie van WSW-ers van toepassing, zie § 3.14

² Vanaf 2006 ontvangt Baarle Nassau twee maal het vaste bedrag.

**Tabel 4: Wijzigingen bedragen per eenheid verdeelmaatstaven per cluster
(in €) alsmede wijzigingen uitkeringsfactor voor 2009**

maatstaven	wijzigingen mei 2008	alge- mene mutaties	cluster eigen ink.	cluster werk & inkomen	cluster zorg	cluster educatie	cluster wegen en water	cluster OOV	cluster fysiek milieu	cluster overig	ontwik- keling uitk.basis
OZB (woning eigenaar)	0,0016%		0,0016%								
OZB (niet woningen gebruiker)	-0,0002%		-0,0002%								
OZB (niet woningen eigenaar)	-0,0002%		-0,0002%								
inwoners	0,28				0,44			0,01		-0,17	
jongeren	-0,05				-0,05						
huishoudens met laag inkomen	-0,26			-0,26							
huishoudens met laag inkomen (drempel)	1,33			1,33							
bijstandsontvangers	69,34			69,34							
ABW schaalnadeel	-861,79			-861,79							
ABW schaalvoordeel	-30,83			-30,83							
uitkeringsontvangers	-0,10			-0,10							
minderheden	-4,30				-4,30						
klantenpotentieel regionaal	-0,01			-0,01							
leerlingen VO	12,34				4,60	7,74					
land	1,03									1,03	
land *bodemfactor gemeente	0,72						0,72				
binnenwater	0,72						0,72				
woonruimten	4,39									4,39	
bedrijfsvestigingen	9,28								-0,07	9,35	
vast bedrag voor iedere gemeente	-1.304,45									-1.304,45	
uitkeringsfactor	0,084	0,076									0,008

Bijlage 2

**Overzicht van verdeelmaatstaven en bijbehorende bedragen per eenheid
voor 2009, gegroepeerd naar cluster**

Overzicht van verdeelmaatstaven en bijbehorende bedragen per eenheid voor het jaar 2009, gegroepeerd naar cluster (bedragen in € in basis, stand mei 2008)

	bedragen per eenheid	verdeelmaatstaven
cluster eigen inkomsten	-0,0884%	OZB (woningen eigenaar)
	-0,0962%	OZB (niet-woningen gebruiker)
	-0,1194%	OZB (niet-woningen eigenaar)
	-36,56	woonruimten
cluster werk en inkomen	39,80	huishoudens met laag inkomen
	55,65	huishoudens met laag inkomen (drempel)
	1.377,22	bijstandsonvangers
	112.512,35	ABW schaalnadeel
	3.715,56	ABW schaalvoordeel
	1,60	klantenpotentieel regionaal
	16,50	uitkeringsontvangers
	0,20	inwoners
	6.952,91	vast bedrag voor iedere gemeente
	cluster maatschappelijke zorg	30,88
32,86		jongeren
80,37		ouderen
26,67		ouderen 75-85 jaar
3,36		huishoudens met laag inkomen
216,36		huishoudens met laag inkomen (drempel)
145,98		bijstandsonvangers
88,42		uitkeringsontvangers
148,18		minderheden
2,36		klantenpotentieel lokaal
5,69		klantenpotentieel regionaal
1,41		land
1,41		binnenwater
19,15		woonruimten
13,31		omgevingsadressendichtheid
141,27		eenouderhuishoudens
1.475,22		kernen
-177.567,75		vaste bedrag Amsterdam
-177.258,66		vast bedrag Rotterdam
-127.918,63	vast bedrag Den Haag	
-59.512,80	vast bedrag Utrecht	
6,88	leerlingen VO	
cluster educatie	1,63	inwoners
	187,36	jongeren
	81,28	huishoudens met laag inkomen (drempel)
	315,82	leerlingen (V)SO
	426,43	leerlingen VO
	109,49	minderheden
	221,81	extra groei leerlingen VO
	169,94	extra groei jongeren
	1,67	klantenpotentieel regionaal
	5,03	land
	5,03	binnenwater
4,91	omgevingsadressendichtheid	
5.301,39	kernen	
cluster kunst en ontspanning	21,76	inwoners
	36,09	klantenpotentieel lokaal
	8,94	klantenpotentieel regionaal
	0,82	woonruimten
cluster groen	23,97	inwoners
cluster VHROSV (exclusief correctiefactor)	58,93	woonruimten
	44,10	huishoudens met laag inkomen
	21,49	minderheden
	2,70	land
	2,70	binnenwater
	32,14	woonruimten
	17.656.399,71	ISV (a)
	11.059.052,24	ISV (b)
	10,67	omgevingsadressendichtheid
	16.532,20	vast bedrag voor iedere gemeente
31.215.284,21	vast bedrag Amsterdam	
22.234.352,83	vast bedrag Rotterdam	
18.562.450,12	vast bedrag Den Haag	
8.623.455,13	vast bedrag Utrecht	
cluster oudheid	3.167,51	opp. historische kernen (alle groepen)
	30,80	bewoonde oorden 1930
	87,70	hist.woningen in bewoonde oorden
	0,69	woonruimten

(voortzetting op de volgende bladzijde)

	bedragen per eenheid	verdeelmaatstaven
cluster riolering	-2,82	land
	-2,20	land * % slechte grond
	-22,69	woonruimten
	24,26	woonruimten * % slechte grond
	3,36	omgevingsadressendichtheid
	0,41	OAD * % slechte grond
cluster reiniging	-6,23	inwoners
	-13,48	woonruimten
cluster wegen en water	16,75	inwoners
	5,58	klantenpotentieel lokaal
	16,61	land
	26,82	land * bodemfactor gemeente
	26,92	binnenwater
	15,16	buitenwater
	3.257,03	opp. bebouwing kern * bodemfactor kern
	1.619,57	opp. beb. buitengebied * bf. buitengebied
	8,20	woonruimten
	26,46	woonruimten * bodemfactor kern
	3.677,95	opp. historische kernen 40-64 ha
	12.213,66	opp. historische kernen >64 ha
	14,71	lengte historisch water
	18,10	omgevingsadressendichtheid
	6,76	oeverlengte * bodemfactor gemeente
	3,46	oeverlengte * dichtheid * bodemf. gemeente
	14.688,30	kernen * bodemfactor buiten kom
	14,98	bedrijfsvestigingen
	-5.457,58	vast bedrag voor iedere gemeente
	-451.565,58	vast bedrag voor Rotterdam
cluster openbare orde en veiligheid	-0,29	inwoners
	28.180,76	kernen met minstens 500 adressen
	218,40	woz waarde niet woningen (in miljoenen)
	3,99	huishoudens met laag inkomen (drempel)
	6,43	minderheden
	1,06	klantenpotentieel lokaal
	2,52	klantenpotentieel regionaal
	2,04	land
	2,04	binnenwater
	7,77	buitenwater
	104,27	opp. bebouwing totaal
	41,85	woonruimten
	15,46	omgevingsadressendichtheid
	2.113,56	kernen
	7,05	bedrijfsvestigingen
43.873,08	vast bedrag voor iedere gemeente	
cluster fysiek milieu	4,67	inwoners
	-0,81	klantenpotentieel regionaal
	6,08	land
	-0,60	binnenwater
	368,08	opp. bebouwing totaal
	17,08	woonruimten
	1,71	omgevingsadressendichtheid
	81,49	bedrijfsvestigingen
	5.956,97	vast bedrag voor iedere gemeente
	cluster bevolkingszaken	8,43
14,26		minderheden
10.426,31		vast bedrag voor iedere gemeente
842.498,75		vast bedrag Den Haag
cluster bestuursorganen	11,84	inwoners
	6,10	klantenpotentieel lokaal
	-4,35	klantenpotentieel regionaal
	16,85	woonruimten
	-4,99	omgevingsadressendichtheid
	125.792,97	vast bedrag voor iedere gemeente
	-124.451,24	vast bedrag Amsterdam
	-241.901,53	vast bedrag Rotterdam
	-168.544,45	vast bedrag Den Haag
	-83.119,98	vast bedrag Utrecht

(voortzetting op de volgende bladzijde)

	bedragen per eenheid	verdeelmaatstaven
cluster overig/ algemene ondersteuning	15,21	inwoners
	189,02	wadden t/m 2500 inwoners
	147,72	wadden 2500-7500 inwoners
	32,56	wadden >7500 inwoners
	47,31	woonruimten
	1,03	land
	9,35	bedrijfsvestigingen
	42.282,82	vast bedrag voor iedere gemeente
	156.598.607,65	vast bedrag Amsterdam
	83.159.595,28	vast bedrag Rotterdam
	61.322.261,87	vast bedrag Den Haag
	35.992.685,80	vast bedrag Utrecht
	149.950,63	vast bedrag Waddengemeenten
	1.585.065,00	herindeling (per gemeente)
	53,29	herindeling (per inwoner)

Bijlage 3

Volumina maatstaven 2008-2013

Volumina maatstaven 2008-2013

Tabel 1 bevat de volumina van de voornaamste dynamische maatstaven van het gemeentefonds. Deze vormen de grondslag voor de ramingen van de uitkeringsbasis en de uitkeringsfactoren van de jaren 2008 tot en met 2013.

Tabel 1 Volumina maatstaven 2008-2013 (ramingen mei 2008)

Maatstaven	2008	2009	2010
- OZB ¹	648.363.340	1.698.195.612.845	1.723.002.516.831
- inwoners	16.406.871	16.457.285	16.507.398
- jongeren	3.940.502	3.925.473	3.908.209
- ouderen	2.415.532	2.472.105	2.534.529
- ouderen 75-85 jaar	827.082	835.046	845.018
- huishoudens met een laag inkomen	2.201.944	2.221.664	2.242.544
- bijstandsonvangers	299.886	275.895	265.817
- uitkeringsontvangers	1.223.573	1.209.099	1.187.136
- minderheden	1.221.001	1.231.572	1.243.055
- eenouderhuishoudens	468.370	474.466	479.476
- leerlingen (V)SO (gewogen)	375.510	386.220	397.204
- leerlingen VO (gewogen)	703.977	709.103	714.266
- oppervlakte bebouwing totaal	98.690	99.832	101.038
- woonruimten	7.592.911	7.660.911	7.732.911
- omgevingsadressendichtheid	14.109.985	14.271.512	14.440.423
- bedrijfsvestigingen	860.947	872.753	883.087

1 in 2008 is in eenheden van € 2500.

Maatstaven	2011	2012	2013
- OZB	1.743.090.585.826	1.762.915.054.143	1.782.471.384.647
- inwoners	16.555.411	16.599.655	16.641.279
- jongeren	3.882.659	3.856.893	3.833.705
- ouderen	2.585.980	2.699.328	2.801.483
- ouderen 75-85 jaar	855.865	867.711	879.387
- huishoudens met een laag inkomen	2.259.364	2.275.894	2.292.134
- bijstandsonvangers	261.310	262.198	258.691
- uitkeringsontvangers	1.169.670	1.158.360	1.143.331
- minderheden	1.254.646	1.266.344	1.277.308
- eenouderhuishoudens	483.742	487.280	490.089
- leerlingen (V)SO (gewogen)	409.043	422.260	435.477
- leerlingen VO (gewogen)	719.467	724.705	729.982
- oppervlakte bebouwing totaal	102.250	103.476	104.708
- woonruimten	7.790.911	7.847.911	7.903.911
- omgevingsadressendichtheid	14.579.668	14.719.420	14.858.784
- bedrijfsvestigingen	894.579	906.285	917.988

Doorgaans zijn de volumemutaties van jaar tot jaar gebaseerd op de groei van de aantallen inwoners en woonruimten. Tabel 2 geeft een overzicht van de geraamde percentuele groei van deze maatstaven in de jaren 2008 tot en met 2013.

Tabel 2 Raming groeipercentages: inwoners en woonruimten 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
- inwoners	0,30%	0,31%	0,30%	0,29%	0,27%	0,25%
- woonruimten	0,88%	0,90%	0,94%	0,75%	0,73%	0,71%

Bijlage 4

Integratie-uitkering anti-discriminatiebureaus 2008

Gemeenten met fysiek ADB	Gemeenten die meefinancieren	Inwoners	Bedrag
Alkmaar			217.496
	Alkmaar	93.795	
	Andijk	6.571	
	Bergen (NH.)	31.218	
	Castricum	34.693	
	Den Helder	57.836	
	Drechterland	18.825	
	Enkhuizen	17.826	
	Harenkarspel	15.915	
	Heerhugowaard	50.383	
	Heiloo	22.033	
	Hoorn	68.636	
	Langedijk	26.040	
	Medemblik	26.706	
	Niedorp	12.038	
	Opmeer	11.233	
	Schagen	19.050	
	Schermer	5.309	
	Stede Broec	21.392	
	Texel	13.544	
	Wervershoof	8.597	
	Wieringermeer	12.614	
	Anna Paulowna	14.130	
	Zijpe	11.512	
	koggenland	21.520	
Almere			132.528
	Almere	183.299	
	Dronten	38.528	
	Lelystad	73.079	
	Noordoostpolder	45.615	
	Urk	17.839	
	Zeewolde	20.291	
Amersfoort			49.421
	Amersfoort	141.202	
Amsterdam			261.654
	Amsterdam	747.584	
Apeldoorn			54.273
	Apeldoorn	155.065	
Assen			22.817
	Assen	65.190	
Breda			116.281
	Breda	170.985	
	Moerdijk	36.735	
	Roosendaal	77.339	
	Werkendam	26.417	
	Geertruidenberg	20.755	

Gemeenten met fysiek ADB	Gemeenten die meefinancieren	Inwoners	Bedrag
Dordrecht			41.388
	Dordrecht	118.250	
Ede			50.383
	Ede	107.722	
	Wageningen	36.230	
Emmen			38.219
	Emmen	109.196	
Eindhoven			73.660
	Eindhoven	210.456	
Enschede			210.948
	Almelo	72.260	
	Deventer	97.377	
	Enschede	154.760	
	Hengelo (O.)	81.051	
	Kampen	49.401	
	Oldenzaal	31.595	
	Zwolle	116.265	
Gouda			24.813
	Gouda	70.893	
Groningen			102.428
	Appingedam	12.136	
	Bellingwedde	9.513	
	Delfzijl	27.316	
	Groningen	182.954	
	Veendam	28.086	
	Winschoten	18.365	
	Reiderland	7.017	
	Ten Boer	7.263	
Haarlem			155.334
	Beverwijk	37.349	
	Haarlem	147.595	
	Haarlemmermeer	140.698	
	Heemskerk	38.399	
	Uitgeest	12.206	
	Velsen	67.563	
Heerlen			31.372
	Heerlen	89.633	
Hilversum			29.315
	Hilversum	83.757	
Hoogeveen			19.066
	Hoogeveen	54.474	
Leeuwarden			114.945
	Dongeradeel	24.699	
	Heerenveen	42.948	
	Leeuwarden	92.848	
	Lemsterland	13.433	
	Littenseradiel	10.887	
	Opsterland	29.731	
	Smallingerland	54.962	
	Sneek	33.233	
	Weststellingwerf	25.673	

Gemeenten met fysiek ADB	Gemeenten die meefinancieren	Inwoners	Bedrag
Maastricht	Maastricht	118.022	74.794
	Sittard-Geleen	95.675	
Meppel	Westerveld	19.353	17.819
	Meppel	31.558	
Nijmegen	Nijmegen	161.226	56.429
Purmerend	Purmerend	78.431	33.023
	Wormerland	15.919	
Rotterdam	Rotterdam	580.952	255.227
	Schiedam	75.098	
	Spijkernisse	73.171	
's-Gravenhage	Delft	96.058	308.462
	's-Gravenhage	475.932	
	Leiden	116.957	
	Leidschendam-Voorburg	72.789	
	Zoetermeer	119.584	
's-Hertogenbosch	Boxtel	30.248	93.216
	Oss	76.787	
	's-Hertogenbosch	136.407	
	Schijndel	22.889	
Tiel	Tiel	41.153	23.568
	Zaltbommel	26.183	
Tilburg	Tilburg	201.931	70.676
Utrecht	Utrecht	294.810	103.184
Veenendaal	Veenendaal	61.761	21.616
Venlo	Venlo	91.899	32.165
Vlissingen	Borsele	22.527	120.899
	Goes	36.745	
	Kapelle	12.050	
	Middelburg	47.297	
	Reimerswaal	21.292	
	Schouwen-Duiveland	34.014	
	Sluis	24.242	
	Terneuzen	55.127	
	Tholen	25.258	
	Veere	22.019	
Vlissingen	44.856		
Zaanstad	Oostzaan	9.207	53.192
	Zaanstad	142.769	

Bijlage 5

Integratie-uitkering Pilot Drank- en Horecawet

Overzicht integratie-uitkering Pilot Drink- en Horecawet

Gemeente	Financiering via	Aantal fte	2008	2009	Totaal
Aalten (regio)	Winterswijk	2	150.000	150.000	300.000
Alkemade/ Jacobswoude	Alkemade	2	150.000	150.000	300.000
Appingedam (regio)	Delfzijl	2	150.000	150.000	300.000
Geertruidenberg/ Drimmelen	Drimmelen	1	75.000	75.000	150.000
Hoorn/ Enkhuizen	Hoorn	2	150.000	150.000	300.000
Katwijk		2	150.000	150.000	300.000
Leeuwarden		2	150.000	150.000	300.000
Maastricht		2	150.000	150.000	300.000
Middelharnis (regio)	Middelharnis	2	150.000	150.000	300.000
Overbetuwe (regio)	Lingewaard	2	150.000	150.000	300.000
Spijkenisse (regio)	Spijkenisse	2	150.000	150.000	300.000
Zwartewaterland (regio)	Kampen	2	150.000	150.000	300.000
Texel		2	150.000	150.000	300.000
Utrecht		2	150.000	150.000	300.000
Vlaardingen		2	150.000	150.000	300.000
Totaal		29	2.175.000	2.175.000	4.350.000

Bijlage 6

Decentralisatie-uitkering Beeldende kunst en vormgeving

Overzicht decentralisatie-uitkering Beeldende Kunst en Vormgeving

Gemeenten	bedrag
Alkmaar	150.000
Almere	150.000
Amersfoort	150.000
Amsterdam	2.605.874
Apeldoorn	150.000
Arnhem	374.923
Assen	150.000
Breda	150.000
Delft	150.000
Den Bosch	150.000
Den Haag	1.654.253
Deventer	150.000
Dordrecht	150.000
Ede	150.000
Eindhoven	550.226
Emmen	150.000
Enschede	404.571
Groningen	473.748
Haarlem	150.000
Haarlemmermeer	150.000
Heerlen	150.000
Leeuwarden	150.000
Leiden	150.000
Lelystad	150.000
Maastricht	324.169
Middelburg	150.000
Nijmegen	150.000
Rotterdam	2.111.492
Sittard/Geleen	150.000
Tilburg	150.000
Utrecht	951.227
Venlo	150.000
Westland	150.000
Zaanstad	150.000
Zoetermeer	150.000
Zwolle	150.000
Totaal Gemeenten	13.500.483

Bijlage 7

Integratie-uitkering aanpak kindermishandeling

Leeuwarden
Groningen
Emmen
Zwolle
Almere
Enschede
Apeldoorn
Arnhem
Nijmegen
Ede
Amersfoort
Utrecht
Hilversum
Amsterdam
Zaanstad
Alkmaar
Den Helder
Haarlem
Leiden
's-Gravenhage
Gouda
Delft
Vlaardingen
Rotterdam
Spijkenisse
Vlissingen
Breda
Dordrecht
Tilburg
's-Hertogenbosch
Eindhoven
Helmond
Venlo
Heerlen
Maastricht

Bijlage 8

Integratie-uitkering Bewonersinitiatieven wijken

Gemeenten	bedrag IU-uitkering Bewonersinitiatieven wijken
Alkmaar	100.000
Amersfoort	60.000
Amsterdam	2.910.000
Arnhem	530.000
Den Haag	1.250.000
Deventer	70.000
Dordrecht	190.000
Eindhoven	250.000
Enschede	60.000
Groningen	150.000
Heerlen	90.000
Leeuwarden	50.000
Maastricht	190.000
Nijmegen	90.000
Rotterdam	2.880.000
Schiedam	180.000
Utrecht	850.000
Zaanstad	100.000

Bijlage 9

WMO uitkering 2008 en 2009

Overzicht WMO uitkering

	WMO 2008	WMO 2009 incl. ADL
Aa en Hunze	2.458.163	2.462.578
Aalburg	779.780	783.610
Aalsmeer	1.949.710	1.952.461
Aalten	2.725.108	2.744.061
Abcoude	591.777	592.232
Achtkarspelen	2.576.139	2.591.885
Alblasserdam	1.894.358	1.903.850
Albrandswaard	1.227.827	1.236.329
Alkemade	991.875	996.248
Alkmaar	9.106.099	9.173.424
Almelo	7.521.894	7.570.631
Almere	9.207.892	9.296.763
Alphen aan den Rijn	4.914.348	4.970.967
Alphen-Chaam	620.064	629.982
Ameland	266.169	266.038
Amersfoort	10.645.843	10.796.852
Amstelveen	8.448.276	8.510.783
Amsterdam	68.469.502	69.026.705
Andijk	491.599	491.781
Anna Paulowna	935.030	935.913
Apeldoorn	15.308.642	15.451.853
Appingedam	1.742.305	1.765.728
Arcen en Velden	686.375	689.755
Arnhem	13.873.887	14.119.911
Assen	6.005.374	6.089.738
Asten	1.274.611	1.280.287
Baarle-Nassau	670.658	676.153
Baarn	3.299.401	3.307.222
Barendrecht	2.241.645	2.287.367
Barneveld	2.947.282	2.954.338
Bedum	969.127	972.225
Beek	1.777.281	1.781.973
Beemster	784.059	785.208
Beesel	1.063.154	1.070.639
Bellingwedde	1.337.540	1.344.380
Bennebroek	652.928	654.835
Bergambacht	734.971	737.750
Bergeijk	1.248.188	1.256.920
Bergen L	1.276.723	1.285.112
Bergen NH	3.139.249	3.143.816
Bergen op Zoom	6.406.444	6.481.549
Berkelland	3.933.536	3.958.192
Bernheze	1.940.899	1.949.342
Bemisse	842.321	846.059
Best	1.812.526	1.822.149
Beuningen	1.522.229	1.528.865
Beverwijk	4.028.032	4.051.386
Binnenmaas	2.042.720	2.052.161
Bladel	1.274.980	1.284.513
Blaricum	759.183	759.904
Bloemendaal	1.633.831	1.640.806
Boarnsterhim	1.489.809	1.496.980
Bodegraven	1.317.057	1.320.614
Boekel	661.645	663.976
Bolsward	1.101.211	1.105.087
Borger-Odoorn	2.448.821	2.465.144
Borne	1.712.317	1.725.054
Borsele	1.707.322	1.712.229
Boskoop	1.007.848	1.013.106
Boxmeer	2.145.191	2.158.050

Overzicht WMO uitkering

	WMO 2009	
	WMO 2008	incl. ADL
Boxtel	2.465.177	2.503.376
Breda	15.681.436	15.805.750
Breukelen	1.133.544	1.137.375
Brielle	1.024.356	1.026.579
Bronckhorst	3.451.928	3.463.450
Brummen	1.952.320	1.956.645
Brunssum	4.096.301	4.155.425
Bunnik	964.257	967.182
Bunschoten	1.014.722	1.014.804
Buren	1.605.088	1.613.861
Bussum	3.791.454	3.808.301
Capelle aan den IJssel	5.841.581	5.930.082
Castricum	2.985.955	2.995.825
Coevorden	3.552.344	3.571.759
Cranendonck	1.531.520	1.537.343
Cromstrijen	924.513	927.508
Cuijk	1.943.013	1.956.840
Culemborg	1.845.253	1.860.484
Dalfsen	1.861.580	1.854.686
Dantumadeel	1.953.204	1.966.939
De Bilt	4.732.939	4.757.043
De Marne	1.188.468	1.195.400
De Ronde Venen	2.146.340	2.151.544
De Wolden	2.168.457	2.182.018
Delft	8.647.861	8.680.531
Delfzijl	3.155.444	3.175.187
Den Helder	5.627.320	5.633.278
Deurne	2.497.903	2.514.458
Deventer	9.108.201	9.210.066
Diemen	1.795.292	1.800.763
Dinkelland	1.942.502	1.948.365
Dirksland	726.417	727.849
Doesburg	1.070.134	1.074.227
Doetinchem	5.661.777	5.705.164
Dongen	1.876.751	1.899.299
Dongeradeel	2.461.963	2.472.223
Dordrecht	11.637.229	11.779.483
Drechterland	1.224.080	1.227.486
Drimmelen	1.990.348	2.006.364
Dronten	2.368.736	2.374.649
Druten	1.370.365	1.373.556
Duiven	1.572.155	1.575.449
Echt-Susteren	3.427.334	3.439.755
Edam-Volendam	1.804.757	1.804.269
Ede	8.169.159	8.230.409
Eemnes	490.457	490.829
Eemmond	1.815.946	1.829.149
Eersel	1.484.341	1.492.381
Eijsden	829.952	832.795
Eindhoven	21.933.526	22.156.833
Elburg	1.479.823	1.480.406
Emmen	12.173.050	12.261.813
Enkhuizen	1.767.139	1.770.669
Enschede	16.347.642	16.553.550
Epe	3.318.067	3.340.432
Ermelo	2.656.397	2.667.424
Etten-Leur	2.998.645	3.023.416
Ferwerderadiel	763.846	767.652
Franekeradeel	2.031.220	2.037.078
Gaasterlan-Sleat	1.033.368	1.037.201

Overzicht WMO uitkering

	WMO 2009	
	WMO 2008	incl. ADL
Geertruidenberg	1.622.323	1.629.482
Geldermalsen	1.767.549	1.775.121
Geldrop-Mierlo	3.242.429	3.259.430
Gemert-Bakel	2.166.508	2.182.127
Gennep	1.995.836	2.003.524
Giessenlanden	861.786	862.623
Gilze en Rijen	1.753.722	1.774.987
Goedereede	740.464	741.448
Goes	4.331.257	4.356.610
Goirle	1.523.550	1.563.070
Gorinchem	3.425.860	3.442.000
Gouda	6.000.980	6.083.085
Graafstroom	540.575	542.341
Graft-De Rijp	473.618	473.821
Grave	1.071.417	1.077.928
Groesbeek	2.114.414	2.120.978
Groningen	15.775.289	15.962.227
Grootegast	961.979	967.173
Gulpen-Wittem	1.365.314	1.368.052
Haaksbergen	1.844.800	1.851.544
Haaren	1.239.438	1.242.864
Haarlem	16.140.417	16.209.084
Haarlemmerliede Spaarnw	458.248	459.671
Haarlemmermeer	7.684.022	7.694.224
Halderberge	2.341.031	2.347.117
Hardenberg	4.465.188	4.494.311
Harderwijk	3.201.118	3.240.983
Hardinxveld-Giessendam	1.382.871	1.388.854
Haren	2.300.661	2.307.093
Harenkarspel	1.171.493	1.170.782
Harlingen	1.580.974	1.585.316
Hatterm	1.004.745	1.008.630
Heemskerk	3.509.332	3.529.117
Heemstede	3.315.412	3.327.833
Heerde	1.662.146	1.670.455
Heerenveen	4.916.500	4.951.130
Heerhugowaard	3.052.425	3.063.300
Heerlen	12.399.649	12.483.464
Heeze-Leende	1.324.473	1.327.414
Heiloo	2.073.012	2.079.368
Helden	1.463.133	1.480.234
Hellendoorn	3.007.388	2.999.754
Hellevoetsluis	2.684.694	2.693.502
Helmond	7.415.786	7.488.436
Hendrik-Ido-Ambacht	1.432.993	1.438.025
Hengelo	8.291.632	8.382.705
Het Bildt	1.079.306	1.083.425
Heumen	1.123.486	1.128.268
Heusden	2.986.173	3.001.476
Hillegom	1.876.731	1.880.165
Hilvarenbeek	937.277	957.256
Hilversum	9.671.081	9.707.889
Hof van Twente	3.279.641	3.294.603
Hoogeveen	5.731.956	5.788.426
Hoogezand-Sappemeer	4.213.785	4.239.547
Hoorn	5.859.513	5.875.626
Horst aan de Maas	2.136.170	2.151.835
Houten	2.114.548	2.196.447
Huizen	3.500.526	3.511.127
Hulst	3.235.130	3.247.898

Overzicht WMO uitkering

	WMO 2008	WMO 2009 incl. ADL
IJsselstein	1.990.996	2.030.954
Jacobsvoude	667.084	669.242
Kampen	4.134.666	4.149.490
Kapelle	924.119	927.991
Katwijk	4.110.595	4.129.011
Kerkrade	6.581.274	6.665.855
Kessel	359.105	363.529
Koggenland	1.345.501	1.347.298
Kollumerland en Nwkrui	1.192.170	1.202.129
Korendijk	706.713	710.621
Krimpen aan den IJssel	2.239.603	2.254.787
Laarbeek	1.576.656	1.585.446
Landerd	1.013.109	1.018.772
Landgraaf	4.404.093	4.427.644
Landsmeer	810.440	811.590
Langedijk	1.566.807	1.568.132
Lansingerland	2.181.449	2.196.443
Laren	1.365.555	1.370.041
Leek	1.925.161	1.934.755
Leerdam	1.847.686	1.852.925
Leeuwarden	10.346.806	10.440.613
Leeuwarderadeel	833.552	834.979
Leiden	9.581.054	9.590.400
Leiderdorp	2.077.681	2.110.049
Leidschendam-Voorburg	8.397.467	8.443.459
Lelystad	4.910.881	4.951.452
Lemsterland	1.054.897	1.057.312
Leudal	2.835.839	2.849.340
Leusden	1.909.647	1.914.131
Liesveld	579.078	581.015
Lingewaal	691.433	693.994
Lingewaard	2.823.265	2.829.508
Lisse	1.803.505	1.808.884
Lith	425.705	427.190
Littenseradiel	758.161	760.210
Lochem	3.300.347	3.314.155
Loenen	673.584	675.960
Loon op Zand	1.839.591	1.846.925
Lopik	754.271	757.295
Loppersum	1.020.970	1.023.641
Losser	2.145.399	2.151.619
Maarssen	2.555.391	2.568.066
Maasbree	786.001	790.940
Maasdonk	785.222	787.017
Maasdriel	1.682.895	1.688.990
Maasgouw	2.558.079	2.565.165
Maassluis	2.883.712	2.860.301
Maastricht	14.108.886	14.265.410
Margraten	1.035.635	1.036.440
Marum	804.559	809.287
Medemblik	2.135.199	2.137.341
Meerlo-Wanssum	510.223	516.019
Meerssen	1.743.286	1.748.049
Meijel	411.243	414.328
Menaldumadeel	1.124.951	1.127.709
Menterwolde	1.129.514	1.140.941
Meppel	3.027.828	3.043.833
Middelburg	4.966.506	5.023.818
Middelharnis	1.711.317	1.717.182
Midden Drenthe	3.044.326	3.061.455

Overzicht WMO uitkering

	WMO 2009	
	WMO 2008	incl. ADL
Midden-Delfland	1.001.032	1.040.118
Mill en Sint Hubert	874.891	880.606
Millingen aan de Rijn	516.634	518.336
Moerdijk	2.769.330	2.775.867
Montferland	2.895.957	2.899.884
Montfoort U	710.934	713.271
Mook en Middelaar	667.776	666.846
Moordrecht	471.951	472.975
Muiden	514.984	515.893
Naarden	1.671.182	1.677.182
Neder-Betuwe	1.423.351	1.430.420
Nederlek	1.311.812	1.318.158
Nederweert	1.202.173	1.205.549
Neerijnen	832.796	836.541
Niedorp	727.458	725.866
Nieuwegein	4.110.760	4.163.243
Nieuwerkerk a/d IJssel	1.222.591	1.226.988
Nieuwkoop	1.829.235	1.829.592
Nieuw-Lekkerland	517.141	518.839
Nijefurd	1.104.398	1.108.711
Nijkerk	2.533.739	2.540.035
Nijmegen	15.310.593	15.527.276
Noord-Beveland	673.474	674.680
Noordenveld	2.982.242	2.998.404
Noordoostpolder	3.903.373	3.952.690
Noordwijk	2.354.471	2.357.494
Noordwijkerhout	1.355.289	1.358.916
Nuenen c.a.	1.378.113	1.386.582
Nunspeet	2.148.247	2.158.615
Nuth	1.545.710	1.549.913
Oegstgeest	1.662.757	1.674.580
Oirschot	1.148.464	1.157.373
Oisterwijk	2.227.158	2.241.897
Oldebroek	1.342.969	1.348.551
Oldenzaal	2.904.168	2.923.834
Olst-Wijhe	1.514.488	1.521.043
Ommen	1.442.497	1.452.474
Onderbanken	809.855	812.499
Oost Gelre	2.404.463	2.425.000
Oosterhout	4.256.658	4.308.579
Oostflakkee	848.986	852.402
Ooststellingwerf	2.787.552	2.805.153
Oostzaan	692.767	692.810
Opmeer	767.394	770.474
Opsterland	2.739.858	2.751.401
Oss	6.735.587	6.801.776
Oud-Beijerland	1.608.362	1.617.706
Oude IJsselstreek	3.678.020	3.682.498
Ouder-Amstel	1.130.590	1.132.354
Ouderkerk	594.864	597.104
Oudewater	732.489	733.966
Overbetuwe	2.736.705	2.773.184
Papendrecht	2.289.773	2.297.264
Pekela	1.693.320	1.700.910
Pijnacker-Nootdorp	2.033.797	2.045.550
Purmerend	7.381.054	7.423.093
Putten	1.732.677	1.735.730
Raalte	2.926.535	2.940.263
Reeuwijk	846.512	850.244
Reiderland	1.005.424	1.017.290

Overzicht WMO uitkering

	WMO 2009	
	WMO 2008	incl. ADL
Reimerswaal	1.819.885	1.828.462
Renkum	4.128.615	4.145.816
Renswoude	260.304	260.186
Reusel-De Mierden	859.131	865.174
Rheden	5.715.402	5.743.339
Rhenen	1.618.708	1.623.377
Ridderkerk	4.576.662	4.596.802
Rijnwaarden	862.078	863.337
Rijnwoude	1.111.056	1.116.833
Rijssen-Holtten	2.825.741	2.834.417
Rijswijk	6.427.973	6.432.683
Roerdalen	1.789.513	1.801.300
Roermond	5.650.660	5.742.035
Roosendaal	7.073.933	7.154.008
Rotterdam	66.729.909	67.078.020
Rozenburg	966.226	971.597
Rozendaal	149.781	149.958
Rucphen	1.990.248	1.997.981
Schagen	1.830.562	1.836.646
Scheemda	1.472.952	1.482.979
Schermer	349.246	349.575
Scherpenzeel	595.505	596.177
Schiedam	7.946.280	8.006.567
Schiermonnikoog	151.294	151.469
Schijndel	1.712.642	1.757.381
Schinnen	1.139.654	1.145.682
Schoonhoven	973.033	979.892
Schouwen-Duiveland	3.227.380	3.241.983
Sevenum	509.303	512.556
's-Gravenhage	46.756.335	46.966.539
's-Hertogenbosch	11.738.710	11.876.481
Simpelveld	1.151.593	1.153.959
Sint-Anthonis	990.008	993.641
Sint-Michielsgestel	2.122.880	2.138.041
Sint-Oedenrode	1.282.438	1.290.826
Sittard-Geleen	11.140.784	11.240.121
Skarsterlan	2.260.456	2.268.722
Sliedrecht	2.772.430	2.777.475
Slochteren	1.191.719	1.197.022
Sluis	2.920.233	2.933.217
Smallingerland	5.903.800	5.979.886
Sneek	3.575.219	3.599.108
Soest	4.328.553	4.341.000
Someren	1.354.626	1.362.130
Son en Breugel	1.229.570	1.234.881
Spijkenisse	5.174.588	5.242.587
Stadskanaal	4.486.396	4.541.705
Staphorst	841.167	844.943
Stede Broec	1.576.592	1.580.329
Steenbergen	1.918.281	1.926.925
Steenwijkerland	4.390.298	4.415.523
Stein	2.650.218	2.663.880
Strijen	759.897	764.387
Ten Boer	528.821	528.874
Terneuzen	6.023.003	6.063.820
Terschelling	393.546	393.645
Texel	1.160.244	1.166.277
Teylingen	2.340.030	2.350.178
Tholen	1.994.580	2.005.918
Tiel	3.163.021	3.224.779

Overzicht WMO uitkering

	WMO 2009	
	WMO 2008	incl. ADL
Tilburg	18.202.991	18.268.894
Tubbergen	1.292.041	1.295.508
Twenterand	2.641.191	2.592.495
Tynaarlo	3.158.700	3.169.318
Tytsjerksteradiel	2.937.505	2.951.853
Ubbergen	990.043	994.052
Uden	3.173.677	3.258.820
Uitgeest	711.324	714.418
Uithoorn	2.077.622	2.084.591
Urk	687.359	688.391
Utrecht	21.595.250	21.705.888
Utrechtse Heuvelrug	4.944.885	4.965.175
Vaals	1.179.205	1.185.499
Valkenburg aan de Geul	1.938.286	1.944.907
Valkenswaard	2.972.306	2.984.719
Veendam	3.559.331	3.607.602
Veenendaal	4.836.125	4.859.888
Veere	1.726.011	1.731.998
Veghel	2.552.136	2.574.348
Veldhoven	3.403.728	3.411.187
Velsen	6.925.185	6.988.817
Venlo	9.461.527	9.556.749
Venray	3.087.281	3.131.802
Vianen	1.235.930	1.238.106
Vlaardingen	8.726.692	8.811.165
Vlagtwedde	2.260.333	2.275.934
Vlieland	130.727	130.782
Vlissingen	5.292.869	5.326.484
Vlist	764.197	766.753
Voerendaal	1.150.907	1.156.326
Voorschoten	2.058.084	2.075.936
Voorst	2.267.085	2.271.065
Vught	2.285.910	2.305.782
Waalre	1.360.754	1.366.761
Waalwijk	3.757.651	3.812.570
Waddinxveen	1.863.726	1.876.539
Wageningen	2.593.250	2.603.583
Wassenaar	2.674.583	2.716.103
Waterland	1.294.999	1.296.389
Weert	4.179.236	4.203.058
Weesp	1.748.959	1.756.154
Werkendam	1.760.857	1.766.986
Wervershoof	653.509	656.266
West Maas en Waal	1.453.104	1.456.291
Westerveld	2.023.422	2.029.148
Westervoort	1.010.629	1.012.131
Westland	6.930.836	6.982.288
Weststellingwerf	3.030.228	3.043.234
Westvoorne	1.068.770	1.071.271
Wierden	1.631.489	1.635.084
Wieringen	913.063	913.368
Wieringermeer	1.128.821	1.130.578
Wijchen	2.710.142	2.720.585
Wijdmeren	1.867.735	1.871.676
Wijk bij Duurstede	1.260.414	1.263.127
Winschoten	2.872.853	2.894.688
Winsum	1.058.573	1.068.084
Winterswijk	3.158.826	3.192.625
Woensdrecht	1.537.754	1.544.901
Woerden	3.059.148	3.068.840

Overzicht WMO uitkering

	WMO 2009	
	WMO 2008	incl. ADL
Wormerland	1.204.587	1.206.178
Woudenberg	907.103	910.693
Woudrichem	1.009.053	1.012.775
Wunseradiel	912.331	916.411
Wymbritseradiel	1.080.041	1.082.851
Zaanstad	12.995.186	13.049.351
Zaltbommel	1.744.487	1.756.179
Zandvoort	2.261.693	2.267.393
Zederik	911.530	915.108
Zeevang	434.184	434.852
Zeewolde	760.362	761.644
Zeist	6.927.998	6.946.052
Zevenaar	2.826.624	2.836.778
Zevenhuizen-Moerkapelle	746.714	750.637
Zijpe	752.947	751.788
Zoetermeer	7.912.130	8.017.915
Zoeterwoude	761.545	768.021
Zuidhorn	1.320.327	1.328.475
Zundert	1.926.251	1.931.827
Zutphen	4.698.661	4.727.272
Zwartewaterland	1.426.524	1.429.072
Zwijndrecht	4.494.547	4.513.666
Zwolle	9.562.225	9.666.224

Bijlage 10

**Suppletie-uitkering 2008-2013 in verband met de afschaffing van OZB woningen
gebruikers per 1-1-2006**

	Suppletie 2008	Suppletie 2009	Suppletie 2010	Suppletie 2011	Suppletie 2012	Suppletie 2013
Aa en Hunze	-2.648	-1.897	-1.897	-1.897	-1.889	-1.742
Aalburg	34.688	24.844	24.844	24.844	24.740	22.813
Aalsmeer	186.906	133.865	133.865	133.865	133.304	122.920
Aalten	-299.948	-214.828	-214.828	-214.828	-213.927	-197.263
Abcoude	228.195	163.437	163.437	163.437	162.752	150.074
Achtkarspelen	378.711	271.239	271.239	271.239	270.102	249.062
Ablasserdam	95.544	68.430	68.430	68.430	68.143	62.835
Albrandswaard	110.264	78.973	78.973	78.973	78.642	72.516
Alkemade	-82.006	-58.734	-58.734	-58.734	-58.488	-53.932
Alkmaar	97.271	69.667	69.667	69.667	69.375	63.971
Almelo	858.538	614.899	614.899	614.899	612.321	564.624
Almere	1.708.840	1.223.899	1.223.899	1.223.899	1.218.767	1.123.831
Alphen aan den Rijn	284.462	203.736	203.736	203.736	202.882	187.078
Alphen-Chaam	-23.583	-16.890	-16.890	-16.890	-16.820	-15.509
Ameland	-67.371	-48.252	-48.252	-48.252	-48.050	-44.307
Amersfoort	2.889.996	2.069.862	2.069.862	2.069.862	2.061.184	1.900.628
Amstelveen	-167.229	-119.772	-119.772	-119.772	-119.270	-109.979
Amsterdam	-8.336.927	-5.971.042	-5.971.042	-5.971.042	-5.946.006	-5.482.844
Andijk	-36.386	-26.060	-26.060	-26.060	-25.951	-23.930
Anna Paulowna	87.733	62.836	62.836	62.836	62.572	57.698
Apeldoorn	1.869.397	1.338.893	1.338.893	1.338.893	1.333.279	1.229.423
Appingedam	297.485	213.063	213.063	213.063	212.170	195.643
Arce en Velden	28.548	20.446	20.446	20.446	20.361	18.775
Arnhem	5.141.310	3.682.290	3.682.290	3.682.290	3.666.850	3.381.222
Assen	383.141	274.412	274.412	274.412	273.261	251.976
Asten	-143.968	-103.112	-103.112	-103.112	-102.680	-94.682
Baarle-Nassau	1.829	1.310	1.310	1.310	1.305	1.203
Baam	-351.427	-251.698	-251.698	-251.698	-250.642	-231.119
Barendrecht	280.011	200.549	200.549	200.549	199.708	184.152
Barnveld	-409.205	-293.079	-293.079	-293.079	-291.850	-269.117
Bedum	55.154	39.502	39.502	39.502	39.337	36.272
Beek	203.872	146.016	146.016	146.016	145.404	134.078
Beemster	-3.904	-2.796	-2.796	-2.796	-2.785	-2.568
Beesel	-108.694	-77.848	-77.848	-77.848	-77.522	-71.483
Bellingwedde	71.384	51.127	51.127	51.127	50.912	46.946
Bennebroek	-71.289	-51.058	-51.058	-51.058	-50.844	-46.884
Bergambacht	97.712	69.983	69.983	69.983	69.690	64.261
Bergeijk	-190.063	-136.126	-136.126	-136.126	-135.555	-124.996
Bergen L	-73.403	-52.572	-52.572	-52.572	-52.352	-48.274
Bergen NH	-199.742	-143.059	-143.059	-143.059	-142.459	-131.362
Bergen op Zoom	30.032	21.509	21.509	21.509	21.419	19.750
Berkelland	56.312	40.331	40.331	40.331	40.162	37.034
Bernheze	-7.749	-5.550	-5.550	-5.550	-5.527	-5.096
Bernisse	62.487	44.754	44.754	44.754	44.566	41.095
Best	-359.645	-257.584	-257.584	-257.584	-256.504	-236.524
Beuningen	33.346	23.883	23.883	23.883	23.782	21.930
Beverwijk	52.876	37.871	37.871	37.871	37.712	34.774
Binnenmaas	-14.809	-10.607	-10.607	-10.607	-10.562	-9.739
Bladel	-52.735	-37.770	-37.770	-37.770	-37.611	-34.682
Blaricum	358.038	256.432	256.432	256.432	255.357	235.466
Bloemendaal	711.023	509.246	509.246	509.246	507.111	467.610
Boamsterhim	100.362	71.881	71.881	71.881	71.579	66.004
Bodegraven	8.001	5.730	5.730	5.730	5.706	5.262
Boekel	-41.409	-29.658	-29.658	-29.658	-29.534	-27.233
Bolsward	54.746	39.210	39.210	39.210	39.046	36.004
Borger-Odoorn	426.509	305.473	305.473	305.473	304.192	280.497
Borne	101.761	72.883	72.883	72.883	72.578	66.924
Borsele	312.636	223.915	223.915	223.915	222.976	205.607
Boskoop	231.900	166.091	166.091	166.091	165.394	152.511
Boxmeer	108.733	77.876	77.876	77.876	77.550	71.509
Boxtel	-92.631	-66.344	-66.344	-66.344	-66.066	-60.920
Breda	-294.360	-210.825	-210.825	-210.825	-209.941	-193.588
Breukelen	5.213	3.734	3.734	3.734	3.718	3.429
Brielle	4.506	3.227	3.227	3.227	3.214	2.963
Bronckhorst	-496.296	-355.455	-355.455	-355.455	-353.965	-326.393

	Suppletie 2008	Suppletie 2009	Suppletie 2010	Suppletie 2011	Suppletie 2012	Suppletie 2013
Brummen	-99.225	-71.067	-71.067	-71.067	-70.769	-65.256
Brunssum	151.409	108.442	108.442	108.442	107.987	99.576
Bunnik	473.579	339.185	339.185	339.185	337.762	311.453
Bunschoten	-227.302	-162.798	-162.798	-162.798	-162.115	-149.487
Buren	-146.766	-105.116	-105.116	-105.116	-104.675	-96.522
Bussum	-998.964	-715.474	-715.474	-715.474	-712.474	-656.976
Capelle aan den IJssel	314.722	225.409	225.409	225.409	224.464	206.980
Castricum	551.976	395.334	395.334	395.334	393.677	363.011
Coevorden	490.796	351.516	351.516	351.516	350.042	322.776
Cranendonck	75.079	53.773	53.773	53.773	53.547	49.376
Cromstrijen	68.116	48.786	48.786	48.786	48.581	44.797
Cuijk	-191.424	-137.101	-137.101	-137.101	-136.526	-125.891
Culemborg	497.751	356.497	356.497	356.497	355.003	327.350
Dalfsen	-334.650	-239.682	-239.682	-239.682	-238.677	-220.085
Dantumadeel	46.622	33.391	33.391	33.391	33.251	30.661
De Bilt	26.013	18.631	18.631	18.631	18.553	17.108
De Marne	-2.405	-1.722	-1.722	-1.722	-1.715	-1.582
De Ronde Venen	-235.462	-168.642	-168.642	-168.642	-167.935	-154.853
De Wolden	129.153	92.501	92.501	92.501	92.114	84.938
Delft	1.213.624	869.217	869.217	869.217	865.572	798.149
Delfzijl	502.437	359.853	359.853	359.853	358.345	330.431
Den Heider	313.248	224.353	224.353	224.353	223.413	206.010
Deurne	-22.941	-16.431	-16.431	-16.431	-16.362	-15.087
Deventer	945.892	677.463	677.463	677.463	674.622	622.073
Diemen	-157.843	-113.050	-113.050	-113.050	-112.576	-103.807
Dinkelland	293.492	210.204	210.204	210.204	209.322	193.017
Dirksland	-53.246	-38.136	-38.136	-38.136	-37.976	-35.018
Doesburg	82.973	59.426	59.426	59.426	59.177	54.568
Doetinchem	-126.749	-90.780	-90.780	-90.780	-90.399	-83.357
Dongen	-103.842	-74.373	-74.373	-74.373	-74.061	-68.292
Dongeradeel	8.482	6.075	6.075	6.075	6.050	5.578
Dordrecht	1.146.837	821.383	821.383	821.383	817.939	754.226
Drechterland	-162.382	-116.301	-116.301	-116.301	-115.813	-106.792
Drimmelen	-272.140	-194.911	-194.911	-194.911	-194.094	-178.975
Dronten	212.801	152.411	152.411	152.411	151.772	139.950
Druten	158.828	113.755	113.755	113.755	113.278	104.454
Duiven	-66.990	-47.980	-47.980	-47.980	-47.778	-44.057
Echt-Susteren	-183.346	-131.315	-131.315	-131.315	-130.765	-120.579
Edam-Volendam	-159.040	-113.907	-113.907	-113.907	-113.430	-104.594
Ede	1.277.648	915.073	915.073	915.073	911.236	840.255
Eemnes	-86.193	-61.733	-61.733	-61.733	-61.474	-56.685
Eemmond	525.934	376.682	376.682	376.682	375.103	345.885
Eersel	66.822	47.859	47.859	47.859	47.658	43.946
Eijsden	34.862	24.969	24.969	24.969	24.864	22.927
Eindhoven	-479.723	-343.585	-343.585	-343.585	-342.145	-315.494
Elburg	-202.054	-144.714	-144.714	-144.714	-144.108	-132.882
Emmen	2.734.701	1.958.637	1.958.637	1.958.637	1.950.425	1.798.497
Enkhuizen	360.855	258.450	258.450	258.450	257.366	237.319
Enschede	3.697.091	2.647.917	2.647.917	2.647.917	2.636.814	2.431.420
Epe	-343.095	-245.730	-245.730	-245.730	-244.700	-225.639
Ermelo	-143.857	-103.033	-103.033	-103.033	-102.601	-94.609
Etten-Leur	-58.514	-41.909	-41.909	-41.909	-41.733	-38.482
Ferwerderadiel	101.689	72.831	72.831	72.831	72.526	66.877
Franekeradeel	187.336	134.173	134.173	134.173	133.611	123.203
Gaasterlan-Sleat	-2.018	-1.446	-1.446	-1.446	-1.440	-1.327
Geertruidenberg	-199.157	-142.640	-142.640	-142.640	-142.041	-130.977
Geldermalsen	-83.606	-59.880	-59.880	-59.880	-59.629	-54.984
Geldrop-Mierlo	-333.395	-238.783	-238.783	-238.783	-237.782	-219.260
Gemert-Bakel	-57.507	-41.187	-41.187	-41.187	-41.014	-37.820
Gennep	-141.605	-101.420	-101.420	-101.420	-100.995	-93.128
Giessenlanden	-218.603	-156.567	-156.567	-156.567	-155.911	-143.766
Gilze en Rijen	-156.508	-112.094	-112.094	-112.094	-111.624	-102.929
Goedereede	-100.107	-71.698	-71.698	-71.698	-71.398	-65.836
Goes	876.223	627.565	627.565	627.565	624.934	576.255
Goirle	-208.030	-148.995	-148.995	-148.995	-148.370	-136.813
Gorinchem	-155.456	-111.340	-111.340	-111.340	-110.873	-102.237
Gouda	1.120.406	802.453	802.453	802.453	799.089	736.844

	Suppletie 2008	Suppletie 2009	Suppletie 2010	Suppletie 2011	Suppletie 2012	Suppletie 2013
Graafstroom	-36.062	-25.828	-25.828	-25.828	-25.720	-23.716
Graft-De Rijp	-23.546	-16.864	-16.864	-16.864	-16.793	-15.485
Grave	15.710	11.252	11.252	11.252	11.204	10.332
Groesbeek	-281.562	-201.659	-201.659	-201.659	-200.813	-185.171
Groningen	3.336.565	2.389.702	2.389.702	2.389.702	2.379.682	2.194.317
Grootegast	101.233	72.505	72.505	72.505	72.201	66.577
Gulpen-Wittem	145.787	104.415	104.415	104.415	103.977	95.878
Haaksbergen	183.052	131.105	131.105	131.105	130.555	120.385
Haaren	115.098	82.435	82.435	82.435	82.090	75.695
Haarlem	39.054	27.971	27.971	27.971	27.854	25.684
Haarlemmeriede Spaarnw	21.492	15.393	15.393	15.393	15.329	14.135
Haarlemmermeer	1.977.185	1.416.092	1.416.092	1.416.092	1.410.155	1.300.311
Halderberge	-101.896	-72.979	-72.979	-72.979	-72.673	-67.012
Hardenberg	66.919	47.929	47.929	47.929	47.728	44.010
Harderwijk	-158.280	-113.363	-113.363	-113.363	-112.888	-104.094
Hardinxveld-Giessendam	10.470	7.499	7.499	7.499	7.467	6.886
Haren	190.699	136.582	136.582	136.582	136.009	125.415
Harenkarspel	40.564	29.053	29.053	29.053	28.931	26.677
Harlingen	83.152	59.555	59.555	59.555	59.305	54.686
Hatter	-1.897	-1.359	-1.359	-1.359	-1.353	-1.248
Heemskerk	-75.766	-54.265	-54.265	-54.265	-54.037	-49.828
Heemstede	-101.063	-72.383	-72.383	-72.383	-72.080	-66.465
Heerde	-290.632	-208.156	-208.156	-208.156	-207.283	-191.137
Heerenveen	400.391	286.767	286.767	286.767	285.564	263.320
Heerhugowaard	227.913	163.235	163.235	163.235	162.551	149.889
Heerlen	1.532.295	1.097.455	1.097.455	1.097.455	1.092.853	1.007.726
Heeze-Leende	-119.696	-85.728	-85.728	-85.728	-85.369	-78.719
Heiloo	-443.322	-317.514	-317.514	-317.514	-316.183	-291.554
Helden	-60.487	-43.322	-43.322	-43.322	-43.140	-39.780
Hellendoorn	115.831	82.960	82.960	82.960	82.612	76.177
Hellevoetsluis	-92.198	-66.034	-66.034	-66.034	-65.757	-60.635
Helmond	1.178.380	843.975	843.975	843.975	840.436	774.971
Hendrik-Ido-Ambacht	283.393	202.971	202.971	202.971	202.120	186.376
Hengelo O	894.965	640.989	640.989	640.989	638.301	588.581
Het Bildt	422.474	302.583	302.583	302.583	301.314	277.843
Heumen	-270.241	-193.551	-193.551	-193.551	-192.739	-177.726
Heusden	-673.234	-482.181	-482.181	-482.181	-480.159	-442.758
Hillegom	2.264	1.621	1.621	1.621	1.615	1.489
Hilvarenbeek	-65.892	-47.193	-47.193	-47.193	-46.995	-43.334
Hilversum	135.601	97.120	97.120	97.120	96.713	89.179
Hof van Twente	-54.859	-39.291	-39.291	-39.291	-39.126	-36.078
Hoogeveen	569.261	407.714	407.714	407.714	406.005	374.379
Hoogezand-Sappemeer	467.153	334.583	334.583	334.583	333.180	307.227
Hoom	94.946	68.002	68.002	68.002	67.716	62.442
Horst aan de Maas	465.331	333.278	333.278	333.278	331.880	306.029
Houten	496.271	355.437	355.437	355.437	353.947	326.376
Huizen	-954.183	-683.401	-683.401	-683.401	-680.536	-627.525
Huist	18.253	13.073	13.073	13.073	13.018	12.004
IJsselstein	-102.182	-73.184	-73.184	-73.184	-72.878	-67.201
Jacobswoude	-54.819	-39.263	-39.263	-39.263	-39.098	-36.052
Kampen	55.731	39.915	39.915	39.915	39.748	36.652
Kapelle	31.919	22.861	22.861	22.861	22.765	20.992
Katwijk	-173.596	-124.332	-124.332	-124.332	-123.811	-114.167
Kerkrade	1.174.843	841.442	841.442	841.442	837.914	772.645
Kessel	2.723	1.950	1.950	1.950	1.942	1.791
Koggenland	-353.602	-253.256	-253.256	-253.256	-252.194	-232.549
Kollumerland en Nwkrui	-21.267	-15.232	-15.232	-15.232	-15.168	-13.986
Korendijk	-63.697	-45.621	-45.621	-45.621	-45.429	-41.891
Krimpen aan den IJssel	654.146	468.510	468.510	468.510	466.546	430.204
Laarbeek	-191.017	-136.810	-136.810	-136.810	-136.236	-125.624
Landerd	-161.747	-115.846	-115.846	-115.846	-115.360	-106.374
Landgraaf	598.872	428.922	428.922	428.922	427.123	393.853
Landsmeer	133.443	95.574	95.574	95.574	95.173	87.760
Langedijk	-152.912	-109.518	-109.518	-109.518	-109.059	-100.564
Lansingerland	255.734	183.161	183.161	183.161	182.393	168.185
Laren	-170.105	-121.832	-121.832	-121.832	-121.321	-111.871
Leek	180.412	129.214	129.214	129.214	128.672	118.649

	Suppletie 2008	Suppletie 2009	Suppletie 2010	Suppletie 2011	Suppletie 2012	Suppletie 2013
Leerdam	175.141	125.439	125.439	125.439	124.913	115.183
Leeuwarden	3.097.784	2.218.683	2.218.683	2.218.683	2.209.381	2.037.281
Leeuwarderadeel	174.396	124.905	124.905	124.905	124.381	114.693
Leiden	7.543.888	5.403.055	5.403.055	5.403.055	5.380.401	4.961.296
Leiderdorp	127.358	91.216	91.216	91.216	90.834	83.758
Leidschendam-Voorburg	120.499	86.303	86.303	86.303	85.942	79.247
Lelystad	2.009.633	1.439.332	1.439.332	1.439.332	1.433.297	1.321.651
Lemsterland	39.510	28.298	28.298	28.298	28.179	25.984
Leudal	-259.637	-185.956	-185.956	-185.956	-185.177	-170.752
Leusden	-48.161	-34.493	-34.493	-34.493	-34.349	-31.673
Liesveld	-28.848	-20.662	-20.662	-20.662	-20.575	-18.972
Lingewaal	-86.224	-61.755	-61.755	-61.755	-61.496	-56.706
Lingewaard	-143.856	-103.032	-103.032	-103.032	-102.600	-94.608
Lisse	-153.656	-110.051	-110.051	-110.051	-109.589	-101.053
Lith	518	371	371	371	369	341
Littenseradiel	100.439	71.936	71.936	71.936	71.634	66.054
Lochem	-281.350	-201.508	-201.508	-201.508	-200.663	-185.032
Loenen	-46.388	-33.224	-33.224	-33.224	-33.084	-30.507
Loon op Zand	-165.009	-118.182	-118.182	-118.182	-117.687	-108.520
Lopik	-54.326	-38.909	-38.909	-38.909	-38.746	-35.728
Loppersum	138.759	99.381	99.381	99.381	98.965	91.256
Losser	54.362	38.935	38.935	38.935	38.772	35.752
Maarsse	-101.334	-72.577	-72.577	-72.577	-72.272	-66.643
Maasbree	56.932	40.776	40.776	40.776	40.605	37.442
Maasdonk	-111.610	-79.937	-79.937	-79.937	-79.602	-73.401
Maasdriel	-50.427	-36.117	-36.117	-36.117	-35.965	-33.164
Maasgouw	-125.850	-90.136	-90.136	-90.136	-89.758	-82.766
Maassluis	12.121	8.681	8.681	8.681	8.645	7.971
Maastricht	1.768.667	1.266.748	1.266.748	1.266.748	1.261.436	1.163.177
Margraten	-44.452	-31.837	-31.837	-31.837	-31.704	-29.234
Marum	16.780	12.018	12.018	12.018	11.968	11.036
Medemblik	-96.185	-68.890	-68.890	-68.890	-68.601	-63.257
Meerlo-Wanssum	18.705	13.397	13.397	13.397	13.340	12.301
Meerssen	117.039	83.825	83.825	83.825	83.474	76.972
Meijel	20.342	14.569	14.569	14.569	14.508	13.378
Menaldumadeel	67.221	48.145	48.145	48.145	47.943	44.209
Menterwolde	190.749	136.618	136.618	136.618	136.045	125.448
Meppel	-40.341	-28.893	-28.893	-28.893	-28.772	-26.531
Middelburg	242.464	173.657	173.657	173.657	172.929	159.459
Middelharnis	-97.208	-69.622	-69.622	-69.622	-69.330	-63.930
Midden Drenthe	39.879	28.562	28.562	28.562	28.442	26.227
Midden-Delfland	67.198	48.128	48.128	48.128	47.926	44.193
Mill en Sint Hubert	-2.720	-1.948	-1.948	-1.948	-1.940	-1.789
Millingen aan de Rijn	25.341	18.150	18.150	18.150	18.074	16.666
Moerdijk	340.920	244.172	244.172	244.172	243.148	224.208
Montferland	-398.015	-285.065	-285.065	-285.065	-283.870	-261.758
Montfoort U	62.314	44.630	44.630	44.630	44.443	40.981
Mook en Middelaar	44.259	31.699	31.699	31.699	31.566	29.108
Moordrecht	139.878	100.183	100.183	100.183	99.763	91.992
Muiden	-11.122	-7.966	-7.966	-7.966	-7.932	-7.314
Naarden	-200.775	-143.798	-143.798	-143.798	-143.196	-132.041
Neder-Betuwe	238.990	171.168	171.168	171.168	170.451	157.174
Nederlek	69.883	50.052	50.052	50.052	49.842	45.959
Nederweert	172.608	123.624	123.624	123.624	123.106	113.517
Neerijnen	-25.879	-18.535	-18.535	-18.535	-18.457	-17.020
Niedorp	21.422	15.343	15.343	15.343	15.279	14.089
Nieuwegein	342.740	245.476	245.476	245.476	244.447	225.406
Nieuwerkerk a/d IJssel	102.218	73.210	73.210	73.210	72.903	67.224
Nieuwkoop	239.958	171.862	171.862	171.862	171.141	157.810
Nieuw-Lekkerland	57.030	40.846	40.846	40.846	40.675	37.506
Nijefurd	41.734	29.891	29.891	29.891	29.765	27.447
Nijkerk	-211.530	-151.501	-151.501	-151.501	-150.866	-139.114
Nijmegen	5.667.208	4.058.946	4.058.946	4.058.946	4.041.928	3.727.083
Noord-Beveland	167.300	119.823	119.823	119.823	119.321	110.026
Noordenveld	-24.748	-17.725	-17.725	-17.725	-17.651	-16.276
Noordoostpolder	148.772	106.553	106.553	106.553	106.106	97.841
Noordwijk	111.187	79.634	79.634	79.634	79.300	73.123

	Suppletie 2008	Suppletie 2009	Suppletie 2010	Suppletie 2011	Suppletie 2012	Suppletie 2013
Noordwijkerhout	-214.150	-153.378	-153.378	-153.378	-152.735	-140.837
Nuenen c.a.	303.850	217.623	217.623	217.623	216.710	199.830
Nunspeet	-339.416	-243.095	-243.095	-243.095	-242.076	-223.220
Nuth	60.568	43.380	43.380	43.380	43.198	39.833
Oegstgeest	-113.151	-81.041	-81.041	-81.041	-80.701	-74.415
Oirschot	-151.081	-108.206	-108.206	-108.206	-107.753	-99.359
Oisterwijk	-284.355	-203.660	-203.660	-203.660	-202.806	-187.008
Oldebroek	-24.137	-17.288	-17.288	-17.288	-17.215	-15.874
Oldenzaal	286.519	205.210	205.210	205.210	204.349	188.431
Olst-Wijhe	252.449	180.808	180.808	180.808	180.050	166.025
Ommen	133.484	95.603	95.603	95.603	95.203	87.787
Onderbanken	107.455	76.961	76.961	76.961	76.639	70.669
Oost Gelre	-43.954	-31.480	-31.480	-31.480	-31.348	-28.907
Oosterhout	168.100	120.396	120.396	120.396	119.891	110.552
Oostflakkee	66.859	47.885	47.885	47.885	47.685	43.970
Ooststellingwerf	-124.199	-88.954	-88.954	-88.954	-88.581	-81.681
Oostzaan	32.606	23.353	23.353	23.353	23.255	21.444
Opmeer	-58.831	-42.136	-42.136	-42.136	-41.959	-38.691
Opsterland	139.026	99.572	99.572	99.572	99.155	91.431
Oss	-265.074	-189.850	-189.850	-189.850	-189.054	-174.328
Oud-Beijerland	369.808	264.863	264.863	264.863	263.752	243.207
Oude IJsselstreek	-278.898	-199.751	-199.751	-199.751	-198.914	-183.419
Ouder-Amstel	-79.295	-56.793	-56.793	-56.793	-56.555	-52.149
Ouderkerk	123.207	88.243	88.243	88.243	87.873	81.028
Oudewater	-168.471	-120.661	-120.661	-120.661	-120.156	-110.796
Overbetuwe	-376.016	-269.309	-269.309	-269.309	-268.180	-247.290
Papendrecht	-30.804	-22.062	-22.062	-22.062	-21.970	-20.258
Pekela	234.178	167.722	167.722	167.722	167.019	154.009
Pijnacker-Nootdorp	89.077	63.798	63.798	63.798	63.531	58.582
Purmerend	240.239	172.063	172.063	172.063	171.342	157.995
Putten	-291.641	-208.878	-208.878	-208.878	-208.002	-191.800
Raalte	10.622	7.608	7.608	7.608	7.576	6.986
Reeuwijk	130.513	93.475	93.475	93.475	93.083	85.833
Reiderland	171.368	122.736	122.736	122.736	122.222	112.701
Reimerswaal	60.446	43.293	43.293	43.293	43.111	39.753
Renkum	751.001	537.879	537.879	537.879	535.624	493.902
Renswoude	-51.416	-36.825	-36.825	-36.825	-36.671	-33.814
Reusel-De Mierden	16.082	11.518	11.518	11.518	11.470	10.576
Rheden	548.774	393.041	393.041	393.041	391.393	360.905
Rhenen	153.204	109.727	109.727	109.727	109.267	100.756
Ridderkerk	-15.883	-11.375	-11.375	-11.375	-11.328	-10.445
Rijnwaarden	-60.875	-43.599	-43.599	-43.599	-43.417	-40.035
Rijnwoude	220.413	157.863	157.863	157.863	157.201	144.956
Rijssen-Holten	-66.725	-47.789	-47.789	-47.789	-47.589	-43.882
Rijswijk	168.435	120.636	120.636	120.636	120.130	110.772
Roerdalen	10.454	7.487	7.487	7.487	7.456	6.875
Roermond	429.662	307.731	307.731	307.731	306.441	282.570
Roosendaal	-121.245	-86.838	-86.838	-86.838	-86.474	-79.738
Rotterdam	10.708.517	7.669.613	7.669.613	7.669.613	7.637.456	7.042.538
Rozenburg	80.881	57.928	57.928	57.928	57.685	53.192
Rozendaal	-2.006	-1.436	-1.436	-1.436	-1.430	-1.319
Rucphen	-15.693	-11.240	-11.240	-11.240	-11.192	-10.321
Schagen	69.092	49.485	49.485	49.485	49.277	45.439
Scheemda	406.945	291.461	291.461	291.461	290.239	267.631
Schermer	46.209	33.096	33.096	33.096	32.957	30.390
Scherpenzeel	-23.624	-16.920	-16.920	-16.920	-16.849	-15.536
Schiedam	287.597	205.982	205.982	205.982	205.118	189.140
Schiemonnikoog	19.333	13.847	13.847	13.847	13.789	12.715
Schijndel	-312.527	-223.837	-223.837	-223.837	-222.898	-205.535
Schinnen	16.940	12.132	12.132	12.132	12.082	11.140
Schoonhoven	4.539	3.251	3.251	3.251	3.237	2.985
Schouwen-Duiveland	121.042	86.693	86.693	86.693	86.329	79.605
Sevenum	52.908	37.894	37.894	37.894	37.735	34.796
's-Gravenhage	2.151.900	1.541.226	1.541.226	1.541.226	1.534.763	1.415.213
's-Hertogenbosch	448.150	320.973	320.973	320.973	319.627	294.730
Simpelveld	178.694	127.983	127.983	127.983	127.447	117.519
Sint-Anthonis	63.080	45.179	45.179	45.179	44.989	41.485
Sint-Michielsgestel	-107.906	-77.284	-77.284	-77.284	-76.960	-70.965

	Suppletie 2008	Suppletie 2009	Suppletie 2010	Suppletie 2011	Suppletie 2012	Suppletie 2013
Sint-Oedenrode	-63.253	-45.303	-45.303	-45.303	-45.113	-41.599
Sittard-Geleen	1.037.060	742.759	742.759	742.759	739.645	682.030
Skarsterlan	-125.628	-89.977	-89.977	-89.977	-89.600	-82.621
Sliedrecht	-110.680	-79.270	-79.270	-79.270	-78.938	-72.789
Slochteren	88.818	63.613	63.613	63.613	63.346	58.412
Sluis	-58.759	-42.084	-42.084	-42.084	-41.908	-38.643
Smallingerland	901.080	645.368	645.368	645.368	642.662	592.602
Sneek	422.971	302.939	302.939	302.939	301.669	278.170
Soest	-442.080	-316.625	-316.625	-316.625	-315.298	-290.738
Someren	-133.128	-95.348	-95.348	-95.348	-94.948	-87.552
Son en Breugel	107.686	77.127	77.127	77.127	76.803	70.821
Spijkensisse	517.109	370.362	370.362	370.362	368.809	340.081
Stadskanaal	288.528	206.649	206.649	206.649	205.782	189.753
Staphorst	-217.709	-155.927	-155.927	-155.927	-155.273	-143.178
Stede Broec	21.033	15.064	15.064	15.064	15.001	13.832
Steenbergen	10.427	7.468	7.468	7.468	7.437	6.858
Steenwijkerland	153.932	110.248	110.248	110.248	109.786	101.234
Stein	191.996	137.511	137.511	137.511	136.934	126.268
Strijen	-45.317	-32.457	-32.457	-32.457	-32.321	-29.803
Ten Boer	126.317	90.470	90.470	90.470	90.091	83.073
Terneuzen	504.897	361.616	361.616	361.616	360.100	332.050
Terschelling	-68.544	-49.093	-49.093	-49.093	-48.887	-45.079
Texel	-409.220	-293.090	-293.090	-293.090	-291.861	-269.126
Teylingen	-315.103	-225.682	-225.682	-225.682	-224.736	-207.230
Tholen	-80.351	-57.548	-57.548	-57.548	-57.307	-52.843
Tiel	-102.329	-73.290	-73.290	-73.290	-72.983	-67.298
Tilburg	-386.858	-277.074	-277.074	-277.074	-275.912	-254.420
Tubbergen	98.532	70.570	70.570	70.570	70.274	64.800
Twenterand	112.112	80.297	80.297	80.297	79.960	73.731
Tynaarlo	-150.104	-107.507	-107.507	-107.507	-107.056	-98.717
Tytsjerksteradiel	501.628	359.274	359.274	359.274	357.768	329.899
Ubbergen	-7.115	-5.096	-5.096	-5.096	-5.075	-4.679
Uden	-58.323	-41.772	-41.772	-41.772	-41.597	-38.357
Uitgeest	-62.837	-45.005	-45.005	-45.005	-44.816	-41.325
Uithoorn	-58.743	-42.073	-42.073	-42.073	-41.896	-38.633
Urk	121.022	86.678	86.678	86.678	86.314	79.591
Utrecht	3.991.114	2.858.500	2.858.500	2.858.500	2.846.515	2.624.786
Utrechtse Heuvelrug	-18.367	-13.155	-13.155	-13.155	-13.099	-12.079
Vaals	-66.686	-47.761	-47.761	-47.761	-47.561	-43.856
Valkenburg aan de Geul	267.444	191.548	191.548	191.548	190.744	175.886
Valkenswaard	-69.201	-49.563	-49.563	-49.563	-49.355	-45.510
Veendam	162.550	116.421	116.421	116.421	115.933	106.903
Veenendaal	-175.335	-125.578	-125.578	-125.578	-125.051	-115.310
Veere	-108.493	-77.704	-77.704	-77.704	-77.378	-71.351
Veghel	-249.645	-178.800	-178.800	-178.800	-178.050	-164.181
Veldhoven	-225.226	-161.311	-161.311	-161.311	-160.634	-148.122
Velsen	157.322	112.676	112.676	112.676	112.204	103.464
Venlo	1.960.653	1.404.251	1.404.251	1.404.251	1.398.364	1.289.438
Venray	280.946	201.218	201.218	201.218	200.374	184.766
Vianen	-334.234	-239.384	-239.384	-239.384	-238.380	-219.811
Vlaardingen	813.256	582.467	582.467	582.467	580.025	534.844
Vlagtwedde	-7.523	-5.388	-5.388	-5.388	-5.365	-4.947
Vieland	18.712	13.402	13.402	13.402	13.345	12.306
Vlissingen	685.559	491.008	491.008	491.008	488.949	450.863
Vlist	76.046	54.465	54.465	54.465	54.237	50.012
Voerendaal	-34.043	-24.382	-24.382	-24.382	-24.280	-22.389
Voorschoten	158.205	113.309	113.309	113.309	112.834	104.045
Voorst	-355.120	-254.343	-254.343	-254.343	-253.276	-233.547
Vught	167.979	120.310	120.310	120.310	119.805	110.473
Waalre	-211.113	-151.202	-151.202	-151.202	-150.568	-138.840
Waalwijk	-213.534	-152.936	-152.936	-152.936	-152.295	-140.432
Waddinxveen	72.059	51.610	51.610	51.610	51.394	47.390
Wageningen	437.095	313.054	313.054	313.054	311.742	287.459
Wassenaar	212.334	152.077	152.077	152.077	151.440	139.643
Waterland	-76.435	-54.744	-54.744	-54.744	-54.515	-50.268
Weert	-125.503	-89.887	-89.887	-89.887	-89.510	-82.538
Weesp	-86.221	-61.753	-61.753	-61.753	-61.494	-56.704

	Suppletie 2008	Suppletie 2009	Suppletie 2010	Suppletie 2011	Suppletie 2012	Suppletie 2013
Werkendam	-90.568	-64.866	-64.866	-64.866	-64.594	-59.563
Wervershoof	-94.095	-67.392	-67.392	-67.392	-67.110	-61.882
West Maas en Waal	27.110	19.417	19.417	19.417	19.335	17.829
Westerveld	-67.204	-48.132	-48.132	-48.132	-47.931	-44.197
Westervoort	37	26	26	26	26	24
Westland	19.604	14.041	14.041	14.041	13.982	12.893
Weststellingwerf	227.497	162.937	162.937	162.937	162.254	149.615
Westvoorne	-121.807	-87.240	-87.240	-87.240	-86.875	-80.107
Wierden	-89.334	-63.982	-63.982	-63.982	-63.714	-58.751
Wieringen	-45.110	-32.309	-32.309	-32.309	-32.173	-29.667
Wieringermeer	50.399	36.097	36.097	36.097	35.945	33.145
Wijchen	-61.894	-44.330	-44.330	-44.330	-44.144	-40.705
Wijdemeren	-62.396	-44.689	-44.689	-44.689	-44.502	-41.035
Wijk bij Duurstede	62.264	44.595	44.595	44.595	44.408	40.949
Winschoten	552.885	395.985	395.985	395.985	394.325	363.609
Winsum	252.562	180.889	180.889	180.889	180.130	166.099
Winterswijk	-71.645	-51.314	-51.314	-51.314	-51.098	-47.118
Woensdrecht	-66.825	-47.861	-47.861	-47.861	-47.661	-43.948
Woerden	290.383	207.977	207.977	207.977	207.105	190.973
Wormerland	94.477	67.666	67.666	67.666	67.382	62.134
Woudenberg	63.062	45.166	45.166	45.166	44.976	41.473
Woudrichem	-45.595	-32.656	-32.656	-32.656	-32.519	-29.986
Wunseradiel	27.541	19.725	19.725	19.725	19.642	18.112
Wymbritseradiel	-69.516	-49.789	-49.789	-49.789	-49.580	-45.718
Zaanstad	1.290.565	924.324	924.324	924.324	920.448	848.750
Zaltbommel	-22.446	-16.076	-16.076	-16.076	-16.009	-14.762
Zandvoort	12.549	8.988	8.988	8.988	8.950	8.253
Zederik	-71.891	-51.490	-51.490	-51.490	-51.274	-47.280
Zeevang	-9.753	-6.985	-6.985	-6.985	-6.956	-6.414
Zeewolde	251.503	180.131	180.131	180.131	179.375	165.403
Zeist	-443.081	-317.342	-317.342	-317.342	-316.011	-291.396
Zevenaar	-97.061	-69.516	-69.516	-69.516	-69.225	-63.833
Zevenhuizen-Moerkapelle	-22.393	-16.038	-16.038	-16.038	-15.971	-14.727
Zijpe	-35.874	-25.693	-25.693	-25.693	-25.586	-23.593
Zoetermeer	3.376.409	2.418.239	2.418.239	2.418.239	2.408.099	2.220.521
Zoeterwoude	-14.735	-10.554	-10.554	-10.554	-10.509	-9.691
Zuidhorn	94.749	67.861	67.861	67.861	67.576	62.312
Zundert	-194.854	-139.558	-139.558	-139.558	-138.973	-128.148
Zutphen	-236.859	-169.642	-169.642	-169.642	-168.931	-155.772
Zwartewaterland	71.406	51.142	51.142	51.142	50.928	46.961
Zwijndrecht	328.217	235.074	235.074	235.074	234.089	215.854
Zwolle	1.474.467	1.056.037	1.056.037	1.056.037	1.051.610	969.695

